

Obnova památky zahradní architektury

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Přemysl Krejčířík, Ph.D.

Vypracovala:
Jana Dvořáková

Lednice 2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Jana Dvořáková**
Studijní program: Zahradní a krajinářská architektura
Obor: Zahradní a krajinářská architektura

Název tématu: **Obnova památky krajinářské architektury**

Zásady pro vypracování:

1. Prostudujte literární prameny a projekty zabývající se danou problematikou. Získané údaje a poznatky zhodnoťte a v práci přehledně uspořádejte.
2. Vypracujte přehled a srovnajte možné přístupy k obnově srovnatelných objektů u nás i v zahraničí.
3. V modelovém objektu proveďte následující průzkumy a rozbor: a) shromážděte a interpretujte historické podklady. b) inventarizace a klasifikace vybraných vegetačních prvků c) pro potřeby návrhu nezbytné, zhodnocení přírodních poměrů, uměleckohistorického vývoje objektu a jeho provozních a kompozičních vztahů.
4. Na základě průzkumů a rozborů vypracujte záměr obnovy pro daný objekt. Navrhněte ve stupni studie řešení modelového objektu.

Seznam odborné literatury:

1. GIRSA, V. a kol. *Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2004. 167 s. ISBN 80-01-02990-5.
2. PLOS, J. – ŠTĚPÁN, P. a kol. *Projektová dokumentace a ceny projektových prací. Výklad standardů výkonů a dokumentací, technických norem a postupů pro architekty, urbanisty a inženýry : verze 1.4.- březen 2007*. Praha: Verlag Dashöfer, 2007. 1 s.
3. ŠIMEK, P. – SVOBODA, M. *Projektování zahradních a krajinářských úprav a územních systémů ekologické stability*. In PLOS, J. ŠTĚPÁN, P. *Plánování území a projektování staveb. Část 19*. Praha: Verlag Dashöfer, 2004. ISBN 80-86229-26-2.
4. ČERNOUŠKOVÁ, D. *Park na Špilberku: Stavebněhistorický vývoj parku*. Brno: Veřejná zeleň města Brna, 2000. 53 s.
5. KREJČÍŘÍK, P. *Stavebně-historický průzkum – historický vývoj památky zahradního umění a jeho interpretace*. In KREJČÍŘÍK, P. *Krajinářská architektura a proměny historických prostorů*. 1. vyd. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2004, s. 11–17. ISBN 80-7157-823-1.
6. ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. 1. vyd. Brno: VUT Brno, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. 146 s. ISBN 80-214-2505-9.

Datum zadání bakalářské práce: prosinec 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2014

L. S.

Jana Dvořáková
Autorka práce

Ing. Přemysl Krejčířík, Ph.D.
Vedoucí práce

doc. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Obnova památky zahradní architektury** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 17. 4. 2015

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce Ing. Přemyslu Křejičkovi, Ph.D. za odborný dohled a pomoc při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat Ing. Rostislavu Mivaltovi za poskytnutí informací a mapových podkladů. Také děkuji Zdeňce Smetanové za cenné rady a vstřícnost.

OBSAH

1 ÚVOD	8	3.7	Problematika obnovy památkově chráněných objektů	19
2 CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9	3.7.1	Definice pojmu památka krajinářské architektury.....	19
3 LITERÁRNÍ PŘEHLED	10	3.7.2	Zásady používané při obnově historických areálů.....	19
3.1	Specifika klášterních areálů	3.7.3	Dílčí závěr	21
3.2	Poslání kláštera.....	3.8	Problematika obnovy historických ploch zeleně.....	21
3.3	Klášter a jeho části	3.8.1	Dílčí závěr	22
3.4	Typy zahrad v klášterních areálech.....	4 MATERIÁL A METODIKA ZPRACOVÁNÍ		23
3.4.1	Rajský dvůr	5 VÝSLEDKY A DISKUSE		25
3.4.2	Užitková, zeleninová zahrada, štěpnice	5.1	Historie Žďárského kláštera	25
3.4.3	Bylinková a lékárenská zahrada	5.2	Historický vývoj kláštera v jednotlivých obdobích.....	27
3.4.4	Nádvoří.....	5.2	Porovnání současných a historických fotografií	32
3.4.5	Opatská zahrada	5.3	Analýza přírodních podmínek.....	33
3.4.6	Hortus Conclusus.....	5.3.1	Geologie.....	33
3.4.7	Hřbitov	5.3.2	Pedologie	33
3.4.8	Dílčí závěr.....	5.3.3	Hydrologie	33
3.5	Tradiční sortiment rostlin v klášterních areálech.....	5.3.4	Klimatické podmínky	33
3.5.1	Rostliny a symbolika	5.3.5	Potenciální přirozená vegetace	34
3.5.2	Dílčí závěr.....	5.4	Lokalizace území v rámci města Žďáru nad Sázavou.....	35
3.6	Cisterciácký řád.....	5.5	Širší územní vztahy	36
3.6.1	Znak a symbol cisterciáckého řádu	5.5.1	Dílčí závěr	38
3.6.2	Oděv cisterciáckého řádu	5.6	Vymezení řešeného území.....	39
3.6.3	Dějiny cisterciáckého řádu v českých zemích	5.7	Provozní analýza v širším kontextu města.....	40
3.6.4	Cisterciácké kláštery v českých zemích.....	5.7.1	Hlavní dopravní tahy	40
3.6.5	Cisterciácký řád dnes	5.7.2	Autobusová doprava, MHD	40
3.6.6	Zahrady řádu cisterciáků.....	5.7.3	Pěší a turistické trasy	40
3.6.7	Dílčí závěr.....	5.7.4	Cyklotrasy	40
		5.7.5	Parkoviště	40
		5.7.6	Dílčí závěr	41

5.8	Provozní analýza v rámci řešeného území	42	5.16.2	Limity území	55
5.8.1	Pěší provoz	42	5.16.3	Dílčí závěr	56
5.8.2	Parkování	42	5.18	SWOT analýza	57
5.8.3	Dílčí závěr	42	5.19	Referenční objekty	58
5.9	Analýza současného využití areálu	43	5.19.1	Kláštevní zahrady Litomyšl	58
5.9.1	Dílčí závěr	44	5.19.2	Velehradský kláštevní areál	60
5.9.2	Současné využití areálu	45	5.19.3	Abbaye de Fontenay	62
5.10	Analýza vlastnických vztahů	46	5.20	Interpretace výsledků analýz	64
5.10.1	Dílčí závěr	46	5.20.1	Provozní analýza	64
5.11	Architektonická a kompoziční analýza	47	5.20.2	Současné využití území	64
5.11.1	Kompoziční osy	47	5.20.3	Výtvarná a kompoziční analýza	64
5.11.2	Vizuálně cenné fasády	47	5.20.4	Analýza zeleně	64
5.11.3	Významné dřeviny	47	5.20.5	Pozitiva kláštevního areálu	64
5.11.4	Dílčí závěr	48	5.20.6	Negativa kláštevního areálu	65
5.12	Funkční analýza	49	5.21	Východiska pro návrh	65
5.12.1	Dílčí závěr	49	5.22	Koncepční řešení nového funkčního uspořádání	65
5.13	Analýza současných ploch zeleně	50	5.22.1	Nástupní prostor	65
5.13.1	Vyhodnocení dendrologického potenciálu	51	5.22.2	Reprezentační prostor u muzea, galerie	65
5.13.2	Dílčí závěr	51	5.22.3	Bylinkový dvůr	65
5.14	Analýza technických prvků	52	5.22.4	Dvůr ticha	65
5.14.1	Dílčí závěr	53	5.22.5	Odpočinková zahrada (Dvůr života)	65
5.15	Analýza technické infrastruktury	53	5.22.6	Ovocný sad	66
5.15.1	Vodovodní síť	53	5.22.7	Rajský dvůr	66
5.15.2	Kanalizační síť	53	5.22.8	Zámecká zahrada	66
5.15.3	Elektrická energie	53	5.22.9	Interpretační centrum	66
5.15.4	Zásobování plynem	54	5.22.10	Dílčí závěr	66
5.15.5	Tepelná energie	54	5.23	Situace	68
5.16	Limity a hodnoty území	55	5.24	Řezopohledy	69
5.16.1	Hodnoty území	55	5.25	Rozdělení areálu na jednotlivé části	70

5.25.1	Nástupní prostor.....	70
5.25.2	Reprezentační prostor	72
5.25.3	Bylinkový dvůr.....	74
5.25.4	Dvůr ticha.....	76
5.25.5	Dvůr života	78
5.25.6	Ovocný sad	80
5.25.7	Rajský dvůr	82
5.25.8	Detailní koncepce jednotlivých částí areálu	84
6	DISKUSE	86
7	ZÁVĚR	87
8	ABSTRAKT	88
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
9.1	Literatura.....	89
9.2	Internetové zdroje	90
10	FOTODOKUMENTACE, MAPY, OBRÁZKY	92
10.1	Obrázky	92
10.2	Mapy	93
A	Metodika vyhodnocení dendrologického potenciálu	95
	Základní údaje	95
	Taxační údaje.....	95
	Popisné údaje	95
	Kvalitativní údaje	96
	Kategorie vyhodnocované pouze pro keře	99
	Tabulky hodnot dendrologického potenciálu – HODNOCENÍ STROMŮ	101
	Tabulky hodnot dendrologického potenciálu – HODNOCENÍ KEŘŮ	106
	Mapa dendrologického potenciálu	108
B	Metodika hodnocení referencí	109

1 ÚVOD

Zámek Ždár nad Sázavou je z historického a uměleckého hlediska jednou z nejvýznamnějších barokních památek v českých zemích. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla provést obnovu klášterního areálu.

Historie psaná ve zdech kláštera vypráví svůj vlastní příběh, který se odvíjí od historických událostí, charakteru místa a všeho ostatního co se za jeho zdmi a na jeho půdě odehrálo v průběhu několika století. Zahrada byla v historii přizpůsobena potřebám mnichů, kteří žili dle řehole sv. Benedikta a řídili se heslem „Ora et labora – Modli se a pracuj.“ Areál zámku je postaven v unikátním stylu J. B. Santiniho v barokně gotickém stylu, jež nemá nikde jinde na světě srovnání. Proto se Santiny rozhodl svojí tvorbou vtisknout areálu novou podobu. Vytvořil tajemné místo, které dýchá duchem minulosti a zároveň láká návštěvníky k nahlédnutí za zdi tohoto kláštera.

Na základě studia obnovy klášterních areálů je vytvořeno koncepční řešení, jehož myšlenkou je obnovit jedinečnost a důstojnost tohoto místa. Rovněž je zapotřebí podpořit duchovní rozměr, funkčnost a atraktivitu celého objektu. Zároveň zachovat „genia loci“, který se proměnou jednotlivých období postupně vytrácí.

Areál zámku je pro mne neobyčejnou památkou a bylo mi ctí, že jsem mohla prozkoumat a lépe poznat celý komplex. Doufám, že vypracování této práce přispěje k jeho oživení a obnově.

2 CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem této práce je vytvořit koncept obnovy klášterních zahrad ve Žďáru nad Sázavou. Dalším cílem bylo dle dostupných zdrojů přehledně zpracovat zjištěné poznatky. Získané údaje správně interpretovat při zpracování jednotlivých analýz. Na základě nich navrhnout vhodné řešení pro koncepci obnovy klášterních zahrad Žďárského areálu.

Práce je rozdělena na část teoretickou, analytickou a návrhovou. Teoretická část se zabývá studiem odborných pramenů. Získané poznatky byly prvním krokem k pochopení dané problematiky.

V modelovém objektu byly provedeny průzkumy a rozbor shromážděných historických podkladů a vlastního terénního šetření. Součástí analytické části bylo rovněž srovnání možných přístupů k obnově u nás i v zahraničí. Výsledkem jsou jak dílčí závěry, tak celkový souhrn všech analýz v podobě doporučení pro následné vytvoření koncepce obnovy vybraného objektu.

Na základě výsledků z analýz byla zpracována návrhová část, která se zaměřuje na vytvoření koncepce obnovy klášterních zahrad. Hlavní myšlenkou bylo navrátit objektu *genia loci* a přitom respektovat jak potřeby obyvatel dnešní doby, tak funkčnost celého klášterního areálu.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Specifika klášterních areálů

Kompozice klášterních zahrad často vycházela z prostorového uspořádání zahrad ve středověku, které zahrnovaly běžné typy zahradních prostorů jako je rajská zahrada, štěpnice, kuchyňská zahrada, bylinková a lékárenská zahrada, v neposlední řadě také hřbitov. Podle dobových zvyklostí měly zahrady převážně užitkový charakter. V kláštorech především pěstovali ovoce a zeleninu pro obživu, koření a léčivé rostliny, květiny pro výzdobu kostela. Celý prostor respektoval řád, potřeby a požadavky mnichů. Bylo proto nutné dodržet určité principy a symboliku při navrhování kompozice prostoru i rostlin v záhonech.(15)

V souladu s pravidly řádového života řeholníků je třeba předpokládat provozní i kompoziční uzavřenost dispozice klášterních zahrad. Proto byly zahrady obehnány zdí a uzavřeny bránou, jakoby vyčleněny "z okolního světa". Zahrady tedy mají své specifické mikroklima, které chrání celý komplex před nadměrným prouděním větru, přívalovými srážkami, ale i častým suchem.(15)

3.2 Poslání kláštera

Historie Evropských zemí je silně spjata s vývojem křesťanství, které se postupně rozšiřovalo do dalších oblastí. Kláštery se tak stávaly středisky křesťanského života. Byly místem určeným pro modlitbu, meditaci, službu Bohu a v neposlední řadě také místem odříkání a konání dobrých skutků. Dalším úkolem klášterů bylo především vzdělávání, studium a péče o chudé či nemocné. Jejich práce také zahrnovala obdělávání okolní krajiny a efektivní hospodaření s půdou, která byla klášteru k dispozici.(13)

Kolem kláštera byly postupně vytvářeny podmínky pro rozvoj klášterního provozu. Vznikala tak nová infrastruktura, která napomáhala dalšímu

rozvoji dané oblasti. Objevily se také nové příležitosti pro zemědělce, rolníky a řemeslníky, kteří v blízkosti kláštera hledali vhodné zaměstnání.(9)

Kláštery se postupně stávaly střediskem vzdělanosti nejen v blízkých, ale i ve vzdálenějších oblastech, kam byly vysíláni mniši na misie. Další činnost, které se mniši věnovali, spočívala ve čtení, psaní, opisování textů a výzdobě knih kresbami. Díky nim byl uchován odkaz vzdělanosti a vědecké následujícím generacím. Kromě vzdělávacího centra byl klášter působištěm života ve víře a pokání. Byl též místem důstojné reprezentace zakladatele a jeho rodu.(13)

3.3 Klášter a jeho části

Každý klášter byl tak trochu „stát ve státě“. Vždy byl velmi důmyslně navržen tak, aby mohl být zajištěn nerušený výkon duchovní činnosti řádu a zároveň bylo vytvořeno dostatečně vhodné zázemí pro každodenní život mnichů a členů konventu. V klášteře platily určité předpisy, které musel každý jeho obyvatel dodržovat a respektovat. Záleželo však především na opatovi, jak přísně svůj klášter vedl. Všechny nově zakládané cisterciácké kláštery a konventy byly přímo podřízeny mateřskému klášteru v Citeaux.

V 9. století vznikl ideální model benediktinského kláštera v St. Gallen, který byl zdrojem inspirace při výstavbě všech pozdějších klášterů. Tento princip uspořádání klášterních budov převzal samozřejmě i cisterciácký řád, který se řídil řeholí sv. Benedikta.

Nejvýznamnějším centrálním prvkem klášterního areálu byl vždy kostel, ve kterém se všichni mniši a členové řádu schází k pravidelným modlitbám hodinek, slavení mší a zpívání žalmů. Na něj navazovala budova konventu s rajským dvorem lemovaným křížovou chodbou, kolem které byly uspořádány jednotlivé místnosti pro potřebu každodenního života mnichů. Budova konventu sloužila jako klauzura, kde sídlil sbor mnichů. Nacházela se zde ložnice, kuchyň, obývací prostory, dále prostory pro stravování, ošetrovna (infirmarium) pro nemocné mnichy. Vstup do klauzu-

ry je umožněn přes klášterní bránu, která se nacházela v západním křídle křížové chodby. Kromě obytných a komunikačních prostor pro mnichy existuje v klášteře řada dalších zařízení. Mezi velmi reprezentativní patří knihovna, skriptorium a sakristie. Důležitou součástí klášterního areálu je noviciát, ten slouží k ubytování a vzdělávání noviců. (2)

K dalším činnostem kláštera patřilo také ubytování chudých. K tomuto účelu existovaly ve významných kláštěrech jednoduché domy pro hosty umístěné před klášterní branou. Mezi další hosty kláštera patřili významní a vysoce postavení návštěvníci, kteří byli přijati samotným opatem. Pro tyto příležitosti měl opat k dispozici vlastní reprezentativní opatský dům, označovaný jako prelatura. Byl většinou umístěn na okraji klauzury nebo i mimo ni.(9)

V areálu kláštera samozřejmě nechyběly ani hospodářské budovy, které byly určeny pro chov zvěře. Právě tyto stavby tvořily společně s dílnami další skupinu klášterních budov. Za kostelem byla ponechána největší část zahrady, kde byla nemocnice, noviciát se svým vlastním rajským dvorem, sad se hřbitovem a užitková zahrada s domkem zahradníka. Komplex je navrhnut v duchu benediktinské řehole jako strohý, jednoduchý, funkční prostor bez přízdob. Mniši tedy nebyli rozptylováni uměním ani světskými vlivy.(21)

Dispoziční uspořádání jednotlivých budov kláštera bylo vždy podmíněno orientací ke světovým stranám. Hlavní loď kostela byla směřována k východu, naopak rajský dvůr s budovou konventu byly situovány k jihu. Na severní a západní stranu byly soustředěny hospodářské budovy, kuchyňská zahrada či ovocný sad.

Každý, kdo bydlel v klášteře, měl svou jasně danou činnost, kterou vykonával. V čele kláštera stál opat, který zastupoval klášter na veřejnosti, byl zároveň zodpovědný za dodržování přísných pravidel řádu. Opat nebydlel v klášteře, ale v tzv. opatském domě. Kromě mnichů, kteří se věnovali modlitbám, studiu a přepisování knih, žili v klášteře také konvrši tzv. laič-

tí bratři. Ti naopak pracovali na polích a starali se o údržbu zahrad. Všichni se však drželi hesla *Ora et labora – Modli se a pracuj*.

3.4 Typy zahrad v klášterních areálech

Největší rozmach zakládání klášterů je datován do období 11. - 13. století, kdy zahrady sloužily především k obživě a užitku. Hlavním vzorem pro utváření středověkých klášterních zahrad byl komplex v St. Gallen, který rozděluje zahrady do několika funkčních celků.

Nedílnou součástí každého kláštera byl rajský dvůr (claustrum) s křížovou chodbou, kde se odehrávala podstatná část mnišského života. Vždy fungoval jako místo odpočinku a rozjímání. Jasně dispoziční uspořádání rajských dvorů se přes veškeré pozdější přestavby většiny klášterů dochovalo v nezměněné podobě. Nacházely se zde i další samostatné zahrady např.: zelinářská zahrada (hortus), ovocný sad sloužící jako hřbitov a také zahrada léčivých a aromatických rostlin (herbularius).(2)

Sortiment pěstovaných rostlin v zahradách byl často spojen s křesťanskou symbolikou, užitkovostí i estetikou. Samozřejmě i řádová větev cisterciáků považovali hospodářské, užitkové i meditační prostory v okolí budov za nezbytné pro rozvoj a fungování kláštera. (2)

Na utváření samotných klášterních komplexů měla také vliv vhodná poloha a podmínky pro hospodaření, dále povrch terénu, vodní režim či míra zalesnění. K vytvoření vhodné struktury a vzhledu zahrad kladly jednotlivé řády rozdílné požadavky. Většinou jejich kompozice vycházela z prostorového uspořádání mateřského kláštera.

Teprve až v 15. století je kladen větší důraz na prožitek a krásu rostlin. Začínají se více objevovat reprezentační paláce s honosnými zahradami. Na tuto situaci reaguje v průběhu 17. a 18. století barokní styl, který ovlivňuje především celkové uspořádání budov. Uplatňuje se symetrie, ornamentální a monumentálnost. Některé kláštery jsou tedy přestavovány v duchu barokních principů. Stejně jako klášterní areál ve Žďáru nad Sázavou. Za-

hrady jsou tedy navrhovány symetricky s větším podílem parterů a zdobných motivů. Jejich pestrost a krása vychází z harmonie a jednoty celku.

V klášterních areálech byl zpočátku nejzdobnějším prostorem rajský dvůr s okrasnými a aromatickými rostlinami. Teprve až za dob baroka jej nahrazují plochy okolo opatských domů a vstupních bran. Vznikají tak prostorově a funkčně odlišné zahrady léčivých, aromatických či užitkových rostlin nebo ovocné sady či vinice. (6)

Klášterní zahrady často vycházely z principu středověkého uspořádání jednotlivých ploch. Postupem času se však začaly v zahradách objevovat i další prvky charakteristické pro jednotlivá slohová období. Zahrady tak postupně dostávají reprezentativní charakter, který je v některých klášterních areálech patrný až dodnes.

3.4.1 Rajský dvůr

Nejdůležitější částí kláštera byl rajský dvůr, který symbolizoval „ráj na zemi.“ Prostor je vždy kompozičně vázán na kostel a budovu konventu. Sloužil výhradně mnichům k rozjímání a modlitbám. Právě zde nachází řeholník klid k rozvoji duchovního života. Rajský dvůr je pravidelného, čtvercového nebo obdélníkového půdorysu. Po obvodu je lemován křížovou chodbou (ambitem) připomínající římský peristyl obytných domů. Velikost rajského dvora je přizpůsobena velikosti klášterního areálu. Kompozice je rozdělena pravidelnými liniemi cest, které směřují do čtyř světových stran. Geometrie prostoru odpovídá pravým úhlům a jednoduchým liniím. V místě křížení cest, se objevuje dominantní bod prostoru v podobě solitérního stromu, fontány, kašny, sochy či jiného uměleckého díla. Voda se stala významným estetickým, dynamickým a zároveň praktickým prvkem zkrášlující prostředí kláštera.(4)

V rajských dvorech se nejčastěji pěstovaly kvetoucí léčivé a aromatické rostliny, které se používaly jak v kuchyni, tak pro klášterní nemocnici či výzdobu kostela.(2)

3.4.2 Užitková, zeleninová zahrada, štěpnice

Kromě rajského dvora byly v kláštorech zřízeny zahrady užitkové a zeleninové, ve kterých se převážně pěstovalo ovoce a zelenina potřebná pro běžný chod kláštera i život mnichů. Proto se tyto zahrady umísťují v návaznosti na kuchyně, jídelny či sklady. Většinou jsou ohrazeny zdí, která izoluje prostor od okolního světa. A to nejen z bezpečnostních a provozních důvodů, ale hlavně kvůli světskému životu mnichů. Pravidelný půdorys v sobě ukrývá jasný řád a uspořádání jednotlivých záhonů, které byly převážně jednodruhové. Běžnými plodinami, které se pěstovaly v kláštorech, jsou hrách, čočka, mrkev, řepa, rebarbora, cibule, kapusta, celer, petržel, koriandr, pažitka, kopr, hlávkový salát, mák, ředkev, pastinák.

V ovocném sadu samozřejmě nesměly chybět jabloně, hrušně, moruše, broskvoně, švestky, jeřáby, vavříny, jedlé kaštany, kdouloň, lísky, vlašské ořechy. Postupně byl sortiment rozmanitější, a to díky rozvíjející se hospodářské samostatnosti kláštera. Rozvoj postupně zajišťoval také prodej vhodných produktů. Velikost zahrad odpovídala významnosti kláštera a zároveň i jeho hospodářské činnosti.(2)

3.4.3 Bylinková a lékárenská zahrada

Tyto zahrady se často označovaly jako *Herbularius* nebo také *Hortus medicus*. Byly využívány především pro vnitřní potřebu kláštera. Jejich kompozice je rozdělena na pravidelné záhony, ve kterých jsou rostlinné druhy rozčleněny dle svého využití a nároků, na různé tematické okruhy. Prostor byl obehnan zdí nebo dřevěným plotem. Vypěstované byliny sloužily nejen k léčbě, ale i výzkumným účelům. Tato menší izolovaná zahrada navazovala na klášterní nemocnici. Byla určena především pro nemocné, kteří zde mohli pocítit blahodárné účinky léčivých a aromatických bylin na jejich zdraví. Běžně se v této části pěstovaly například máta, kmín, šalvěj, měsíček, rouda, rozmarýn, fenýkl, kopr, řeřicha, bazalka, vratič, a také rostliny k výzdobě kostelů např. růže, lilie, karafiáty, fialky.(2)

3.4.4 Nádvoří

Významným a zároveň opakujícím se prvkem v kláštorech je nádvoří. Velikost nádvoří byla odvozena od velikosti samotného kláštera. Cisterciáci při navrhování nádvoří zachovávají stále jednoduchý, pravidelný a strohý charakter s využitím symbolických, aromatických, okrasných rostlin či drobných keřů. Kompozice nádvoří byla uspořádána tak, aby odpovídala estetické, provozní a užité funkci. Pravidelná kompozice čtverce či obdélníku se odvíjela od linie okolních budov. Byla tak vytvořena vzájemná harmonie mezi zahradnickou a stavební architekturou díla. Kvadratura byla přijata jako základ klášterních zahrad a to nejen ve středověku, ale byla rovněž využívána i v pozdějších renesančních a barokních zahradách.(2)

3.4.5 Opatská zahrada

K opatskému domu přiléhala zahrada, která sloužila jako reprezentativní prostor pro opata a jeho hosty. V rámci klášterního areálu byla zahrada situována v blízkosti vstupní části, kam mohli přicházet světské osoby a nerušily tak běžný život mnichů v klášteře. Kompozice samotné zahrady byla odvozena od daného řádu, velikosti kláštera, vkusu opata či donátora. Jsou to zahrady okrasné a reprezentativní, bez užitkových rostlin. Prostor opět nesl půdorys čtverce nebo obdélníku, kde se mnohdy objevují symboly a výjevy z bible.(9)

V období renesance a baroka byly opatské domy se zahradami obrazem bohatství a moci nejen opata, ale i církve. (6)

3.4.6 Hortus Conclusus

Uzavřená zahrada zasvěcená Panně Marii, byla symbolem čistoty a panenství. Křesťanství v té době předkládalo Pannu Marii jako vzor mateřství. Nepřístupná zeď měla symbolizovat neproniknutelnost, uzavřenost a bezpečí od kteréhokoli hříchu. Obezděné zahrady byly zobrazeny již v egyptských zahradách. Tento prvek byl rovněž použit také u středově-

kých zahrad, ve kterých dostal symbolický a mystický význam. S Pannou Marií jsou spojovány tyto květiny: Hvozdík (slzičky Panny Marie), Lnice květel (pantoflíčky Panny Marie), Růže (Kristova krev), Bika ladiní (botičky Panny Marie), Třeslice (vlásky Panny Marie), Ostropestřec (Mariin bodlák).(4)

3.4.7 Hřbitov

Hřbitov byl nedílnou součástí každého kláštera. Sloužil nejen k uctívání zesnulých, ale též k meditaci a rozjímání. Hřbitovy měly pravidelnou, vždy přísně symetrickou kompozici, která byla uplatněna při uspořádání náhrobků zesnulých cisterciáků. Hřbitov byl od svého okolí izolován zdí. Nejčastěji se na hřbitovech vysazovaly ovocné stromy, v pravidelném rastru, které symbolizovali propojení života, začátku a konce. Tvořily též hřbitovní sad. Akcentem celého prostoru bývá solitérní socha či kříž. V některých klášterních areálech jako například v Cluny, byl hřbitov vybaven i hřbitovní kaplí.(9)

3.4.8 Dílčí závěr

Rozsáhlé činnosti církevních řádů měly zásadní vliv na formování středověkých zahrad. Mnohé prvky těchto zahrad převzali jiní autoři v pozdějších dobách. Přesto se funkce, tvar i kompozice klášterních zahrad po staletí výrazně nezměnily.

Zpracovaná kapitola je velmi důležitá k pochopení potřebných souvislostí a také jako inspirace pro následnou tvorbu studie Žďárského opatství. Klášterní zahrady byly dříve určeny k meditaci, bádání, pěstování léčivých, okrasných a aromatických rostlin. V průběhu let se tyto zahrady stávají spíše reprezentačními prostory a hospodářská funkce se postupně vytrácí. V současnosti je opět zájem o obnovu již zapomenutých zahrad klášterních areálů.

3.5 Tradiční sortiment rostlin v klášterních areálech

„Od dob našich dávných předků hleděli lidé s posvátnou úctou a úžasem na kouzlo, jež vyvolávají květiny a zeleň, na krásu jejich tvarů, barev a kreseb, na jejich složitou stavbu. Rostliny jsou zázrakem přírody posilujícím tělo i duši. Není divu, že i nadále velebíme jejich existenci.“ (5)

V klášterních zahradách našly široké uplatnění především byliny a částečně i dřeviny. Záhony měly nejčastěji pravidelný tvar čtverce či obdélníku. Plochy byly osazovány buď jednodruhově, nebo ve směsi různých druhů rostlin. Použití jednotlivých rostlin se řídilo především funkcí zahrady, dále její symbolikou, oblibou barevných kombinací, tvarů, textur, barev a vůní. (19)

Mezi nejčastěji pěstované trvalky patřily *Achillea ptarmica*, *Bellis perennis*, *Paeonia officinalis*, *Salvia officinalis*, *Viola odorata*.

K ohraničení záhonů se používaly drobné keře a polokeře například *Buxus sempervirens*, *Hyssopus officinale*, *Lavandula angustifolia*, *Origanum vulgare*, *Thymus ssp.*

Velmi zajímavými rostlinami používanými v záhonech se staly také cibulnaté a hlíznaté rostliny. V nejstarších zahradách se objevuje *Allium ursinum*, *Galanthus nivalis*, *Iris sibirica*, *Leucojum vernum*, *Lilium mahagon* či *Lilium candidum*. Později se začínají používat *Anemone coronaria*, *Crocus flavus*, *Fritilaria imperialis*, *Narcissus ssp*, *Tulipa ssp* a jiné.

Součástí klášterních zahrad byly též zelinářské a kuchyňské zahrady, které byly určeny pro pěstování bylin, koření pro kuchyni a přípravu vín či likérů. Velmi oblíbená byla především brukvovitá a listová zelenina. Běžnými rostlinami byly *Amaranthus rusticana*, *Beta vulgaris*, *Brasica oleracea*, *Lactuca sativa*, *Lepidium sativum*, *Raphanus sativus*, *Spinacia oleracea*.

Za zdmi klášterů měly své místo i bylinkové a lékárenské zahrady. Mnoho léčivých rostlin je dodnes používáno i v okrasném zahradnictví. Mezi oblíbené léčivé rostliny řadíme *Althaea officinalis*, *Ammi majus*, *Anthriscus*

cus sylvestris, *Calendula officinalis*, *Lavandula angustifolia*, *Matricaria chamomilla*, *Mentha longifolia*, *Melissa officinalis*, *Origanum vulgare*, *Ruta graveolens*, *Salvia officinalis*, *Thymus pulegioides*, *Valerian sp*, dále *Rosmarinus officinalis*, který se rovněž používal jako koření a kadidlo. (8)

Velmi oblíbenou a často používanou květinou v klášterních zahradách byla růže – *Rosa sp.* Nejdéle pěstovanou byla *Rosa gallica var. officinalis*. Růže se rovněž stala oblíbeným křesťanským symbolem. Připomínala krásný, ale bolestný úděl Panny Marie, na zemi pak pomíjivost a krásu života. Růže byla motivem, který se objevoval nejen na obrazech, ale i v básních. Pěstovány byly především tyto druhy: *Rosa x alba*, *R. arvensis*, *R. canina*, *R. foetida*, *R. gallica*, *R. rubiginosa*, *R. spinosissima*. (20)

Velkou rozlohu zaujímaly především ovocné sady, kde se pěstovaly tyto ovocné druhy: *Malus ssp.*, *Sorbus domestica*, *Pyrus ssp.*, *Castanea sativa*, *Prunus avium*, *P. cerasus*, *P. domestica*, *Ribes rubrum*. Dřeviny byly vysázeny v pravidelném rastru.

Součástí každé zahrady byla také volná travnatá plocha. V blízkosti staveb se spíše nacházely, menší pečlivě udržované plochy trávníku. Naopak na vzdálenějších místech byly zakládány travnaté plochy přírodního charakteru s příměsí nejrůznějších lučních květin.

3.5.1 Rostliny a symbolika

Symbolika květin provází lidi všech různých kultur a historických období. Člověk vnímá skutečnosti prostřednictvím hmotných znamení a symbolů.

Rostliny jsou znamením krásy tohoto světa. Lidé intenzivně vnímali estetickou a proměnlivou hodnotu v různých ročních obdobích. Na jaře byly symbolikou očekávání, probouzení nového života, naopak na podzim byly znamením pomíjivosti života.

Také křesťanství je spojeno s mnoha rostlinnými symboly. Bílá lilie je znamením panenské čistoty Panny Marie, fialový orlíček symbolizoval její žal. Fialka byla znamením skromnosti a nevinnosti Panny Marie. Pivoňka

jako „růže bez trní“ je symbolem čistoty bez hříchů. Pomněnka připomíná oči Panny Marie. Měsíček vyjadřoval duchovní léčivou sílu Panny Marie.

Kristovým symbolem se stal především karafiát nebo červená lilie, která symbolizovala jeho krev. Vinná réva znázorňuje společenství s Kristem. Slunečnice je symbolem oddanosti v modlitbě. Stejně jako listy orlíčku tak i maceška je spojována s Nejsvětější Trojicí. Také myrta patří k symbolickým rostlinám. Stále je považována za symbol nevinnosti a čistoty.(34)

3.5.2 Dílčí závěr

Pokud se pohybujeme v areálech silně ovlivněných duchovním rozměrem, měli bychom proto brát ohled na symbolický význam rostlin. Při obnově klášterních zahrad je nutné přihlížet k obsahové hodnotě rostlin. Symbolika návrhu nemusí být pouze na úrovni byliny a dřeviny, je proto vhodné vytvořit soulad skrytých i jasně viditelných symbolů v prostoru během roku či celého života. Již od středověku byl postupně přiřazován nejen význam, symbolizmus, mystické podobnosti rostlinám ale i ostatním prvkům v zahradní a krajinářské architektuře.

3.6 Cisterciácký řád

„Opásejme si tedy bedra vírou a konáním dobrých skutků a pod vedením evangelia se vydejme po jeho stezkách, abychom si tak zasloužili patřit na toho, kdo nás povolal do svého království“- řehole svatého Benedikta (38)

Řád vznikl na přelomu 11. a 12. století, kdy se odloučili od benediktinů jako jejich reformní odnož. V té době se totiž životní praxe v benediktinských kláštorech odchýlila od původních zásad, které požadovala řehole sv. Benedikta z Nursie.

Již od samého počátku cisterciáckého řádu, který převzal řeholi sv. Benedikta, byla stanovena jasná organizační struktura a stejný způsob

života pro všechny cisterciácké kláštery. Mniši tedy začali dodržovat přísná pravidla chudoby a zdrženlivosti, život v ústraní naplněný modlitbou a prací. V kláštorech byla z těchto důvodů odmítána jakákoli zdobnost. Cisterciáckou novinkou byla i touha po jednotě, která měla zabránit rozmělnění řehole.(2)

Hlavním střediskem řádu se stal prvokláster v Citeaux, který vybudoval opat Robert v roce 1098. Svůj název získal podle latinské podoby místa ve Francii, kde vznikl (Citeaux, lat. Cistercium). Byl tedy mateřským centrem pro další čtyři řádové kláštery: La Ferté, Pontigny, Morimond a Clairvaux. K tomuto klášteru se prostřednictvím filiačních vazeb vztahovaly všechny řádové kláštery, jejichž počet ve středověku velmi rychle rostl. Na území českého státu bylo vybudováno 13 mužských a 5 ženských klášterů.(41)

Po odchodu opata Roberta se novým představeným stal Alberich, který dosáhl u papeže Paschalise II. schválení a ochrany nového kláštera a jeho přísné řehole. Ta spočívala v odříkání, samotě a mlčenlivosti. Řádu bylo přísně zakázáno přijímat jakékoliv církevní poplatky a dary. Povinnost manuální práce byla stanovena jak pro laické bratry (konvrše), tak i samotné mnichy. Alberich zavedl také nový řádový oděv, bílý hábit s černým škapulířem.(2)

Existence cisterciáckého řádu byla oficiálně zahájena až v roce 1112. Další výraznou osobností, stojící u počátků cisterciáckého řádu, byl sv. Bernard z Clairvaux. Svou úspěšnou kazatelskou činností, vynikajícími organizačními schopnostmi a vstupy do politiky se zasloužil o vzestup a oblibu cisterciáckého řádu. Ovlivnil řádovou spiritualitu, která byla založena na lásce a pokoře. Jeho přínos a význam byl obrovský. Svému řádu vtisknul velkou úctu k Panně Marii. Zjednodušil liturgii, kterou oprostil od různých pozdějších přidavků. Jednoduchost liturgie se měla odrážet i v prosté architektuře klášterů, v nichž neměla místo sochařská ani malířská výzdoba, barevné vitráže ani drahé materiály. Svatý Bernard z Clairvaux zůstal mnichem až do roku 1153, ve kterém zemřel. V roce 1174 ho Alexandr III. pro-

hlásil za svatého. Mezi uznávané církevní učitele byl zařazen až v roce 1830.

Dalším nástupcem se stal třetí opat Štěpán Harding, který doplnil řádovou regule o tzv. *Chartu caritatis (Latina lásky)*. Tímto byla definitivně potvrzena existence a uznání nového řádu.(41)

Vlastním heslem cisterciáckého řádu se stalo „Cistercium mater nostra“ (Citeaux je naší matkou), což vyjadřuje pevný vztah všech klášterů ke kolébce řádu. Cisterciáci se důsledně snažili naplňovat heslo sv. Benedikta „Ora et labora“ (Modli se a pracuj). V řádovém životě proto kladli na první místo modlitbu a pak až manuální či fyzickou práci, která u benediktinů již upadla v zapomnění. Hlavním prvkem cisterciácké spirituality byla jednoduchost a prostota.(2)

Prosazení přísného asketického života v osamělosti získali cisterciáci velký úspěch. Neboť tento ideál v době zakládání cisterciáckých klášterů plně odpovídal tehdejšímu spirituálnímu představám. Koncepte prostorové odloučenosti a plné soustředěnosti na modlitbu, zněla příznivcům cisterciáckého řádu stejně dobře, jako odvrácení se od liturgické okázalosti a bohatství. Prostota byla znakem hluboké zbožnosti a službě Bohu.

Cisterciácké kláštery se rychle rozšířily po celé Evropě a vytvořily neobyčejná architektonická díla, jejichž krása promlouvá až do dnešních dnů. Cisterciácký řád ovlivnil kulturní a duchovní vývoj v celé Evropě. Na základě jejich zemědělských postupů přetvářely nevládné kraje v úrodnou zem. Rovněž síla Ducha je zahrnuta v knihách, které cisterciáci sami psali a přetvářeli. Díky nim se zachoval odkaz jejich vzdělanosti dodnes.(10)

Tyto kláštery se staly významnými hospodářskými středisky a brzy přilákaly pozornost světské společnosti. Od panovníka, šlechty i církve dostával řád bohaté pozemkové dary, takže se majetek klášterů rozrůstal o nové oblasti a vesnice. Důsledkem této situace se cisterciáci postupně vzdalovali od svých původních ideálů, a proto byl řád ve 14. století na ústupu. Snažili se však navrátit k původní evangelické chudobě a prostotě, což

znamenal odmítnutí přepychu a okázalosti v řádové architektuře. Kostely byly tudíž prosté, bez jakékoliv sochařské či malířské výzdoby. Pozornost řeholníků neměla být odváděna od soustředěnosti na modlitby k Bohu. Ovšem ani tato zásada neměla dlouhého trvání. Cisterciáci se zasloužili o šíření gotického slohu, v němž se posléze prosadila velkolepost a zdobnost.(10)

3.6.1 Znak a symbol cisterciáckého řádu

Symbolem cisterciáckého řádu je rovnoramenný kříž zasazen do šesticípé hvězdy. V prodloužených ramenech kříže jsou písmena M, O, R, S, která jsou zkratkou místního jména Morimondus ve Francii, který se stal mateřským klášterem pro později založené kláštery v českých zemích. Šesticípá hvězda symbolizuje kult Panny Marie, který na našem území šířil cisterciácký řád.

Znakem cisterciáckého řádu je modrý štít posetý zlatými francouzskými lillemi, v jehož středu je modro-zlatý kolmo dělený štítek s červeným lemem.(11)

3.6.2 Oděv cisterciáckého řádu

Řeholní oděv představuje bílý hábit s černým škapulířem, který je přepásán černým cingulem. Kněží později nosili bílý chórový plášť s kapucí. Opati nosili kromě bílého hábitu a škapulíře i černou mozetu.

hábit: oděv řeholníků, sahající až ke kotníkům. Nejčastěji černé či hnědé bravy.

mozeta: krátká pokrývka ramen bez rukávů.

škapulíř: široký pruh sukna splývajícího vpředu i vzadu přes hábit až ke kotníkům, dříve zástěra. Sloužil řeholníkům, jako ochrana před ušpiněním roucha při práci.

cingulum: šňůra, kterou je kolem boků přivázáno řeholní roucho.(30)

3.6.3 Dějiny cisterciáckého řádu v českých zemích

Do Čech přišli cisterciáci na počátku 40 let 12. století. Postupně vzniklo v českých zemích 13 mužských a 5 ženských klášterů. Mezi nejstarší mužské cisterciácké kláštery patří Sedlec (1142), Plasy (1144) a Pomuk (1145). Postupně začaly ve 13. století vznikat i další kláštery: Velehrad (1205), Žďár nad Sázavou (1251), Vyšší Brod (1259), Vizovoce (1261), Zlatá Koruna (1263). Posledními založenými mužskými kláštery byly Zbraslav (1292) a Skalice (1357). Do tohoto období můžeme z ženských klášterů zařadit například Oslavany (1225), Předklášteří u Tišnova (1233), Sezemice (1265) a Pohled. Mezi poslední založené ženské kláštery patří Starobrněnský (1323). (10)

Od 12. stol. bylo určeno 5 hlavních řádových větví, které se staly základem pro následující kláštery. Jednalo se o opatství v Citeaux, La Ferté, Pontigny, Clairvaux a Morimond. Právě z Morimond pocházeli řeholníci, kteří se usadili v českých zemích. Proto mají některá opatství ve znaku kříž s písmeny M. O. R. S., této skutečnosti si můžeme všimnout například u kláštera ve Žďáru nad Sázavou. (10)

Kláštery založené v českých zemích se vyznačovaly několika zvláštnostmi. Kláštery nebyly zakládány ve zcela neobydlené krajině, ale zpravidla byly stavěny nedaleko již existujících vesnic. Rovněž nebyly zakládány v nejúrodnějších místech, jak tomu bylo zvykem v západní Evropě, ale spíše v relativně nadmořské výšce s nízkou bonitou půdou. O majetku kláštera rozhodoval nejen jeho fundátor a částečně i dědicové. (10)

Cisterciácký řád se úspěšně rozvíjel pouze do husitských dob, která těžce poznamenala veškeré cisterciácké kláštery. Velkou roli zde hrály i zásoby potravin, z nichž byla vyživována vojska. V Čechách byly husity zcela zničeny kláštery v Hradišti, Skalici a Pomuku. Většina ostatních klášterů byla silně poškozena a zbytek husitského období pouze živořily – Plasy, Velehrad, Žďár nad Sázavou, Osek a Sedlec. Bez závažného poškození

přežily pouze odlehlé kláštery ve Vyšším Brodě a Vizovicích. Obnova a stabilizace života ve zničených kláštorech trvala velmi dlouho. (12)

Další těžkou ránou pro cisterciácký řád bylo Josefínské rušení klášterů. V letech 1783-1785 padly za oběť například kláštery v Sedlci, Skalici, Velehradu, Žďáru nad Sázavou, Plasech, Zbraslavi a také Zlaté Koruně. Tuto sekularizaci přežily do dnešních dob, pouze kláštery v Oseku a ve Vyšším Brodě.

Po vzniku republiky byla v roce 1923 ustanovena nová česká Congregatio Cisterciensis Purissimi Cordis se sídlem v Oseku. V době komunistické diktatury, kdy byly kláštery znovu rušeny, musel svoji činnost ukončit i tento klášter. V roce 1990 bylo působení kongregace znovu obnoveno. Hlavním opatem se stal Bernhard Thebes. Kongregaci vytváří 4 mužské (Osek, Vyšší Brod, Langwaden a Rosenthal v Německu) a 4 ženské kláštery (Předklášteří u Tišnova, Marienthal, Marienstern v Lužici a Sostrup v Dánsku). (10)

3.6.4 Cisterciácké kláštery v českých zemích

1142 – klášter Sedlec

1144 – klášter Plasy

1145 – klášter Pomuk

1145 – klášter Hradiště

1199 – klášter Osek (roku 2008 působení cisterciáků dočasně přerušeno)

1205 – klášter Velehrad

1225 – klášter Oslavany

1233 – Klášter Porta Coeli

1252 – klášter Žďár nad Sázavou

1259 – klášter Vyšší Brod

1261 – klášter Vizovice

1263 – klášter Zlatá Koruna

60. léta 13. století – klášter Pohled

1265 – klášter Sezemice

1292 – klášter Zbraslav

1323 – klášter Staré Brno

1357 – klášter Skalice

Současně fungujícími kláštery jsou Vyšší brod a Porta Coeli. (29)

3.6.5 Cisterciácký řád dnes

Různorodé a často radikální změny, v politickém, náboženském, kulturním, sociálním i ekonomickém životě trvale utvářely a výrazně ovlivnily církve a také Cisterciácký řád. Velké množství klášterů bylo v důsledku válek, případných nepokojů zničeno a opuštěno. V některých případech byli řeholníci vyhnáni a připraveni o svůj domov.

Jak tento řád vypadá dnes, je určeno především regionálně. Řád je spjat s tradicí a vázán na danou dobu. Základní hodnoty a rysy cisterciácké tradice se však nemění, ale adaptují se na nové požadavky a životní styly dané doby. Cisterciáci přísně dodržovali řeholi sv. Benedikta, která byla napsána s takovou moudrostí a duchaplností, že se kláštery záhy staly centry vzdělanosti a umění. Vytvořili nesmírná kulturní bohatství, ovlivnili politiku, podíleli se na ekonomickém a hospodářském rozvoji. Heslo „Modli se a pracuj“ je zvláště dnes, v době racionalismu, velmi aktuální a živý, stejně tak jak tomu bylo i v minulosti. (28)

Dnes některé kláštery žijí s vlastním hospodářstvím, jiné zajišťují duchovní správu. Mnohé provozují rozsáhlé řemeslné dílny nebo zemědělskou, lesnickou či vinařskou činnost. Součástí dnešních klášterů jsou také gymnázia a jiná školská zařízení. Dodnes platí pravidlo "dělej vše tak, aby byl ve všem oslaven Bůh": v modlitbě a různých pracích či službě v církvi, společnosti, vědě a ve svém okolí. (39)

3.6.6 Zahrady řádu cisterciáků

Samotné cisterciácké kláštery byly zcela odloučeny od světského života. Vznikaly v odlehlých minimálně osídlených krajích, kde řeholníci nepřichá-

zeli do kontaktu s laickou veřejností a mohli se tak snáze věnovat modlitbě a dodržování přísné řeholní kázně. (6).

Pro založení cisterciáckého kláštera byla charakteristická především poloha a výběr vhodné lokality. Na rozdíl od benediktinů, kteří stavěli své kláštery na vyvýšených pahorcích. Cisterciáci si naopak vybírali vhodná místa pro své kláštery zpravidla v úrodných nížinách s řekami, rybníky a potoky. Ty následně využívali pro vlastní potřeby jako zavlažovací kanály, mlýny či chovné rybníky a sádky. V nížinách byly velmi příhodné podmínky pro hospodaření, práci v lese a zakládání velkých zahrad. Voda byla do kláštera přiváděna z rybníků pomocí důmyslných kanálů, které zhotovili mnozí vlastními silami. (9)

Cisterciácké zahrady měly především praktický a hospodářský význam. Byly typické svojí pravidelností, maximální funkčností a určitým duchovním rozměrem. Kláštery se tak staly nejen centry duchovního života, ale i střediskem vzdělanosti, řemesel a obchodu. (8)

Obdělávání polí, zahradnické práce, pěstování léčivých a užitkových rostlin bylo významnou úlohou cisterciáckého řádu. Řeholníci byli rovněž dobrými zahradníky a léčiteli. Pěstovali zejména základní druhy užitkových rostlin, které používali k léčebným účelům nebo pro klášterní kuchyň. Na polích i zahradách pracovali cisterciáci osobně. Díky jejich práci bylo zkolonizováno mnoho doposud pustých oblastí. (2)

Vhodná kompozice a vzhled zahrad vždy vycházely z prostorového uspořádání mateřského kláštera. Pro zakládání cisterciáckých klášterů byl vzorovým příkladem klášterní areál v Clairvaux, jehož schéma je známo od počátku 18. století (1708). (2)

Cisterciáci žili dle řehole sv. Benedikta, kázající jednoduchost, stříhanost a účelnost, která určovala nejen vzhled, ale i následné využití zahrad. V kláštorech byla z těchto důvodů odmítána jakákoli zdobnost a přepych. (3)

Dle řehole musel vždy klášter obsahovat rajský dvůr pro meditaci a modlitby mnichů. Další užitkové zahrady či sady nebyly řádem přísně vymezeny.(38)

Nejdůležitější centrální částí kláštera byl rajský dvůr, který měl převážně okrasný charakter. Zcela uzavřený prostor sloužil výhradně mnichům k rozjímání a modlitbám. K opatskému domu přiléhala okrasná reprezentativní zahrada, která sloužila významně pro hosty opata. V severní části kláštera se nacházejí užitkové, bylinkové a lékárenské zahrady, které společně s ovocným sadem volně přecházely do okolní krajiny. Tyto prostory sloužily převážně pro potřebu kláštera a život řeholníků. V blízkosti nemocnice byla situována malá bylinková či lékárenská zahrada, která se stala místem odpočinku a rozjímání pro nemocné mnichy. Klášterní zahrady doplňují drobné stavby, jako je domek zahradníka či lékaře. Nedílnou součástí byla i drobná vodní díla, která měla velký symbolický význam. Plocha užitkových zahrad výrazně převyšuje nad reprezentativní částí. Nejspíše proto, že život cisterciáků nespočíval jen v modlitbě a opisování knih, ale jejich další činností bylo pěstování plodin a obhospodařování polí, které byly klášteru k dispozici.(9)

3.6.7 Dílčí závěr

Zahrady klášterních areálů byly uspořádávány dle principů a požadavků jednotlivých řádů. Je nutné sledovat nejen funkční principy, ale i život mnichů, neboť uspořádání jednotlivých částí kláštera odpovídalo potřebám jejich každodenního života. Jednotlivé plochy jsou hierarchicky rozděleny dle významu nejčastěji na zahrady lékárenské, zelinářské či ovocné sady. Postupně však dostávají jasně ucelený ráz a funkčnost. V těchto zahradách je zapotřebí respektovat typické prvky a také principy jejich uspořádání, které jsou důležité pro pochopení historických a funkčních souvislostí či prostorových vazeb klášterních areálů. (6)

3.7 Problematika obnovy památkově chráněných objektů

3.7.1 Definice pojmu památka krajinářské architektury

Památka zahradní architektonické tvorby je takové lidské dílo, které do svědčuje jak samotný vývoj společnosti a výraz tvůrčích činností člověka, tak i určitý vývoj zahradního umění v jeho individuálních historických etapách a souvislostech. Toto dílo, je tvořeno ve smyslu krajinářské architektury a má určitou hodnotu a význam, který je zapotřebí uchovat pro další generace.(13)

V benátské chartě se památky popisují jako „nositelé duchovního odkazu minulosti představující v přítomném životě národů živá svědectví jejich staletých tradic.“(35)

Z těchto přístupů vyplývá, že památka krajinářské architektury je umělecké dílo utvářející přírodní prostředí různými prostředky lidské činnosti a zároveň mající historický, technický nebo architektonický význam. Poskytují nám pohled na vývoj a historii krajinářské architektury. Nemusí se přitom jednat jen o zahrady u zámků a hradů, které mají dlouholetou historii, ale jedná se i o veřejné, soukromé zahrady a parky vzniklé v 2. polovině 19. století.

3.7.2 Zásady používané při obnově historických areálů

Historické parky a zahrady jsou nedílnou součástí památkově chráněných objektů. Většina z nich prošla během své existence složitým vývojem, který byl ovlivněn módními trendy, i délkou života proměnlivé a pomíjivé vegetační složky. Dnes jsou historické zahrady a parky předmětem ochrany a údržby, a to ve stejné míře jako památkové objekty. V jejich bezprostřední blízkosti pak byly zahrady zakládány, rozvíjeny a dále udržovány.

Při obnově historických objektů je nutným předpokladem vytvořit památkový záměr, který definuje charakter a podmínky památkové ob-

novy. Komplexní ochranu a údržbu historických zahrad a parků zajišťují různé stupně památkové ochrany.(17)

Památky jsou obecně řazeny do rozdílných kategorií a bývají stanoveny různými legislativními úpravami. Je třeba trvale a jasně formulovat zásady památkové péče a následně je využít v teorii a praxi. (Otruba). Při obnově zahrad tohoto typu je nutné zajistit potřebné právní náležitosti a závazná stanoviska dotčených orgánů. Mezi relevantní dokumenty v rámci právního řádu ČR, jimiž se při obnově řídíme, patří například:

1. Zákon o státní památkové péči č. 20/1987 Sb.
2. Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.
3. Athénská charta (1931) - ochrana a obnova historických zahrad
4. Benátská charta (1964) - zachování a restaurování památek a sídel
5. Florentská charta (1981) - historické zahrady
6. Evropská úmluva o krajině z roku 2000

Památky zahradního umění jsou svojí podstatou velmi unikátní, specifické polyfunkční prostory, které se podílejí na trvale udržitelném rozvoji, uchování či rozvíjení pozitivních hodnot a kvalitním životním prostředím. (35)

„Jsou zároveň nositeli duchovního odkazu minulosti. Představují v dnešním životě národů živé svědectví jejich staletých tradic. Lidstvo, které si každodenně uvědomuje jednotu všelidských hodnot, považuje památky za společné dědictví a prohlašuje se vůči budoucím generacím za solidárně zodpovědné za jejich zachování. Považuje za svou povinnost odevzdat jim je v plné bohatosti jejich původnosti.“ (35)

Při péči o vegetační složku památek zahradního umění je nutné vycházet ze základních mezinárodních dokumentů pro nakládání s památkami, ke kterým se Česká republika svými podpisy připojila. Je to zejména Aténská charta (1931) o ochraně a obnově historických zahrad, Benátská charta (1964) o zachování a restaurování památek, Florentská charta (1981) o historických zahradách.(35)

Všechny tři jmenované charty, ať už přímo nebo nepřímo vybízejí k tomu, aby byly zachovány historické památky v co nejpřesnější podobě. Jde tu především o zachování autentičnosti, jinými slovy pravosti či původnosti historických prostorů. (16)

Florentská charta definuje historickou zahradu z několika pohledů: „Historická zahrada je architektonická a zároveň vegetační kompozice, jež je z hlediska dějin nebo umění celospolečensky významná. Jako taková je považována za významnou památku.“(35)

Dále čl. 2 uvádí: „Historická zahrada je architektonická kompozice, kterou tvoří především rostlinný materiál, tedy živý a jako takový dočasný a obnovitelný.“

Jelikož se jedná o památku, musí být historická zahrada chráněna v duchu Benátské charty. Avšak jako živá památka se musí její ochrana řídit podle specifických pravidel, která stanovuje Florentská charta. (35)

Čl. 5 představuje historickou zahradu „jako místo blaha, vhodného k meditaci nebo ke snění, stává se rájem v etymologickém slova smyslu a současně svědčí o kultuře, o stylu, o příslušné epoše v jaké vznikala, případně o originalitě jejího tvůrce.“(35)

V čl. 6. Označení historická zahrada: „náleží stejně tak malým, drobným zahradním úpravám jako rozsáhlým, tvarovaným nebo krajinářským parkům.“(35)

Historická zahrada, ať již je nebo není připojena k budově, nemůže být odtržena od svého vlastního městského nebo venkovského prostředí a to bez ohledu na to, je-li umělá nebo přírodní (14).

Jedna z největších podmínek udržení památky, spočívá v neporušenosti její originality a historicity. Florentská charta, čl. 9 uvádí: „Ochrana historických zahrad vyžaduje, aby byly tyto památky identifikovány a inventarizovány. Vyžaduje diferencované přístupy, jako údržbu, konzervaci, restaurování. Autenticita historické zahrady se týká stejně tak

její koncepce a objemu jejích částí, jako její výzdoby nebo výběru vegetace či nerostů, které ji vytvářejí.“(16)

3.7.3 Dílčí závěr

Hlavní poslání památkové péče je vytvořit soubor činností a opatření směřujících k zachování kulturních památek bez zásahu do jejich materiální podstaty. Hlavním cílem je památky ochraňovat před ničením, nevhodnými zásahy, nežádoucími změnami a nesprávným užíváním. Pro většinu kulturních památek platí obecná definice, ale obnova a ochrana zahrad je výjimkou, v materiálové postati se výrazně liší díky proměnlivosti rostlin v průběhu roku. Dále je tato problematika popsána v kapitole 3. 8. (1)

Ochrana a obnova takovýchto památek a jejich součástí vyžaduje velmi specifický přístup s cílem zachování co největší autenticity. Proto je třeba při obnově historických památek vymezit přesná kritéria, kategorie a stupně ochrany pro správné posouzení těchto objektů. Je nezbytné si jasně stanovit hodnoty, cíle a nositele těchto hodnot. Samotné památky jsou neodmyslitelnou součástí areálů chráněných objektů, a proto si zaslouží odbornou péči.(10)

3.8 Problematika obnovy historických ploch zeleně

Historie zahrad a parků sahá až k samotným počátkům lidské kultury. Jsou neoddělitelnou složkou památkově chráněných objektů. Většina z nich prošla během své existence složitým vývojem ovlivněným módními trendy, vkusem života lidí i samotnou proměnlivostí v průběhu života. Velký vliv na podobu tehdejších zahrad a parků neměl pouze vztah lidí k přírodě, ale zejména obory výtvarného umění (malířství a sochařství). Významnou roli hrály i společenské, hospodářské a církevní poměry. Historická zeleň představuje nesmírnou kulturní hodnotu.(14)

Při hodnocení těchto objektů je nutné stanovit určitá kritéria hodnocení. Obzvlášť v dnešní době, kdy se projevuje úsilí tyto plochy zmenšovat za účelem výstavby budov, parkovišť a dalších komunikací. (17)

Hlavním předpokladem pro správné posouzení těchto objektů je dobrá znalost dané problematiky. Zároveň je při obnově nutné postupovat podle obecně platných regulativů. Především zákon o státní památkové péči č. 20/1987 Sb., nebo zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. Jedině tak je možné zaujmout objektivní stanovisko k jejich přeměně a následné údržbě.(10)

Obnova i péče o zeleň vycházejí z procesního růstu a proměnlivosti rostlin během jejich života. Při nahrazování dlouhověkých dřevin novými, dochází často ke změně poměrů na počátku jejich existence. Dle M. Pejchala je to dáno především kombinací těchto faktů: proměnou rostlin během jejich života, postupné dožívání často jednorázově vysazených rostlin, změnou stanoviště (např. znečištěním ovzduší, poklesem hladiny spodní vody, výskytem kalamitní choroby či škůdce aj.). Důležitý vliv má i změna společenské situace, se kterou jsou spojeny rozdílné požadavky obyvatel na zeleň.(34)

Památkovou ochranu rostlinných prvků definuje 11. článek Florentské charty, který uvádí, že údržba historických zahrad je prvořadou činností nepřetržitého charakteru. „Hlavním materiálem jsou zde rostliny, jimiž lze takovéto objekty udržovat v dobrém stavu. V dlouhodobé perspektivě je zde možná cyklická obnova a to úplná výměna a výsadba mladých jedinců, nebo umístěním již rozvinutých rostlinných jedinců, kdy bude efekt rychlejší a čitelnější.“(35)

Tento dokument dále hovoří i o rostlinném materiálu, coby živé složce kompozice s charakterem pomíjivosti, a tudíž je nutnosti při obnově specifických přístupů. Vyjmenovává také jednotlivé prvky architektonické kompozice patřící do zahrady a zcela jednoznačně zdůrazňuje nutnost chápat zahradu a park jako nedílnou součást stavby, která dohromady tvoří hodnotný areál.(35)

Další článek Florentské charty pojednává „o rozhodnutí o výběru stromů, keřů, květin, které mají být periodicky obměňovány, musí přihlížet

ke stanoveným zvyklostem platným pro jednotlivé oblasti, pro udržení původních druhů."(35)

„Historická zahrada musí být udržována v příhodném prostředí. Nesmí se uskutečnit jakákoliv změna fyzikálního prostředí, jež by mohlo ohrozit ekologickou rovnováhu.“ Svým charakterem je historická zahrada klidným místem, umožňující kontakt s přírodou.(35)

Historická zahrada je součástí kulturního dědictví a podle toho vyžaduje maximum péče prováděné kvalifikovanými osobami. Dále je také zapotřebí podporovat zájem o historické zahrady všemi možnými prostředky vhodnými pro zhodnocení a poznání tohoto kulturního dědictví.(35)

Zmíněný princip může být naplňován stále novými generacemi rostlin. Vzhledem k příslušnému zaměření a vzniku mají Florentská i Benátská charta vztah k zahradě jako k celku, ale pro činnost s rostlinami jsou nevyhovujícím návodem. Problémem je i nedostatečně vypracovaná metoda pro práci s rostlinnými prvky památkové podstaty a jejich použití v praxi.(13)

V klášterních areálech se často setkáváme s nevyhovujícím stavem dřevinných vegetačních prvků. Nejčastěji hledáme příčinu ve změně stanovištních podmínek, poškození či vysokému věku. Naopak změna požadované funkce v těchto areálech není vhodná. Žádoucí je spíše návaznost a harmonie prostoru, které bývají po desetiletí nezměněny. Velký důraz je kladen na funkci vegetačního prvku. Dnešním trendem je nenáročnost na péči a dlouhověkost. (15)

Při obnovách takovýchto areálů je zapotřebí využít vhodné vegetační prvky. Musíme brát ohled na jejich specifické požadavky a nároky. Správně zvolený půdorysný typ, patrovitost, stupňovitost vegetačního prvku spolu s lokalizací v prostoru a vyhovujícími stanovištními podmínkami jsou neodmyslitelnými příznaky úspěchu. (15)

3.8.1 Dílčí závěr

O historické hodnotě zahrad, parků a jiných ploch zeleně není pochyb, zvláště v případě, že jsou součástí ucelených historických komplexů či větších areálů. Historické zahrady jsou díky svému kulturnímu bohatství nesmírně cenné, proto je nutné vymezit přesná kritéria pro jejich posouzení. (29)

Nejpříjemnější cestou, pro uchování a obnovu památek zahradního umění, je respektování charakteru prostoru, forem vegetace a samozřejmě i duchovního rozměru prostoru v konkrétní formě.(15)

Péče o památky zahradní a krajinářské architektury představuje zcela specifickou sféru činnosti památkové péče. Proto je nezbytné dodržovat všeobecně platné zásady a principy ustanovené v mezinárodních dokumentech a legislativách. Musíme si však uvědomit jasné souvislosti těchto dokumentů a umět si je správně interpretovat při samotné obnově. (10)

Kompozice a výběr sortimentu se musí řídit charakterem a velikostí objektu. Je třeba vzít v úvahu určité formy, velikost a tvar vybraných vegetačních prvků, a samozřejmě i taxonomickou strukturu. Uspořádání prostoru musí mít svůj řád, význam, funkčnost, jasné a logické zastoupení v celkové kompozici. Moderní doplňky vkládané do historických prostor nejsou v těchto objektech žádoucí. Pokud je i přesto chceme použít, musí mít své opodstatnění a účel. Snažme se při obnově takto cenných historických objektů, zachovat a respektovat hodnoty těchto zahrad pro příští generace. (15)

4 MATERIÁL A METODIKA ZPRACOVÁNÍ

Zpracování bakalářské práce je možné rozdělit do několika fází.

V přípravné fázi byl proveden průzkum literárních zdrojů a všech dostupných informací, mapových podkladů či jiných přístupných publikací a internetových zdrojů.

V první fázi byly shromážděny veškeré dostupné informace, odborná literatura a mapové poklady či jiné potřebné internetové zdroje. Mapové podklady byly základem pro vytvoření a zhodnocení analýz v řešeném území. Základní mapy a mapy Stablního katastru byly získány v digitální podobě z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Ostatní mapové podklady byly získány z dalších dostupných internetových serverů. Historické mapy a publikace byly shromážděny na základě bádání v Moravském zemském archivu v Brně. Literární zdroje byly vypůjčeny z knihovny Matěje Josefa Sychry ve Žďáru nad Sázavou a školní knihovny z Lednice. Další důležité podklady a brožury byly poskytnuty přímo v zámeckém areálu.

Analytická část

Tyto informace byly dále analyzovány v podrobném terénním zkoumání. Výsledná data byla převedena do grafických analýz, schémat, která jsou nutná pro pochopení dané problematiky a správné interpretace prostoru. Upravená metodika byla využita při hodnocení 4 referenčních objektů.

Návrhová část

Výsledky analýz byly využity pro správné pochopení charakteru míst a přiřazení vhodné metody obnovy. Tato část se zabývá vznikem konceptu, stručnou historií objektu a důležitými souvislostmi pro celistvost prostoru. Celý objekt kláštera je rozdělen na několik částí, které vyžadují individuální přístup k řešení.

- Vstupní část (1. nádvoří)
- Reprezentační část (2. nádvoří)
- Bylinkový dvůr (3. nádvoří)
- Dvůr ticha (4. nádvoří)
- Odpočinková zahrada (Dvůr života)
- Ovocný sad (Forota)
- Rajský dvůr
- Zámecká zahrada

Bývalý cisterciácký klášter, dnes zámek, byl řešen jako komplex jednotlivých vzájemně propojených funkčních celků. Individuální přístup řešení jednotlivých částí areálu je však spojeno do uceleného konceptu celého klášterního areálu.

Základní charakteristika území

Pro zpracování těchto údajů byly použity mapových podklady a odborná literatura daného území. Podklady byly získány z mapových serverů:

www.ochranaprirody.cz/zdarske-vrchy/o-sprave-chko

<http://geoportal.gov.cz>

Literatura: CULEK, Martin. Biogeografické členění České republiky I. - II. díl

Mapa širších územních vztahů

Pro vytvoření mapy byla jako podklad použita katastrální mapa získána z mapového serveru <http://nahlizenidokn.cuzk.cz>. Na podklad byly znázorněny významné prvky, hodnotné plochy městské zeleně, významné krajinné prvky a kulturní památky.

Historické mapy a ortofotomapy

Historické mapy II. a III. vojenského mapování byly získány na internetovém serveru: <http://archivnimapy.cuzk.cz/>

<http://oldmaps.geolab.cz/>

Další mapy byly získány z Moravského zemského archivu v Brně a odborné literatury: KUNDERA, Ludvík. Sedm a půl století: stati o historii, kultuře a umění žďárského kláštera, 2002

Švoma J, Filka I: Stručné dějiny města Žďár nad Sázavou, 1998

Ortofotomapy pro historický vývoj byly získány na internetovém serveru:

<http://kontaminace.cenia.cz> - Ortofotomapa z 50. let

Současné ortofotomapy jsou dostupné z www.mapy.cz. Změny jednotlivých map jsou podrobně popsány v textu.

Analýza současného funkčního využití budov areálu kláštera

Mapovým podkladem je digitální katastrální mapa získaná z mapového serveru <http://nahlizenidokn.cuzk.cz>.

Vymezeny byly tyto funkční typy:

- Plochy občanské vybavenosti, služby
- Církevní stavby
- Plochy bydlení
- Plochy hospodářské výroby, skladování
- Soukromé budovy
- Vodní toky a plochy

Veškeré plochy byly vymezeny na základě terénního průzkumu a informací získaných z územního plánu obce Žďár nad Sázavou. Popis je uveden v textové části.

Analýza dopravy a provozu

Mapovým podkladem je digitální katastrální mapa získaná z mapového serveru <http://nahlizenidokn.cuzk.cz>.

Metodika zpracování byla sestavena na základě informací z územního plánu Žďár nad Sázavou <http://www.zdarns.cz/mesto-zdar/z-obci-ve-spravnimobvodu/uzemni-plany-obci/uzemni-plan?id=48>, kde je uvedena analýza dopravy ve městě a přilehlých částech.

Vymezeny byly tyto hlavní prvky:

- Silnice II. třídy
- Místní komunikace, cyklostezky
- Trasy MHD, autobusové zastávky
- Pěší vycházkové trasy

Analýza zeleně území

Na základě terénního průzkumu byly stanoveny základní typy zeleně. Mapa byla doplněna podrobné hodnocení dendrologického potenciálu a inventarizaci zeleně v území. Byla zpracována na základě metodiky Systém zeleně sídla dle doc. Ing. Pavel Šimek, Ph.D. Dle těchto materiálů, tabulek a terénních zákresů byla vytvořena mapy v programu Auto CAD.

Limity a hodnoty území

Mapa byla zpracována na základě výsledků a zhodnocení analýz řešeného území. Dalším podkladem byl Strategický plán města Žďár nad Sázavou <http://www.zdarns.cz/media/files/strategicky-plan-a-profil.pdf> na jehož základě byly stanoveny hodnoty a limity území. Oblast zahrnuje celou řadu hodnotných ekologicky a významných společenstev s výskytem chráněných druhů. Krajinu dotváří lesní komplexy, drobné louky a pastviny. Významnou přírodní památkou jsou Louky u Černého lesa, která je zachovalým biotopem zrašeliněných luk, olšin a mokřadů.

Návrh řešení vybrané části obce-Zavadilka

Byla vypracována architektonická studie vybraného klášterního areálu ve Žďáru nad Sázavou. Proto toto území jsem se rozhodla vytvořit mapové podklady, řezy terénem, situace, pohledy a perspektivy.

Půdorys je zpracován na formát A2 . Řezy, situace, pohledy a perspektivy jsou zpracovány na formát A3. Všechny uvedené grafické podklady jsou pečlivě vytvořeny pomocí počítačového programu Photoshop.

5 VÝSLEDKY A DISKUSE

5.1 Historie Žďárského kláštera

Na komplikovaném vzniku žďárského cisterciáckého kláštera, ve 13. století, se nejvíce podíleli členové českých a moravských rodů. Zejména šlechtic z českomoravského pomezí Jan z Polné, jenž jako první dostal nápad založit na tomto území cisterciácký klášter. O samotné založení opatství se zasloužil také jeho zeť Boček z Obřan.

Klášter leží téměř na zemské hranici Čech a Moravy. Areál byl však vybudován na její české straně. Budování kláštera a jeho ekonomického zázemí trvalo nakonec celých sto let od příchodu prvních mnichů. (14)

Klášter byl založen v roce 1252 Bočkem z Obřan. Ve stejném roce do kláštera přišla první skupina mnichů z Nepomuku, kteří zpočátku bydleli v provizorních dřevěných staveních. Nový cisterciácký klášter byl nazván Studnice P. Marie – Fons Beatae Mariae Virginis. V červnu 1253 potvrdil založení kláštera i papež Inocenc IV, který přijal klášter i se veškerým majetkem pod zvláštní papežskou ochranu. Existence kláštera byla tedy potvrzena nejen ze strany církevní, ale i ze strany světské. Stavba klášterních budov probíhala v režii Bočka z Obřan, který povolal kameníky a dělníky, aby pomohli s dokončením první etapy cisterciáckého kláštera. Ve stejném roce byl pozván pražský biskup, aby posvětil základy kostela a právě v tomto kostele byl jako první v roce 1255 pochován zakladatel kláštera Boček z Obřan. Po Bočkově smrti se o klášter začíná zajímat rod Pánů z Lichtenburka, kteří svými donacemi podstatně přispěli k růstu nemovitého majetku kláštera. Zakladatelská práva žďárského kláštera však zůstala v rukou pánů z Obřan. V období 1313 – 1316 potomci pánů z Obřan nepřispěli k výraznějšímu rozvoji kláštera, a proto jejich ochrana nad klášterním majetkem skončila vymřením rodu. Majetek pánů z Obřan tedy připadl jako odúmřel panovníkovi Janu Lucemburskému, který majetek

ihned předal Jindřichu z Lipé. Ovšem ochrana pánů z Lipé neměla dlouhého trvání. (14)

Teprve až v roce 1263 za opata Winricha z Valdsas se stavby přeměnily z dřevěných na kamenné.

Za husitských válek v roce 1423 byl klášter vydrancován a vypálen, zničen byl patrně i kostel. Skutečná obnova kláštera započala až mezi léty 1458 – 1471, za krále Jiřího z Poděbrad. Necelá dvě století po zániku kláštera během husitských válek došlo k druhému zrušení. Kníže Karel Munsterberský převedl majetek kláštera v roce 1588 do ochrany olomouckého biskupství. Olomoucký kardinál František z Ditrichštejna v roce 1606 připojil klášter k majetku biskupství. Tím se stal žďárský klášter osobním vlastnictvím kardinála Ditrichštejna. V 15. století došlo k rozsáhlému přebudování a stavební obnově. Roku 1689 klášter postihl požár, který zničil velkou část klášterních budov. (24)

Novou tvář vtiskl klášteru v letech 1705 – 1738 opat Václav Vejmluva. Byl to právě on, který sehrál významnou roli při obnově kláštera, především tím, že se snažil vtisknout klášteru novou podobu českého baroka. Dále se nechal inspirovat pohledem do minulosti, odkud čerpal prvky české gotiky, transformované do barokního myšlení. Toto myšlení vyvolalo vznik specifického duchovního a uměleckého směru barokní gotiky. Opat Vejmluva v roce 1706 zahájil spolupráci s Janem Blažejem Santinim. Nechal nejen doplnit výzdobu klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie, konventu a dalších budov, ale také dal velkoryse přebudovat a rozšířit prelaturu do podoby velkolepého, zámeckého čtyřkřídlého objektu s navazující barokní francouzskou zahradou. (24)

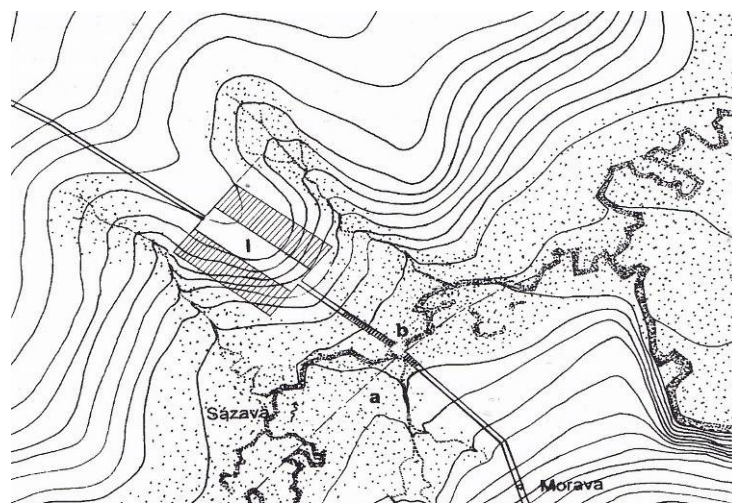
Santini v roce 1720 nakreslil plány vstupní části prelatury. Severní křídlo tohoto komplexu sloužilo akademii šlechtické mládeže, pro kterou navrhoval Santini konírny a jízďárnu. Jeho další tvorba spadá až do druhé poloviny 18. století. Kromě areálu kláštera projektoval také poutní kostel svatého Jana Nepomuckého na nedalekém kopci, který byl po vzoru krajiny

v okolí Nepomuku označen jako Zelená hora. Také středověká opatská budova byla propojena s barokními stavbami, které vymezily prostranství třetího nádvoří. Vstup do něho vede Santiniho obdivuhodnou prelaturou. Podle tohoto významného architekta se v roce 1709 staví Dolní hřbitov, jehož tři kaple symbolizují Nejsvětější trojici. V těžišti prostoru je skulptura anděla Posledního soudu od sochaře Řehoře Thényho, která sem byla umístěna roku 1729. Mezi další působivé dílo patří dvůr Lyra, ležící za Bránským rybníkem. Santini se nezabýval pouze projektováním jednotlivých budov, ale urbanistickými problémy kláštera a jeho okolí. Symbolem celkové obnovy areálu bylo formální sjednocení a umocnění účinnosti kláštera. Pro tento záměr se stal Santini ideálním projektantem, který dokázal gotické stavby barokizovat a umělecky propojit v jeden celek.(24)

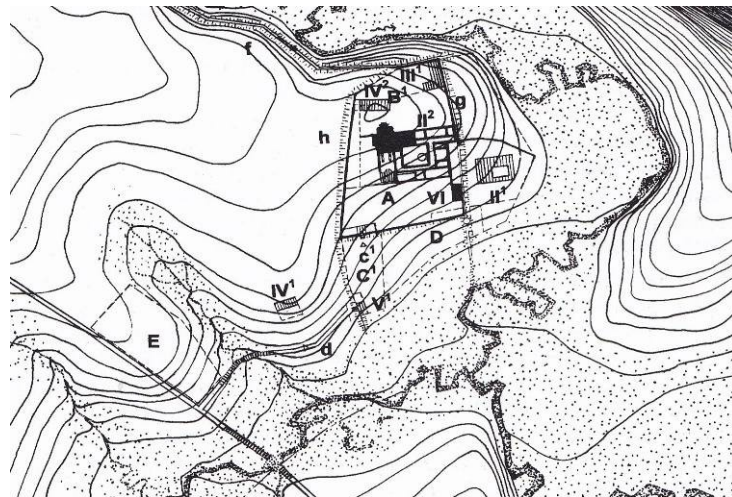
V roce 1737, klášter postihl velký požár, který napáchal velké škody. Tato tragedie se Vejmluvy dotkla natolik, že následující rok zemřel. Po jeho smrti byl pověřen správou kláštera Bernard Henneť. Za jeho vedení došlo k odstranění škod po požáru a k dostavění rozestavěných budov podle Santiniho dochovaných projektů. Za Henneta vznikla stavba letní prelatury. Koncem druhé poloviny 18. století dospěl barokní cisterciácký klášter největšího rozmachu. V letech 1724 – 1740 zde byla činná šlechtická akademie. V šedesátých letech 18. století byl příjezdový most k zámku opatřen osmi kamennými sochami světců. Autor těchto soch je neznámý.(24)

Klášter v letech 1783 zachvátil ničivý požár, který se stal impulzem k jeho zrušení. Poslední opat Otto Steinbach sám požádal Josefa II. o zrušení cisterciáckého kláštera. Císař rozhodl o zrušení 13. října 1784, čímž byl majetek předán do rukou náboženského fondu. Začalo tedy období velkého chátrání bývalého kláštera. V roce 1826 kupuje Josef Vratislav z Mitrovic, nejvyšší maršálek Království českého, panství Žďár, Vojnův Městec a Nové Veselí. Zemřel roku 1830 a zanechal prohlášení, že uvedené panství patří ve skutečnosti knížeti z Dietrichštejna. Panství se tedy ujal František Josef Dietrichštejn a má jej v držení až do roku 1854. Dne 28. 8. 1862

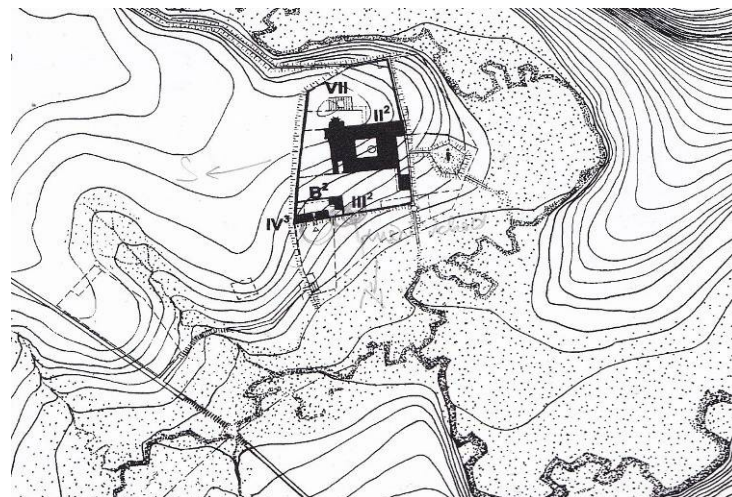
panství převádí na Klotildu hraběnkou Clam-Gallasovou, rozenou hraběnkou z Dietrichštejna. Ta zemřela roku 1899. Po její smrti v roce 1930 připadl majetek do vlastnictví linie rodu Kinských, kde se stala dědičkou hraběnka Eleonora Kinská (matka MVDr Radoslava Kinského), rozená Clam – Gallasová, která roku 1941 převádí ideální čtvrtinu majetku, na manžela Zdenko Radoslava Kinského. Téhož roku byla uvalena nacistická nucená správa, tzn. zákaz pobytu na zámku Žďár pro celou rodinu. Roku 1948 byl bývalý klášter (dnešní zámek) znárodněn a celý majetek rodiny Kinských propadl do rukou státu. V letech 1992 se v restitucích vrací celý komplex zámku, zemědělské statky, lesy, rybníky a polnosti dědici MVDr. Radoslavu Kinskému (*14. 6. 1928 – +12. 10. 2008). Stav majetku v době předání byl velice zanedbaný, doslova kritický. Radoslav Kinský ve snaze udržet rodové tradice řekl „majetek, který mi byl svěřen, nemá sloužit výhradně nám, pouze pro náš prospěch, ale má sloužit k prospěchu celého národa a dalších generací.“ Proto Radoslav Kinský přistupuje k opravě celého restituovaného majetku. Za pomoci odborníků byl vytvořen plán na obnovu chátrajících objektů zámku, nový lesní plán, plány na podporu hospodaření a tradic rybníkářství na Žďársku. Správa celého majetku byla částečně obnovena do roku 1993. Celkové konečné obnovy se však majitel Radoslav Kinský nedočkal. Zemřel po těžké nemoci 12. října roku 2008, ve věku 80 let. V jeho započatém díle však úspěšně pokračují synové Constantin a Charles Nicolas Kinští. Do areálu zámku bylo dodnes umístěno Muzeum knihy, v barokních konírnách od J. B. Santiniho je dnes expozice připomínající život a historii rodu Kinských. Rodina Kinských zde často pobývala, jejich domovem byl barokní zámeček, tzv. Letní prelatura. (24)

Mapa č. 1

Mapa č. 2

Mapa č. 3

5.2 Historický vývoj kláštera v jednotlivých obdobích

Přesná podoba klášterního areálu je v minulosti zaznamenána na několika obrazech či rytinách. Mnohdy se však reálnost těchto vyobrazení liší od skutečného stavu areálu kláštera. Lze tedy jen předpokládat, jak se jednotlivé části areálu postupně měnily a vyvíjely.

Mapa z roku 1252 (č. 1) znázorňuje vhodné území pro samotné založení kláštera, které představovalo velmi komplikovaný proces. Pro klášter bylo vybráno mělké údolí, ze tří stran chráněné mokřady či dynamicky meandrující řekou Sázevou a Stržským potokem. Svahem dolů vedla prastará Libická stezka, která v té době tvořila zemskou hranici. Budoucí klášter byl vymezen na její české straně. Zvolené místo pro založení kláštera mělo velmi intimní a uzavřený ráz. Bylo tak kryto okolními zalesněnými kopci a především východní scenerií svahů Černých hor. (14)

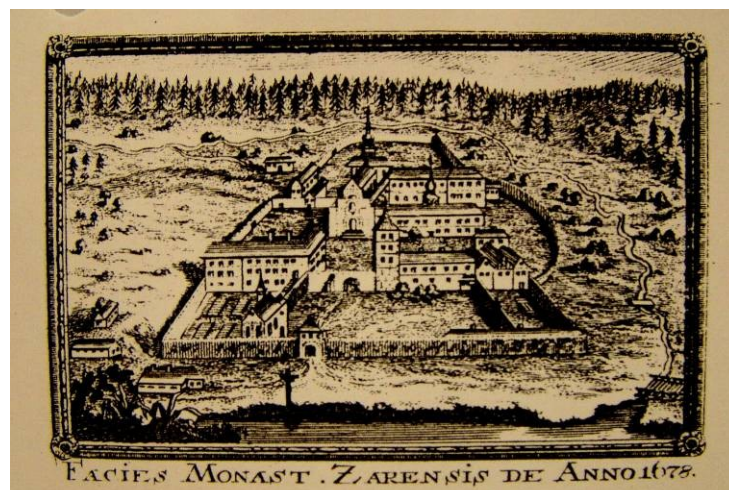
(č. 2) Hrazený klášter v letech 1252 -1262 byl dispozičně vymezen do dvou oddělených částí. Vnitřní území kláštera (A, B) sloužilo především mnichům. Naopak vnější část se vstupním prostorem (C¹), se od počátku rozvíjela na území mezi přístupovou cestou (d) a vstupní branou do vnitřní části kláštera. Součástí kláštera byl rovněž hospodářský dvůr (D) s řemeslnými a potravinovými dílnami či sýpkou. Ve vnitřní části kláštera byly založeny budovy mnišské klausury, kostel, konventní budovy, dále opatský dům a sídlo zakladatelské rodiny. Tento prostor byl ohrazen nejen po obvodu kláštereště, ale i západním směrem k hospodářským budovám, které zajišťovaly samostatnost a provozuschopnost kláštera. (14)

Ze severní strany byl vybudován příkop, který měl nejen obrannou, ale i odvodňovací či drenážní funkci. Klášterní mnišské provizorium bylo patrně budováno na jižní straně kláštereště, při kmenové stoce (g), kde bylo nejlépe chráněné místo. Vodní stoka napájena náhonem (f) ze Stržského potoka, přiváděla do kláštera potřebnou užitkovou vodu. (14)

(č. 3) Mapa ukazuje, jak vypadal klášter v roce 1262 - 1276. V této době se funkce ujímá nový opat Vindrich z Valdsas, který začal s dislokačními změnami jednotlivých budov kláštera. Postupem času byl kostel a konventní budovy dokončeny a proto se mohli v roce 1264 mniši přestěhovat z dřevěného provizoria do kamenných budov konventu. Tyto budovy splňovaly veškeré podmínky pro mnišský život. Provizorium bylo tedy následně zrušeno a na jeho místě vznikl zásobní rybník (i) pro chov ryb. Dodnes jsou zde zacho

Mapa č. 4

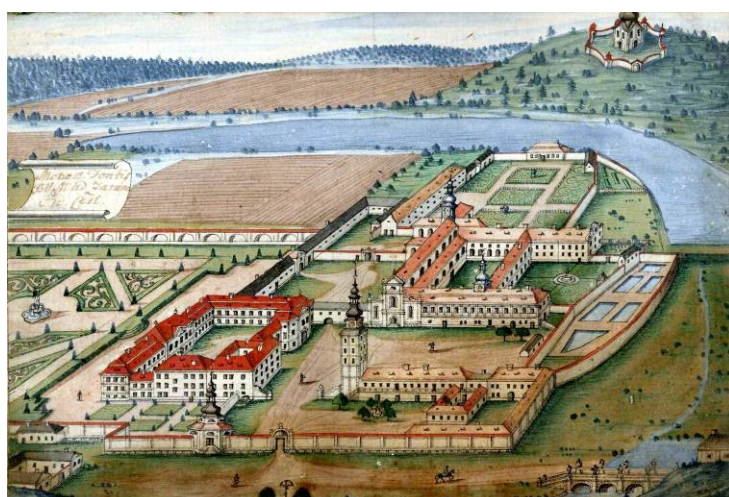
Mapa č. 5

vány vodní nádrže sloužící jako sádky. Na dispozičním schématu si můžeme všimnout, že dům zakladatelů rodiny je přeměněn na mnišskou nemocnici (VII). V tomto období byl klášter stavebně dokončen. (14)

Všechny významné budovy byly v 70 letech 13. století opatřeny zdobnými fasádami s lineární štětovou červenou kresbou kamenořezu. Výtvarný princip a charakter omítek se nezměnil až do doby Dietrichštejnských stavebních úprav na počátku 17. století. (14)

(č. 4) Po smrti krále Přemysla Otakara II. (1233 - 1278), žďárský klášter ustrnul a začal být pustošen loupežníky. Po těchto tragediích byl v 80. letech 13. století zvolen nový opat Arnold, který se zasloužil o další rozvoj kláštera. Stavby byly v této době nejen architektonicky významné ale i technologicky vyspělé. Při západní ohradní zdi vnitřní části kláštera byla zbudována zvonice (X), které měla též obranný charakter. V její blízkosti byla nově postavena vstupní brána, která je v přímé návaznosti na hlavní barokně upravenou bránu do klášterního areálu, která se dochovala až do dnes. U této brány byla vystavěna kaple sv. Markéty (VIII). Nově zbudovaná cesta směřovala při okraji Bránského rybníka a zároveň propojila tržní ves s klášterem. I přes dramatické události si klášter zachoval svoji podobu až do 14. století. Klášter se v dalších obdobích měnil a dále vyvíjel, ale nedošlo k výrazným dispozičním změnám v základní prostorové struktuře budov. Podoba kláštera se nezměnila ani po nástupu kardinála Františka z Dietrichštejna, který roku 1609 klášter modifikoval na zámek. Následující období znamenalo pro klášter těžké časy, protože kolem roku 1642 tímto směrem táhli Švédové po bitvě u Jankova a pustošili celý kraj. Klášter byl natolik poškozen, že trvalo dlouhá staletí, než byly budovy opraveny. (14)

(č. 5) Rytina od Karla Zemana z roku 1678 detailně znázorňuje stav klášterního areálu ze 17. století. Vidíme původní budovu prelatury a vpravo od ní barokní věž s hospodářskými budovami. Celému areálu dominuje klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie a konventní budovy přestavěné v barokní podobě. Lze si všimnout, že kostel svatého Jana Nepomuckého a barokní most ještě neexistují. Je zřejmé, že se stav i hospodářství kláštera stabilizovalo. I přes velkou snahu zvelebit a opravit klášter, přišla další nečekaná událost. Požár, který těžce poškodil budovy konventu, zapříčinil, že tehdejší komunita cisterciáckých mnichů musela opustit klášter. (14)

Mapa č. 6

Mapa č. 7

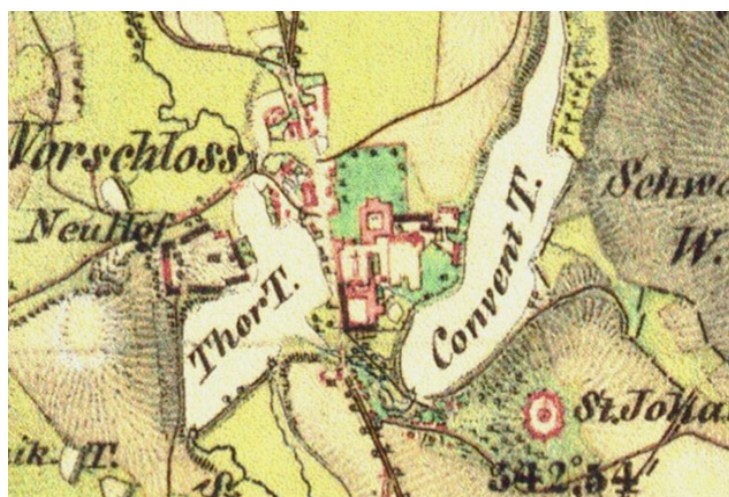
(č. 6) Teprve až na počátku 18. století, kdy byl zvolen opatem Václav Vejmluva, dostal klášter nový rozměr. Díky spolupráci s J. B. Santinim se klášter stal centrem rozvoje vrcholného baroka u nás. Velký umělec a architekt byl schopen naplnit veškeré představy a plány Václava Vejmluvy při zvelebení kláštera i jeho okolí. Na místě dnešního ovocného sadu byla dříve reprezentační barokní zahrada s broderiovým parterem. Ve středu celého prostoru se nacházel důležitý vodní prvek - kašna. V detailu je patrné použití stříhaných dřevin tzv. topiára. (14)

Bývalá opatská zahrada byla též součástí barokní zahrady s travnatými parterovými poli, jejichž fragmenty se dochovaly až dodnes. Také soukromá zahrada rodiny Kinských na pátém nádvoří měla odlišný charakter. Jednalo se o pravidelně uspořádanou zahradu, která dříve sloužila mnichům k rozjímání a modlitbě. Velmi cenným historickým aspektem je soběstačnost klášterního areálu, jež je do jisté míry dochována dodnes. Rodina Kinských stále podporuje rozvoj rybářství, hospodářství a lesnictví, které jsou zdrojem financí pro dnešní zámek. (14)

Nedaleko bývalého cisterciáckého kláštera byl vystavěn v roce 1720 - 1722 kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, jenž se stal významným vyhlídkovým bodem v krajině. Roku 1761 byl u kláštera zbudován i barokní most se sochami světců od neznámého autora. Klášterní areál spolu s kostelem na Zelené hoře vyhořel v roce 1784. Tato událost zapříčinila zrušení kláštera. Kostel byl však znovu opraven a vysvěcen kolem roku 1830. (14)

(č. 7) Mapa z počátku 19. století zobrazuje okolí zámku po jeho zrušení, kdy nastává rozkvět samotného města, které si i nadále zachovalo venkovský charakter. V blízkosti zámku se nachází významné historické stavby (Dvůr Lyra, Dolní hřbitov, hostinec Táferna), které se staly nedílnou součástí bývalého kláštera. Dispoziční uspořádání jednotlivých klášterních budov bylo i po jeho zrušení zachováno. V severní části areálu byl dříve reprezentační prostor barokní zahrady. Dnes slouží jako ovocný sad. Složitě kompozice či ornamenty se v klášteře dlouhodobě neuplatnily. V těchto areálech byly více používány pravidelné a jednoduché tvary, využitelné spíše jako produkční plochy, přecházející na severu do volné krajiny.

Hlavním zaměstnáním obyvatel bylo stále zemědělství a řemeslná výroba, proto se i nadále intenzivně využívají plochy orné půdy s drobnými fragmenty luk a lesů. Mapa dále znázorňuje rozmístění alejí vedoucích podél důležitých cest, které dodnes přivádí velké množství poutníků. (5)

Mapa č. 8

Mapa č. 9

Mapa č. 10

(č. 8) Druhé vojenské mapování („Františkovo“) proběhlo v letech 1836 až 1852 na území Rakouska - Uherska. K mapování dal podnět císař František II. Měřítko mapování bylo 1: 28 800. Právě tyto plány přispěly k detailnějšímu a přesnějšímu vyobrazení daných oblastí v Čechách a na Moravě. Rovněž byly podkladem pro vznikající katastrální mapy.

Mapa detailně ukazuje rozmístění jednotlivých zemědělských ploch (polí, luk a pastvin), které se staly zdrojem obživy a zaměstnání tehdejšího obyvatelstva. Přispěly zároveň k rozvoji řemesel a obchodu.

Vznikly též nové hospodářské aktivity, které ovlivnily rozvoj regionu. V blízkosti zámku byla například založena pila a sirkárna. Krajina byla doplněna souvislými lesními komplexy typickými pro oblast Žďárských vrchů. Podoba a tvar rybníků či vodních ploch se od 19. století nezměnila. Staly se významnými prvky v krajině a sloužily především k chovu ryb. Dále jsou zde vyobrazeny linie cest, lemované alejemi, propojující krajinu se zástavbou města. Je patrné, že se cisterciácký klášter výrazně neměnil. Dispozice budov i jednotlivých částí zůstává stejná až do současnosti.

(č. 9) Mapa třetího (Františko - Josefského) vojenského mapování v měřítku 1: 25 000 znázorňuje podobu klášterního areálu a jeho okolí v průběhu 70. a 80. let 19. století. V mapě jsou nově zaznačeny vrstevnice či kóty. Při srovnání II. a III. vojenského mapování nedošlo k výrazným změnám v prostorovém uspořádání jednotlivých částí objektu. Na této mapě si můžeme všimnout většího rozvoje ve výstavbě rodinných domů či hospodářských stavení.

Od dob zrušení kláštera nejsou zdokumentovány další mapové podklady, které by zobrazily, jak se zeleň v klášteře vyvíjela. Proto lze jen spekulovat o vnitřním uspořádání jednotlivých ploch areálu. (36)

(č. 10,11) Teprve až po roce 1922, kdy byl navrácen majetek rodině Kinských, jsou známy obrazové dokumenty a fotografie, které blíže vypovídají o stavu celého areálu. Objekt byl zchátralý, poničený, a proto majitel MVDr. Radoslav Kinský přistoupil k rozsáhlé obnově budov i veřejných ploch zeleně a tím zachoval rodovou tradici. Řídil se heslem: „Majetek není něco, co slouží výhradně nám, ale je to věc, kterou národ svěřuje rodině, aby s ním nakládala ne pouze k svému prospěchu, ale i k prospěchu národa“ (7) Důležitým krokem při obnově bylo respektování základní dispozice bývalého cisterciáckého kláštera.

Tato mapa dále ukazuje, že se i nadále stavělo na nezastavěných plochách. V okolí zámku vzniklo 74 rodinných domů, celkem tak v zámku bylo asi 108 domů a 159 bytů. (5)

Mapa č. 11

Mapa č. 12

Po skončení 2. světové války se začíná rozvoj města postupně obnovovat. Největší krize byla především v zemědělství a výrazně poklesl i počet obyvatel. Město se rozhodlo podpořit rozvoj rekreace a turizmu, na úkor lepšího vývoje průmyslu a zemědělství. V padesátých letech ve městě vznikly strojírny a slévárny ŽŽAS, díky kterým došlo k rozvoji průmyslu. Do města přichází velké množství obyvatel. Začínají se tedy ve velkém stavět městské domy, sídliště či obytné bloky. Na sklonku 70 let pokračovala výstavba řadových rodinných domů v blízkosti zámku „pod Zelenou horou“. Rozsáhlá výstavba prakticky změnila celý vzhled městské krajiny. Původní jádro kláštera s vysokým historickým potenciálem dříve tvořilo oddělenou část, která je dnes díky výstavbě řadových domů propojena s centrem města. (5)

(č. 12) V současnosti je výstavba soustředěna spíše na rodinné domy na okraji města. Tedy i stav kláštera a jeho okolí se výrazně nezměnil. Především na břehu rybníků či podél vodních toků se objevují velmi cenné liniové vegetační prvky. Severně od zámku je průmyslová zóna s dominujícím závodem Tokoz, který velmi narušil historický a rekreační potenciál této části města. Nedaleko tohoto závodu se rozprostírá rekreační oblast Pílské nádrže, přispívající k dalšímu rozvoji turizmu. Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře je významnou kulturní památkou, která byla až do roku 2007 schována mezi lesním porostem. Ve stejném roce byly znovu obnoveny pohledy na tuto dominantu, která se opět stala součástí barokní komponované krajiny.(37)

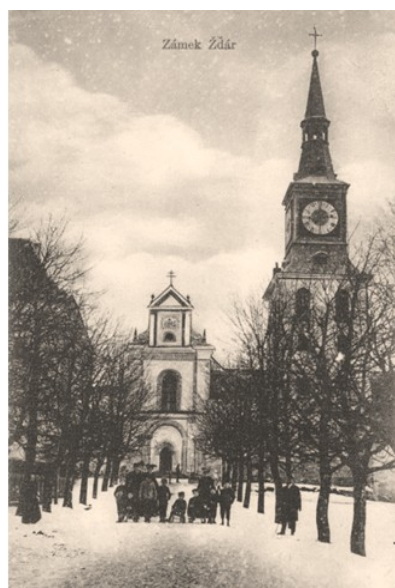
5.2 Porovnání současných a historických fotografií

Obr. 1 a) Vstupní brána do areálu zámku (1930)/ současnost

b) Prelatura žďárského zámku na 2. nádvoří (1915)/ současnost

Obr. 2 a) Historická alej na 1. nádvoří (1905) / současnost

b) Konventní kostel a budova prelatury (1920) / současnost

c) Škola se zvonící na 2. nádvoří (1940) / současnost

Obr. 3 a) Konventní budova bývalého Kláštera (1900) / současnost

b) Správní budova Kinský s.r.o. na 3. nádvoří (1930) / současnost

5.3 Analýza přírodních podmínek

Krajina Žďáru nad Sázavou je charakteristická pestrým střídáním luk, pastvin, polí, lesů a rybníků, lesíků, či skupin stromů a keřů. Dodnes si zachovala charakter vyvážené a svým způsobem zachovalé kulturní krajiny.

lokality: areál zámku Žďár nad Sázavou

katastrální území obce: Žďár nad Sázavou 2

okres: Žďár nad Sázavou

kraj: Vysočina

nadmořská výška: 580-600 m. n. m.

zeměpisná délka: 15° 56' 26"

zeměpisná šířka: 49° 33' 54"

rozloha: 1. nádvoří – 4 480 m²

2. nádvoří – 4 650 m²

3. nádvoří – 2 700 m²

4. nádvoří – 1 870 m²

majitelka: manželka zeměděleho MVDr. Radoslava Kinského, Tamara Kinská.

5.3.1 Geologie

Oblast zaujímá severovýchodní kulminační část Českomoravské vrchoviny. Mělká a široká údolí, poměrně mírné táhlé svahy a zaoblené vrcholy, odpovídají krajině vrchovinného až pahorkatinného typu. Převládajícím geologickým podložím jsou přeměněné horniny, konkrétně ruly, pararuly či ortoruly. Z vyvěřelých hornin jsou zde zastoupeny žuly. Deluviální a fluviální sedimenty pocházející až z holocénu se objevují především kolem niv řek a potoků. (27)

5.3.2 Pedologie

Oblast lze obecně charakterizovat jako floristicky chudou, s charakteristickým zastoupením horských a podhorských druhů. Vzhledem k půdotvornému substrátu jsou půdy zpravidla kyselé. S přibývajícím nadmořskou výškou se zvyšuje obsah kyselého humusu a klesá hodnota stupně sorpční nasycenosti půd. Pro oblast je specifické zastoupení organozemí a hluboká rašeliništní vrstva.

Nejrozšířenějším půdním typem Vysočiny jsou hnědé půdy (kambizemě). Vznikly převážně na zvětralinách žul a rul. V okolí větších řek a potoků vznikly na říčních naplaveninách nivní půdy (fluvizemě). Z půdních druhů převažují na Vysočině lehké až středně těžké půdy, které ve vyšších polohách obsahují větší množství skeletu. Nejvíce jsou zastoupeny hlinitopísčité a hlinité půdy. (27)

5.3.3 Hydrologie

V tomto území se nachází řada drobnějších potůčků vytvářející hustou říční síť. Na vodních tocích se začaly objevovat četné rybníční soustavy. Jsou zde příznivé podmínky z hlediska hydrologické bilance území. Oblast je typická vyšším úhrnem atmosférických srážek. Průměrný roční úhrn srážek se obvykle pohybuje v intervalu 650 - 875 mm. (27)

5.3.4 Klimatické podmínky

Klimaticky patří mezi chladnější, vlhčí a větrnější oblasti. Průměrná roční teplota se pohybuje od 6 do 7 °C v nejnižších polohách, od 4 do 5 °C v nejvyšších polohách. Nejchladnějším měsícem je leden, kdy teploty sahají pod -3 až -4°C. V zimním období se tvoří námraza poškozující rostlinné porosty a dřeviny. Sněhová pokrývka zde leží od začátku listopadu do začátku dubna. (27)

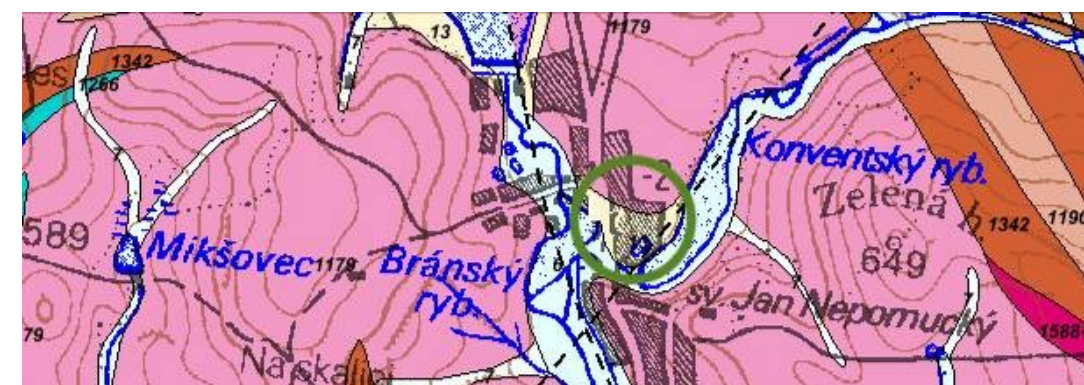
5.3.5 Potenciální přirozená vegetace

Potenciální vegetací Žďárská jsou především acidofilní bučiny svazu *Luzulo - Fagion*, zejména horského typu (*Calamagrostio Villone - Fagetum*), které se místy prolínají s květnatými bučinami (*Dentario enneaphylli - Fagetum*) a květnatými jedlinami (*Galio - Abietenion*), vesměs s přirozeným podílem smrku. V podmáčených polohách jsou smrčiny svazu *Piceion* (*Calamagrostio Villone - Piceetum* a *Mastigobryo - Piceetum*). Ojedinele jsou zde vyvinuty i fragmenty suťových lesů (*Lunario - Aceretum*). Podél vodních toků jsou olšiny, typické asociace (*Piceo - Alnetum* a *Arunco sylvestris - Alnetum glutinosae*). V okolí rybníků jsou porosty ostřic svazů *Caricion gracilis* a *Magnocaricion elatae*. Ve vodních nádržích je rozmanitá vodní vegetace (dříve bylo typické *Potameto natantis - Nymphaetum candidae*). Na mělké břehy byla vázána vegetace svazu *Littorellion uniflorae*, na obnažená dna vegetace svazů *Elatini-Eleocharition ovatae* a *Radiolion linoidis*. Vlhké louky a pastviny náležejí svazu *Calthion*, vzácně i *Molinion*, suché převážně svazům *Arrhenatherion* a *Cynosurion*, na nejsušších místech se vyvinula vegetace svazu *Violion caninae*. Na tuto vegetaci často navazují křoviny svazu *Salicion cinereae*. (3)

Geologická mapy (31)

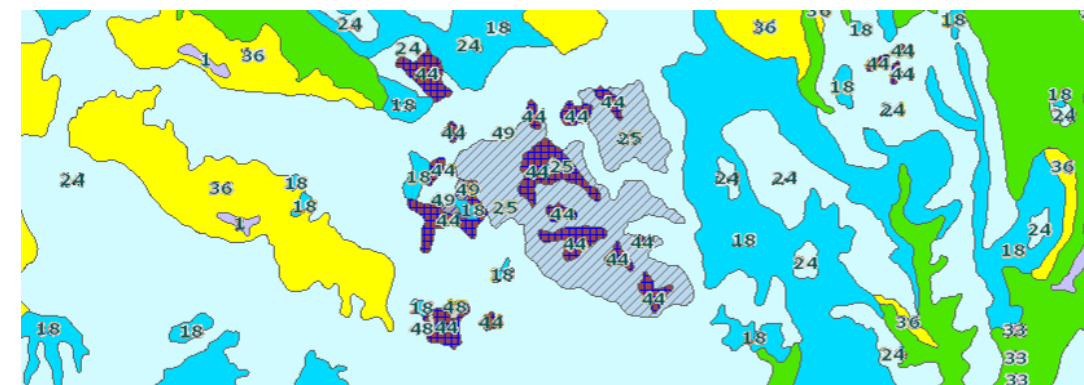
Mapa potenciální přirozené vegetace (33)

Půdní mapa (32)

Legenda:

	Migmatit, ortorula		Fluviální hlinito-písčité sedimenty
	Granit, syenit		Pararula, migmatit
	Pararula		Fluviální hlinito-kamenité sedimenty

Legenda:

	Podmáčené rohozcové smrčiny		Bučiny s kyčelnicí devítilistou
	Černýšové dubohabřiny		Bikové bučiny
	Smrkové bučiny		Bikové a jedlové doubravy

Legenda

	Kambizem mesobazická		Fluvizem glejová
	Pseudoglej modální		Kambizem dystrická
	Stagnoglej histický		Stagnoglej modální

5.4 Lokalizace území v rámci města Žďáru nad Sázavou

Žďár nad Sázavou je okresní město ležící na pomezí Čech a Moravy v malebné krajině SV části kraje Vysočina. Nachází se v centrální části Česko-moravské vrchoviny uprostřed chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy.

Historie města je však úzce spjata s rozvojem cisterciáckého kláštera z poloviny 13. století. Žďár byl povýšen na město v roce 1607 kardinálem Františkem z Ditrichštejna.

Krajinný ráz Žďárska je převážně tvořen zemědělskou krajinou s drobnými lesy, mělkými údolími, mnoha rybníky a vodními nádržemi. Najdeme zde drobné fragmenty přírodě blízkých společenstev a výraznou umělou osu silnice I. třídy, která dělí krajinu na dvě pomyslné části. Prostor vymezují okolní lesy a na J straně navazující agresivní městská zástavba Žďáru nad Sázavou. Krajinu tvoří mozaika vodních toků, luk, polí a drobných lesů. Celé území je odvodněno řekou Sázavou a jejími přítoky. Krajina je tak podřízena urbanistickému prostoru města Žďáru.

Městská krajina Žďáru se postupně měnila. Byla narušena původní urbanistická struktura města vysokým podílem architektonicky nevhodných staveb působících na okolní krajinu jako technicistní dominantní komplex. V souvislosti se stavbou železnice a velkých průmyslových závodů, strojíren a sléváren (Tokoz, ŽDAS) dochází v 50. letech k prudkému růstu počtu obyvatel. Ráz města i celé krajiny je výrazně změněn výstavbou výškových budov panelové zástavby, obytných řadových domů, sídlišť a moderních obchodních center. (47)

Obr. 4 Vymezení řešeného území v rámci České republiky

Obr. 5 Vymezení řešeného území v rámci města

5.5 Širší územní vztahy

Město Žďár nad Sázavou a jeho okolí patří k nejvýznamnějším destinacím cestovního ruchu v kraji Vysočina. Návštěvníci zde naleznou významné kulturní památky světového významu a zároveň město, které obklopuje chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy. Tyto výjimečné kulturní a přírodní podmínky spolu s polohou města v centru České republiky poskytují příznivé podmínky k rozvoji turismu. Řeka Sázava tvoří specifickou a doposud dochovanou přírodní osu města. Další osu města tvoří linie státní silnice procházející celým městem Žďár.

Ve Žďáru nad Sázavou se nachází jedna z významných religiálních památek Evropy. Jde o Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, který byl v roce 1994 zapsán do seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Kostel se řadí k nejvýznamnějším regionálním památkám a poutním místům v České republice. Zároveň představuje vrcholné dílo architekta Jana Blažeje Santiniho Aichla. Kostelní komplex je unikátní zejména tím, že se autor oprostil od konvenčních prvků dobové architektury a vetknul do stavby symboliku čísel a tvarosloví. Symbol pěti objevíme v celém areálu. Kostel je postaven na půdorysu pěticípé hvězdy, má pět kaplí a do areálu vede i pět vchodů. Tento znak představuje například pět ran Kristových či korunu z pěti hvězd sv. Jana Nepomuckého. Ve stavbě se prolíná strohá gotika (gotická okna, štukové žebroví) se zdobným barokem (sochy, oltáře). Právě poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře se stal významným vyhlídkovým bodem. (42)

V blízkosti kostela leží bývalý cisterciácký klášter přeměněný v 18. století na zámek a hospodářské středisko. Za působení opata Václava Vejmluvi, proběhla v klášteře rozsáhlá barokní přestavba, kterou řídil ar-

chitekt J. B. Santini. V současné době je areál zámku majetkem rodu Kinských. (43)

V J části se uplatňuje velmi efektní porost Černého lesa s jedlovými výsadbami, které jsou v krajině CHKO výjimečné. V době scelování půdy a pozemků došlo k rozsáhlému obhospodařování zemědělské půdy, tím bylo porušeno měřítko celkové krajiny. Tato hodnotná PP byla však zachována v celé své biologické podstatě.

V okolí rybníků jsou vyvinuta a zachována cenná přírodní společenstva podmáčených luk, rozsáhlé plochy orné půdy s fragmenty mezí a místy dochovanými alejemi vysazovanými podél důležitých cest a stezek. Od zámku na Zelenou horu vedla významná lipová alej, dnes je však vykáčena a zůstala zde pouze památná lípa. Krajinu dotváří i drobné remízky, louky a v neposlední řadě i rybníky a nádrže, které dodávají nadřazený charakter krajině Žďárska. (3)

Hospodářský dvůr, jenž půdorysným sledem budov vytváří tvar lyry, leží naproti Žďárskému klášteru a je datovaný před rokem 1722. Dvůr si i navzdory přestavbám udržel původně barokní rozvržení. Z ptačí perspektivy je dodnes jasně zřetelný symbolický půdorys lyry. Na opravách dvora se podílel stavitel Jan Blažej Santini. Tato informace však není doložena, ovšem podle jeho tvorby lze předpokládat, že tomu tak opravdu bylo.

Dolní hřbitov: Hrozba morové epidemie vedla žďárského opata Václava Vejmluvu (1670 - 1738) k rozhodnutí vybudovat v blízkosti žďárského kláštera hřbitov. Stavba byla zbudovaná v roce 1709 podle návrhu architekta Jana Blažeje Santiniho - Aichela (1677 - 1723), měla původně trojúhelníkový půdorys. Na každém vrcholu trojúhelníku byla umístěna oválná kaple. Jedna z kaplí sloužila zároveň jako vstupní brána hřbitova. Půdorys trojúhelníku a tři kaple byly symbolem Nejsvětější Trojice. Jednotlivé kaple propojují zvlněné hřbi-

tovní zdi. Ve středu prostoru je umístěna socha Anděla Posledního soudu z dílny sochaře Řehoře Thényho (1695 - 1759). Na hřbitov byla umístěna mezi lety 1729 a 1733. V roce 1755 za opata Bernarda Henneta (1699 - 1770) došlo z kapacitních důvodů k rozšíření hřbitova o čtvrtou kapli stejného vzhledu, a tak došlo k narušení původní symboliky. Plocha hřbitova byla uzavřena dvěma novými zdmi. Základ původního půdorysného uspořádání hřbitova je patrný dodnes. (43)

Barokní kamenný most, ze žulových kvádrů vedoucí přes Stržský potok mezi Konventním a Bránským rybníkem, byl postaven jižně od kláštera v první polovině 18. století jako hlavní přístup ke klášteru. V roce 1761 ho nechal vyzdobit sochami osmi světců opat žďárského kláštera Bernard Henet (1699 - 1770), nástupce opata Václava Vejmluvy (1670 - 1738). Dvojřadí osmi světských postav byla inspirována barokní výzdobou Karlova mostu v Praze. Originální plastiky od neznámého autora byly po rekonstrukci odevzdány do Národního muzea v Praze. Dnes jsou na mostě vidět pouze repliky světců. (45)

Svatojánský sloup sv. Jana Nepomuckého můžeme potkat při cestě na Zelenou horu. Byl postaven v roce 1710 sochařem Jakubem Stainhublem. (45)

V okolí bývalého kláštera se nachází celá řada hodnotných ploch veřejné zeleně, které představují výrazný krajinný prvek v městské krajině. Jsou to místa pro procházky a odpočinek v historické části města. Tyto plochy zeleně jsou doplněny pěšími stezkami a cyklotrasami, které provedou návštěvníky a obyvatele po nejkrásnějších místech tohoto území. Město Žďár nad Sázavou má nedostatek veřejně upravených parků, proto jsou občanům k dispozici k odpočinku a relaxaci lesy v nejbližším okolí. Větší udržované plochy zeleně se nacházejí uvnitř jednotlivých městských částí. Mají spíše charakter obytné nebo doplňkové zeleně. Důležitým strukturalistickým prvkem krajiny i někte-

rých uličních městských prostorů jsou aleje a stromořadí. Město má dostatek ploch obytné zástavby s vysokým podílem zeleně soukromých zahrad a pásy doprovodné zeleně komunikací.

5.5.1 Dílčí závěr

Město díky svému vysokému potenciálu otevírá návštěvníkům velké množství zajímavých turistických cílů historického a přírodního charakteru. Dále je důležité podpořit pravidelně se opakující kulturní akce jako je Horácký džbánek, Slavnosti jeřabin a cyklistický závod Horem dolem. Zajistit takové podmínky, které by vybízely návštěvníky k vícedennímu pobytu. Dalším záměrem je vytvořit systém zeleně, který bude propojen pěšími a cyklistickými trasami v jeden logický celek vedoucí z centra města až do okolní krajiny. Myšlenkou je zároveň oživit paměť krajiny a vysokou estetickou hodnotu chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Rovněž využít rekreačního potenciálu Pílské nádrže, Velkého Dářka a bývalého klášterního areálu.

Mapa č. 1 Širší územní vztahy

5.6 Vymezení řešeného území

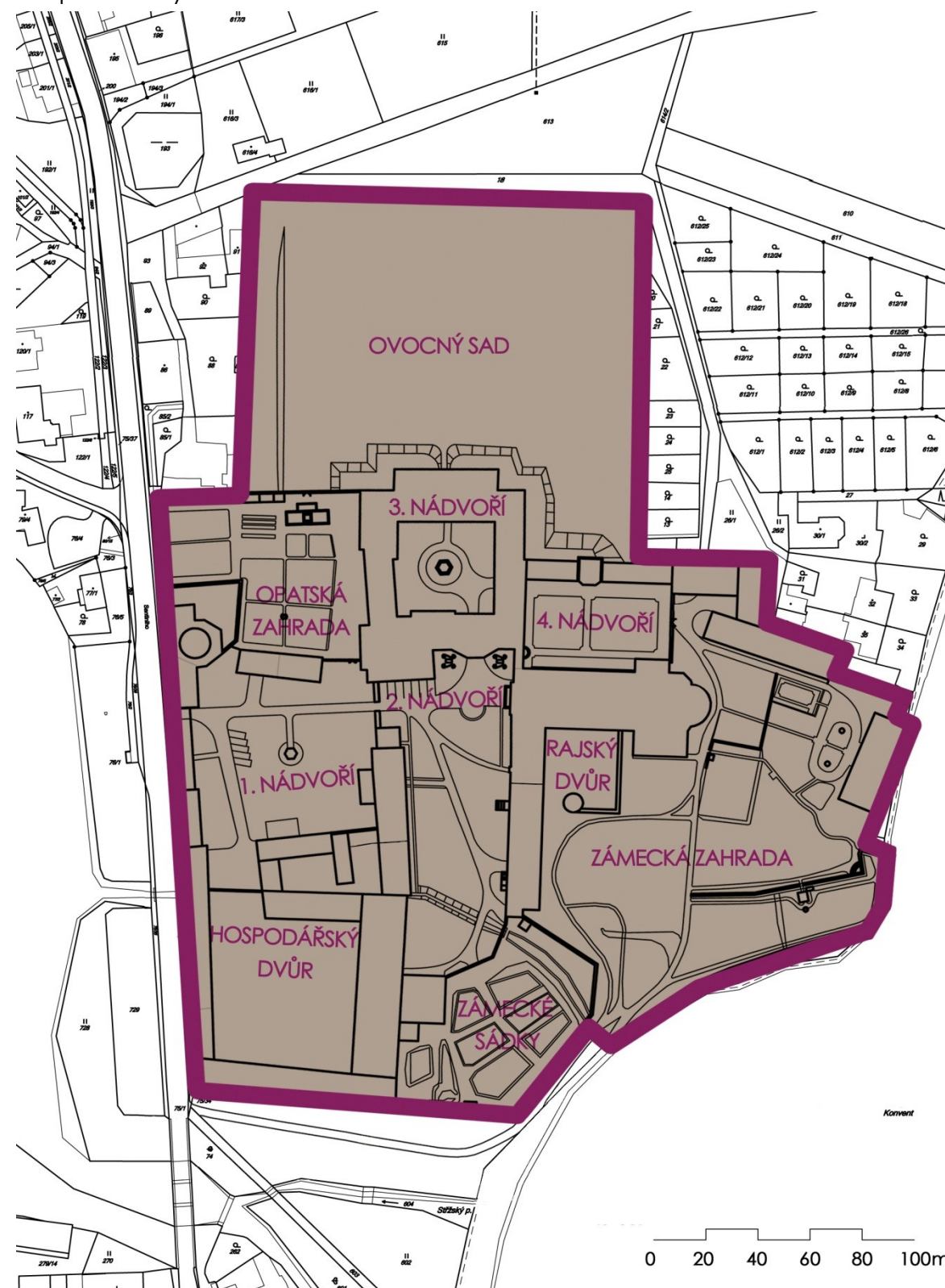
Severní okraj města Žďáru zaujímá historické centrum bývalého cisterciáckého kláštera spolu s kostelem sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Tato část je cenná svým historickým potenciálem, který kontrastuje s nevhodnou řadovou zástavbou pod Zelenou horou a industriální architekturou na S straně.

Rozvoj této městské části zámek je tedy úzce spjata se založením kláštera. Dnešní podobu si klášter zachoval při rozsáhlých přestavbách za opata Václava Vejmluvy v první polovině 18. století. Samotné proměny areálu navrhl architekt Jan Blažej Santini Aichel. Vrcholným dílem jeho tvorby je poutní kostel sv. J. Nepomuckého na Zelené hoře. Tato mimořádná architektonická památka byla v prosinci 1994 zapsána do seznamu světového dědictví UNESCO. Z jižní strany areál kláštera (dnešní zámek) vymezuje komunikace I. třídy/37, která tvoří kostru silniční sítě města. Celý areál je chráněn dvěma rybníky, Bránským a Konventským, které jsou hospodářsky spjaty s historií cisterciáckého kláštera. (40)

Obr. 6 Letecký pohled na areál zámku (Trojan, 2009)

Mapa č. 2 Vymezení řešeného území

5.7 Provozní analýza v širším kontextu města

Město Žďár nad Sázavou je významným dopravním uzlem autobusové, železniční a automobilové dopravy. Do jádra města se radiálně sbíhá několik silnic I. třídy, které tvoří kostru města. Provozní síť města dotváří silnice II. a III. třídy s celou řadou místních komunikací.

5.7.1 Hlavní dopravní tahy

Významnou dopravní tepnou procházející severojižním směrem od centra města je silniční komunikace I/37, která pomyslně dělí městskou krajinu na dvě části. Silnice je součástí pátevní sítě vedoucí krajem Vysočina. Vede z Velké Bíteše do Žďáru nad Sázavou a pokračuje dále do Pardubic a Hradce Králové. Komunikace se napojuje ve Velké Bíteši na dálnici D1. Územní plán města Žďár nad Sázavou počítá s obchvatem této přetížené silniční komunikace, která povede v těsné blízkosti historického centra města (kláštera) a dolního hřbitova. Hlavní rychlostní tahy společně se silnicemi nižších tříd, zástavbou a veřejnými prostory, tvoří mozaiku sídla. (40)

5.7.2 Autobusová doprava, MHD

Základní dopravní obslužnost města zajišťuje městská hromadná doprava (MHD), ulehčující dopravní přetíženost centra. Na území města jezdí celkem 13 autobusových linek, které velmi dobře obsluhují centrum města i jeho přilehlé části. Do městské části Žďár nad Sázavou – zámek jezdí 6 autobusových linek MHD. Další 2 linky směřují na Zelenou horu – hřbitov a dále vedou přes řadovou zástavbu rodinných domů „Pod Zelnou Horu.“ (40)

5.7.3 Pěší a turistické trasy

Na území Žďáru se nachází poměrně hustá síť dobře značených turistických a naučných cest. Původní naučná stezka Louky u Černého lesa byla obnovena a rozšířena o nově navržený vycházkový okruh. Komplexně se

naučná stezka skládá ze dvou okruhů, které jsou vybaveny odpočinkovými místy s příslušným mobiliářem, vyhlídkovými místy a informačními tabulemi.

Vycházkový okruh A v délce 2,3 km je situován do okolí Bránského rybníku a provede Vás pověstmi z našeho kraje. Rovněž vám představí dvě stavby významného českého architekta Jana Blažeje Santiniho – Hospodářský dvůr Lyra a Dolní hřbitov.

Vycházkový okruh B v délce 2,6 km je výletem do míst s nevyšší ochrannou přírody a krajiny. Provede návštěvníky prostředím okolo rybníku Konvent, mokřady a PP Louky u Černého lesa. Nabídne neopakovatelné výhledy na rybník, zámek a v neposlední řadě na poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Oba okruhy jsou vybudovány jako bezbariérové, schůdné za každého počasí. (46)

5.7.4 Cyklotrasy

Zvlněná krajina, kvalitní přírodní potenciál s velkým počtem kulturních a historických památek, jsou ideálními předpoklady pro rozvoj cykloturistiky. Proto je ve městě a jeho okolí kvalitní síť cyklotras, které návštěvníkům přibližují turistické cíle. K pohybu po těchto trasách jsou využívány komunikace nižších tříd s nižším dopravním provozem, polní a lesní cesty. Cyklotrasa u zámku vede souběžně s ulicemi Bezručova a Jungmanova do centra města. V rámci města jde o společné stezky pro chodce a cyklisty. (40)

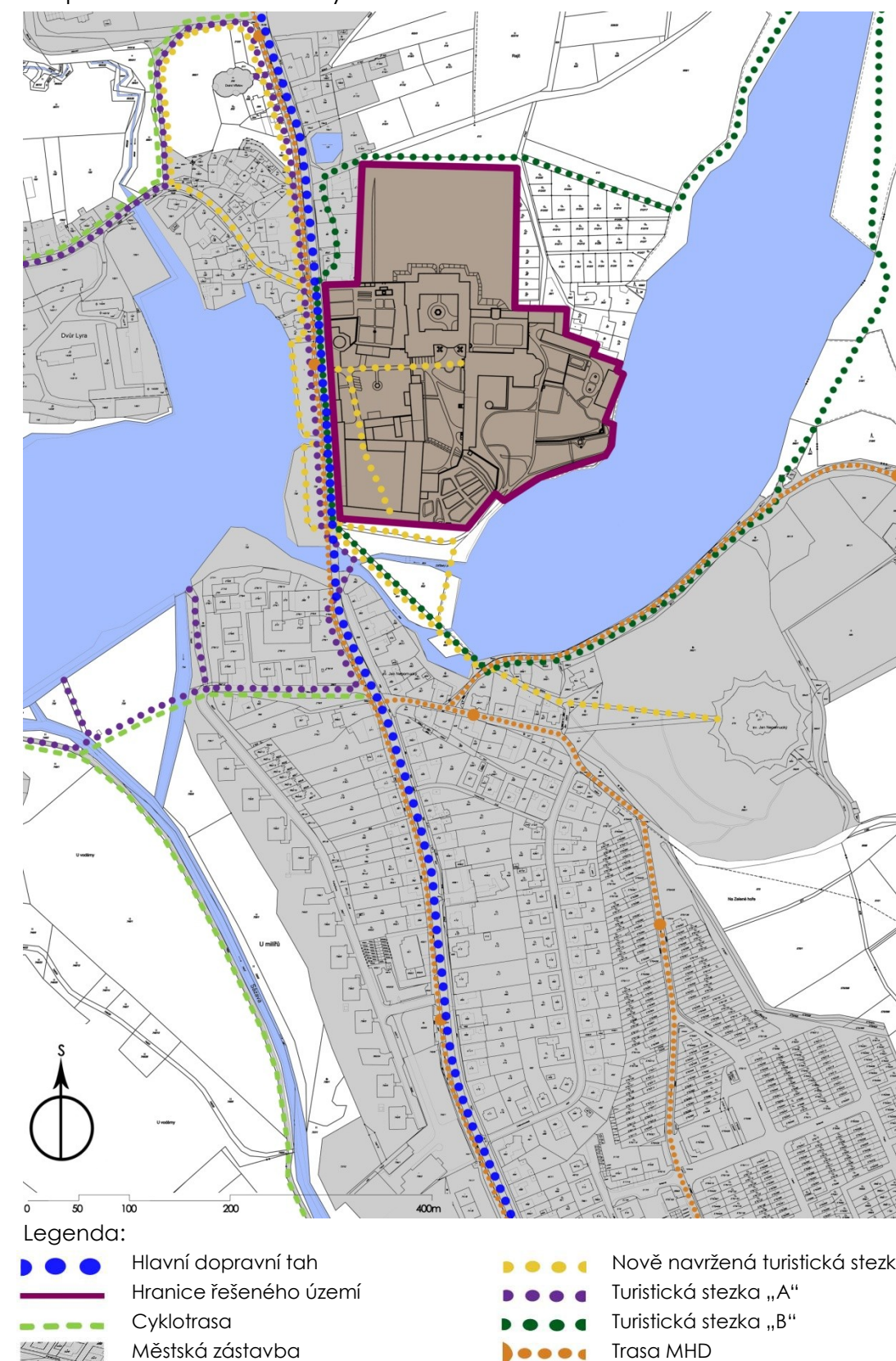
5.7.5 Parkoviště

Ve městě jsou parkovací plochy situovány většinou podél silnic. Zvláště u panelových či řadových domů je nedostatek parkovacích míst. Tato situace je řešena rozšiřováním parkovacích stání na úkor ploch zeleně. Před veřejnými budovami a obchodními domy jsou příležitostně menší parkoviště. Větší rozlohy dosahují parkoviště před průmyslovými a strojírenskými podniky.

5.7.6 Dílčí závěr

Dopravní obslužnost silniční, autobusové a železniční dopravy je nedílnou součástí dopravního systému města. Snadná dopravní dostupnost území je podmínkou pro udržitelný rozvoj území. Zpomalení (bariera) v provozu na silnici I. třídy/ 37 způsobuje památkově chráněný Barokní most v blízkosti zámku. Značné procento lidí využívá pro přepravu do zaměstnání především MHD. Cyklotrasy a pěší stezky umožňují návštěvníkům výlety do okolí, kde se nachází celá řada zajímavých turistických cílů historického a přírodního charakteru. V zimním období lze v okolí využít běžeckých tras či sjezdového lyžování.

Mapa č. 3 Provozní analýza v širším kontextu města

5.8 Provozní analýza v rámci řešeného území

Město pokrývá kvalitní síť cyklotras, turistických a naučných stezek, které návštěvníkům přiblíží důležité přírodní a kulturní cíle. Historická část zámku funguje jako dopravní uzel, kde se setkává jak autobusová či automobilová doprava, tak i naučné stezky a cyklotrasy.

V rámci řešeného území je automobilová doprava z velké části potlačena. Ve vnitřních dvorech prvního a druhého nádvoří je vjezd povolen pouze pro majitele, zaměstnance zámku a farnost. Proto je zde vymezeno malé parkoviště (5 parkovacích stání). Jinak do samotného areálu zámku je vjezd automobilů zakázán.

5.8.1 Pěší provoz

Pěší provoz je v rámci areálu situován do tří úrovní přístupnosti. V současné době je menší část areálu zpřístupněna návštěvníkům s komentovanými prohlídkami. Naopak velmi cenným prostorem je zámecká zahrada na pátém nádvoří, která je soukromím majetkem rodiny Kinských. Proto jsou zahrady zpřístupněny pouze jednou za rok při příležitosti pouti v kostele sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Důležitými historickými prostory z dob fungování kláštera jsou zámecké sádky a bývalá opatská zahrada, hospodářský dvůr a ovocný sad, které jsou pro veřejnost nepřístupné.

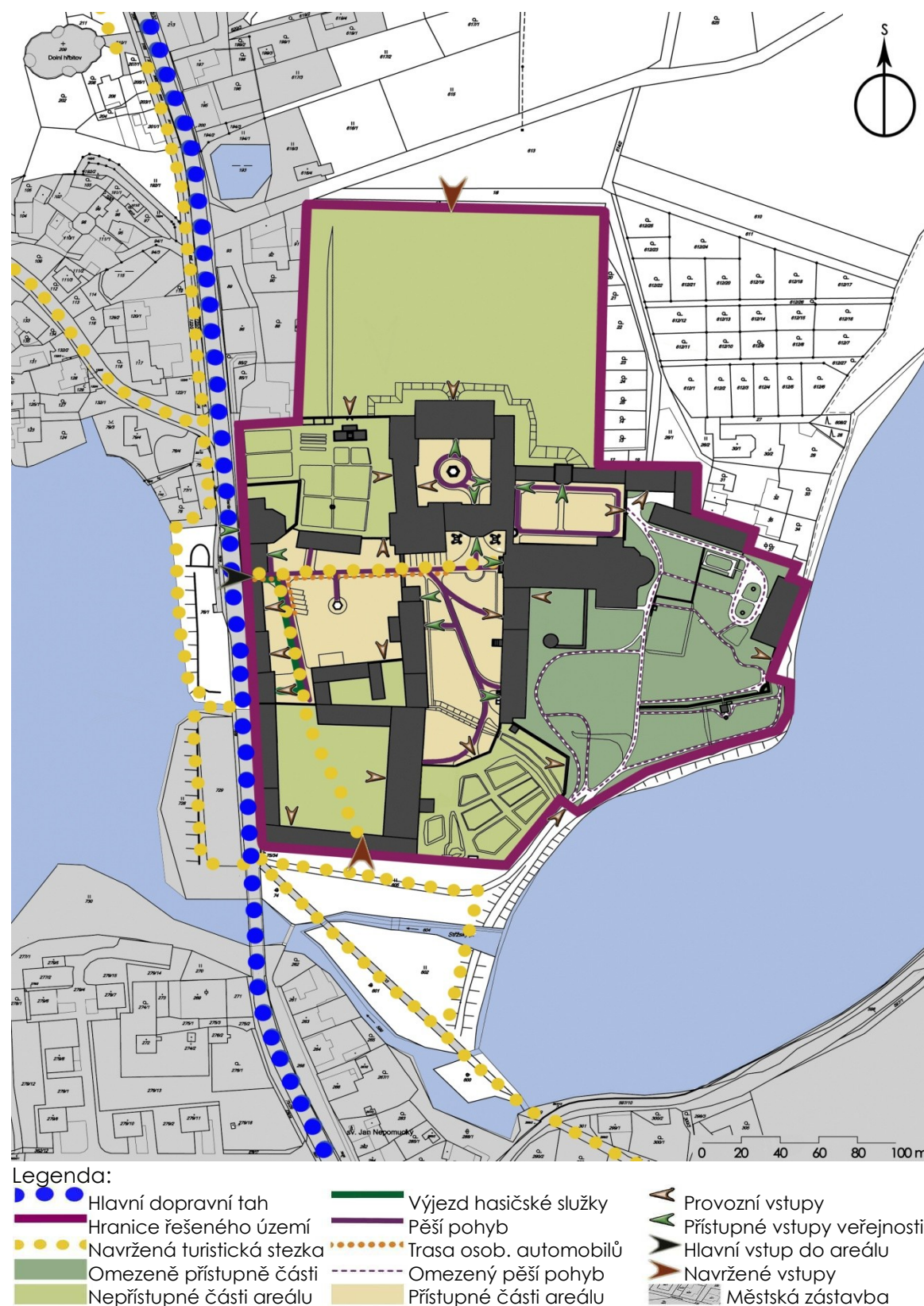
5.8.2 Parkování

Parkovací stání je v současné době problematicky situováno na prvním nádvoří hned u hlavní vstupní brány. Právě v tomto místě se křížuje pěší doprava a také tímto směrem vyjíždí hasičská technika. Také částečně brání přirozenému pobytu na přilehlé travnaté ploše. Navrhují toto parkovací stání zrušit.

5.8.3 Dílčí závěr

Severojižním směrem od centra města, podél řešeného území prochází silniční komunikace I. třídy/37, která vede až do Hradce Králové. Celý klášterní areál je uzavřený vysokou ohraní zdí, která ho odděluje od okolního světa. Řešené území je velmi dobře přístupné díky dostatečné obslužnosti nejfrekventovanější linky MHD vedoucí směrem k zámeckému areálu, dále k závodu TOKOZ a zpět do centra města. Do budoucna lze předpokládat s rozšířením parkovacích ploch před zámkem. Díky tomuto opatření se vyřeší problém s nedostatkem parkovacích míst v této historické části.

Mapa č. 4 Provozní analýza řešeného území

5.9 Analýza současného využití areálu

Podoba klášterního, později zámeckého areálu, se měnila v průběhu staletí tak, jak se střídaly umělecké styly a také jak přicházeli a odcházeli majitelé či opati kláštera.

Areál lze pomyslně rozdělit do čtyř částí. První z nich představuje vstupní prostor prvního nádvoří (A) s hlavní klenutou kamennou branou (31). Nádvoří je vymezeno hospodářskými budovami, které byly důležité pro plnou samostatnost kláštera. Centrálním prvkem prostoru je Mariánský sloup obklopen čtyřmi vzrostlými lipami. Vedle hlavní vstupní brány je nízká barokní budova informačního centra (27). Za ohradní zdí vymežující severní část nádvoří, stojí historická budova bývalé kaple sv. Markéty (26), která je dnes přestavěna na Penzion V kapli. Pro hosty penzionu je k dispozici přílehlá okrasná zahrada (K). Jižní část zámeckého areálu obklopují hospodářské budovy bývalého mlýna (15), pivovaru (16), sýpky a další skladovací prostory (17-23). U hlavní brány je dnes umístěna požární zbrojnice dobrovolných hasičů Žďár 2. (43)

Druhé reprezentativní nádvoří (B) je vymezeno historickými budovami bývalého kláštera. Hlavní dominantou je průčelí Konventního kostela Nanebevzetí Panny Marie (1). Kostel byl postaven ve stylu raně gotickém. Jeho dnešní podobu změnil až architekt J. B. Santini ve stylu barokní gotiky. Vedle kostela sídlí Římskokatolický farní úřad (2), kde lze spatřit zbytky nástěnných obrazů ze života cisterciáckých mnichů. V budově klášterního konventu (3) jsou rozsáhlé výstavní síně a galerie barokního umění. Nachází se zde kolekce děl známých autorů, kteří se podíleli na vývoji zdejšího kláštera. Expozice je také věnována skvělému architektovi J. B. Santinimu, který svojí barokní přestavbou silně ovlivnil prostředí kláštera.

Další stavbou bývalého cisterciáckého kláštera je prelatura (5), která byla později přestavěna na zámek dle rukopisu Jana Blažeje Santiniho.

Základní škola (14) pro první stupeň je situována vedle barokně upravené věže (13), která je datována z dob vzniku cisterciáckého kláštera. Původně se jednalo o obrannou věž či zvonici (v gotickém stylu). V současné době však slouží k ubytování hostů Kinských. Nádvoří v jižní části uzavírá ohradní zeď zámeckých sádek (G). (48)

Následující prostor třetího nádvoří (C) je vymezen budovami starého opatství (6). Na nádvoří vstoupíme průchodem přes hlavní budovu prelatury (5), kde byla od roku 1957 umístěna expozice Muzea knihy (5), zřízená pražským Národním muzeem. Severní část opatství dříve využívala šlechtická akademie, dnes zde sídlí Správa majetku Constantina Kinského (7). (43)

Čtvrté zámecké nádvoří (D) ze severní strany ohraničuje budova barokních koníren (8), které byly zřízeny pro výuku jezdeckého umění šlechtické mládeže roku 1727. Budova je dnes využita jako galerie Kinských, kde se blíže seznámíme s historií tohoto rodu. Druhá část budovy slouží jako obřadní síň. Návrh této stavby vytvořil J. B. Santini. Jižní část vymezuje Konventní kostel (1) na který se napojuje východní křídlo starého opatství (6). (43)

Uzavřená zámecká zahrada na pátém nádvoří (E) je vymezena vysokou klášterní zdí a budovami bývalých stájí, barokní sýpkou a letní prelaturou (9), která byla postavena za opata Bernarda Henneta. V dnešní době celý prostor zahrady i budova letní prelatury slouží rodině zesnulého Dr. Radoslava Kinského. (43)

Součástí zámecké zahrady je i rajský dvůr (F), který byl jedním z důležitých prostorů kláštera. Je kompozičně vázán na budovu konventu a kostel Nanebevzetí Panny Marie. Bývá často umístěn téměř ve středu celého areálu. Tento prostor je veřejnosti přístupný pouze jedenkrát za rok, kdy je otevřena i zámecká zahrada. Rajský dvůr zdobí Studniční kaple Panny Marie (4), která byla symbolem kláštera již v roce 1260. Byla též his-

toricky spjata i s názvem kláštera Fons Beatae Mariae Virginis – Pramen Panny Marie. Původně gotickou stavbu upravil dle své tvorby architekt J. B. Santini v barokním stylu. (43)

V severní části klášterního areálu se nachází prostory ovocného sadu (J) s návazností na bývalou opatskou zahradu, kde jsou dnes pozůstatky užitkové zahrady (I). Tyto plochy nemají žádné vedlejší využití a pozbývají jakýkoliv reprezentativní charakter. (43)

5.9.1 Dílčí závěr

Žďár nad Sázavou, ani jeho historická část kláštera se nevyhnuly různým úpravám a přestavbám v průběhu několika období. Klášter, dnes zámek, si však zachoval svojí vysokou historickou hodnotu dodnes. Je nutné podotknout, že mnohé se v zámeckém areálu zlepšilo od doby, kdy se nemovitost vrátila do vlastnictví rodu Kinských. Nejen budovám, ale i zeleni se dostává vhodné péče a údržby. Dnes majetek spravuje syn Radoslava Kinského, Constantin, který se snaží celý areál bývalého kláštera opravit, zpřístupnit a zeleň jednotlivých nádvoří obnovit.

5.9.2 Současné využití areálu

1. Kostel Nanebevzetí Panny Marie (Bazilika minor)
 2. Fara
 3. Galerie umění
 4. Studniční kaple Panny Marie
 5. Prelatura
 6. Staré opatství
 7. Správa majetku Kinský a.s.
 8. Barokní konírny
 9. Letní prelatura
 10. Špejchar (sýpka)
 11. Sklady
 12. Bývalé stáje
 13. Barokní věž
 14. Základní škola
 15. Bývalý mlýn (dnes Základní škola)
 16. Sklady, pivovar (do budoucna muzeum)
 17. Sklad, sýpka (v budoucnu vstupní prostor, interpretační centrum)
 18. Byt bednáře (do budoucna pracovní dílny, muzeum)
 19. Stodola, sklad
 20. SDH zámek Žďár
 21. Byt mlynáře (dnes sklad)
 22. Dvůr mlýna (dnes sklad)
 23. Prostory pro hasičskou techniku
 24. Zámecký obchod, suvenýry
 25. Byty pro hosty Kinských
 26. Penzion v Kapli
 27. Informační centrum
 28. Skleník
 29. Sklad
 30. Sklad
A 1. Nádvoří	B 2. nádvoří
C 3. Nádvoří	D 4. nádvoří
E Zámecká zahrada	F Rajský dvůr
G Zámecké sádky	H Hospodářský dvůr
I Bývalá opatská zahrada	J Ovocný sad
K Penzion v Kapli	P Parkoviště

Mapa č. 5 Analýza současného využití areálu

Legenda:

Omezeně přístupné části areálu Hranice řešeného území Nepřístupné části areálu Přístupné části pro veřejnost	Provozní vstupy Přístupné vstupy pro veřejnost Hlavní vstup do areálu Nově navržené vstupy do areálu

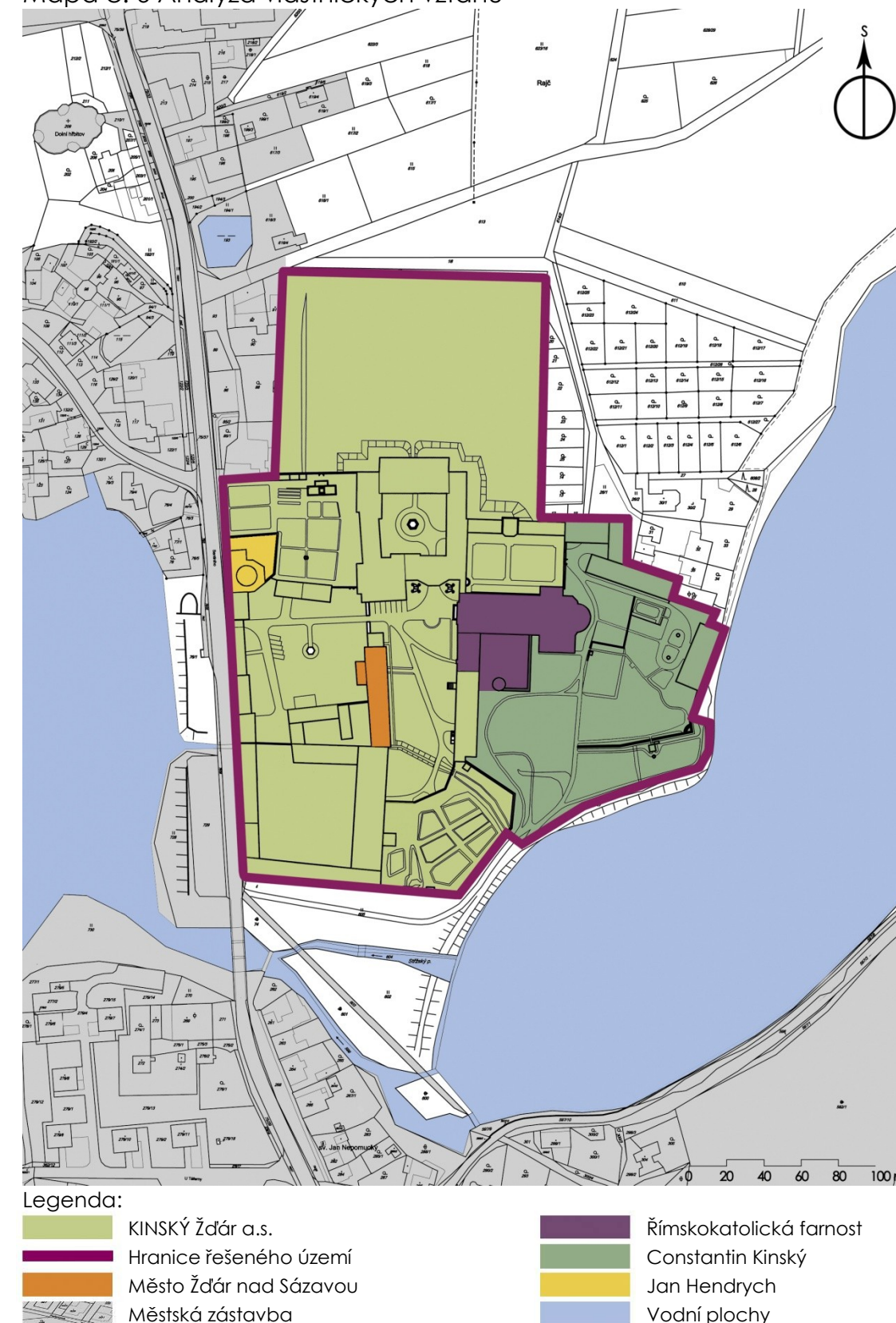
5.10 Analýza vlastnických vztahů

Velká část řešeného území spadá do vlastnictví Kinský Žďár, a. s. Dalším vlastníkem je nejstarší syn zesnulého Radoslava Kinského, Constantin Norbert Kinský, který zde žije od září 2014. Tyto prostory jsou proto v jeho soukromém vlastnictví. Římskokatolická farnost spravuje Konventní kostel Nanebevzetí Panny Marie, faru a rajský dvůr s historicky cennou stavbou Studniční kaple Panny Marie. Město Žďár nad Sázavou vlastní pouze 1. Základní školu od první do páté třídy. V místech bývalé kaple sv. Markéty se dnes nachází Penzion V Kapli s malou okrasnou zahradou, která slouží hostům k odpočinku a relaxaci. Majitelem je Jan Hendrych.

5.10.1 Dílčí závěr

Vzhledem k jednotnosti vlastnických vztahů není zapotřebí odkupovat či pronajímat pozemky v areálu. Většina parcel řešeného území je majetkem rodiny Kinských. Také uzavřená zámecká zahrada na pátém nádvoří je soukromým vlastnictvím rodiny. Z těchto důvodů není možné v mé bakalářské práci realizovat záměr obnovy tohoto prostoru.

Mapa č. 6 Analýza vlastnických vztahů

5.11 Architektonická a kompoziční analýza

Přes veškeré dramatické události si klášterní areál zachoval svoji podobu až do 14. století. Celý areál se sice měnil a dále vyvíjel i v následujících obdobích, ale nedošlo k významným dispozičním změnám v prostorovém uspořádání jednotlivých stavebních objektů kláštera.

Velmi důležitou roli při obnově kláštera sehrál opat Václav Vejmluva, který byl v této funkci od roku 1705-1738. Snažil se vtisknout klášteru novou podobu českého baroka a gotiky. Spolupracoval při této realizaci s významným architektem J. B. Santinim. Pro tento záměr byl ideálním projektantem, který se nezabýval pouze jednotlivými budovami ale i blízkým okolím kláštera. Dokázal gotické stavby barokizovat a umělecky propojit v jeden celek. Podoba budov cisterciáckého kláštera je patrná až do dnešní doby.

Do současnosti se nedochovalo východní křídlo konventní budovy (mnišské klauzury), které shořelo při požáru v roce 1689. Severně od východní části kostela byl v době fungování kláštera vybudován řeholní hřbitov, kde se pohřbívali mniši. (24)

5.11.1 Kompoziční osy

Hlavní osa vede od hlavní vstupní brány až na druhé nádvoří. Kde hlavní dominantu tvoří Konventní kostel Nanebevzetí Panny Marie. Do dnešní podoby kostel proměnil až J. B. Santini, který ho přestavěl ve stylu barokní gotiky. Tato kompoziční osa dále pokračuje od areálu zámku směrem k hospodářskému dvoru Lyra. Zámeckou zahradou prochází další kompoziční osa, která je přímou spojnici mezi Letní prelaturou a kostelem Nanebevzetí Panny Marie. Poslední osa vede z třetího nádvoří do prostoru ovocného sadu, kde bude nově otevřen vedlejší vstup do areálu zámku.

5.11.2 Vizualně cenné fasády

Mezi vizualně cenné fasády budov řadíme především kostel Nanebevzetí Panny Marie a přiléhající budovu konventu, které společně tvoří dochované historické jádro cisterciáckého kláštera. Na budovu konventu navazuje Rajský dvůr, který byl nedílnou součástí kláštera. Hlavní osa pravidelné zahrady vychází ze Studniční kaple Panny Marie, která byla součástí nedochovaného východního křídla konventu. Původně gotická kaple byla upravena J. B. Santinim do barokního stylu. Stavba historicky koresponduje s vlastním názvem kláštera „*Fons Beatae Mariae Virginis*“ v překladu Pramen Panny Marie. Klášterní prelaturu (staré opatství) a barokní konírny jsou cenné svými fasádami, které byly upraveny rukopisem J. B. Santiniho. V zadní části zámecké zahrady stojí budova tzv. Letní prelatury, která je soukromým sídlem rodiny Kinských.

Nedílnou součástí každého kláštera bylo dobře fungující hospodářské zázemí, které napomáhalo k prosperitě a provozuschopnosti kláštera. Po jeho zrušení se budovy dále nevyužívaly a chátraly. Dnes je zapotřebí tyto stavby kompletně zrekonstruovat.

5.11.3 Významné dřeviny

V areálu zámku je možné spatřit několik historicky cenných dřevin. Kompozici prvního nádvoří tvoří statné lípy (*Tilia cordata*), mezi kterými stojí Mariánský sloup od M. V. Jäckla. Hlavní kompoziční osu, která vede až ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie, dotváří pozůstatky jírovcové aleje (*Aesculus hippocastanum*). Další cennou dřevinou je lípa (*Tilia cordata*), která tvoří doprovodný prvek před samotným kostelem. Zároveň si pod její korunou mohou návštěvníci odpočinout. Čtvrté nádvoří zdobí lípa (*Tilia cordata*), která je významnou kulisou celého prostoru. Ohradní zeď ovocného sadu lemují velmi staré lípy (*Tilia cordata*), dotvářející *genia loci* zahrady.

5.11.4 Dílčí závěr

Tato analýza odkazuje na Václava Vejmluvu, který sehrál důležitou roli při obnově celého klášterního areálu, to proto že vtiskl tomuto prostoru novou podobu a přitom zachoval jeho historický potenciál. Najdeme zde několik kompozičních os, které zavedou návštěvníky k těm nejzajímavějším místům v areálu. Rovněž můžeme obdivovat vizuálně cenné fasády, tvořící historickou strukturu cisterciáckého kláštera. Nedílnou součástí kláštera je hospodářské zázemí, které napomohlo k prosperitě a provozuschopnosti kláštera. Dnes je zapotřebí tyto budovy zrekonstruovat. Celý areál se také může pyšnit řadou cenných dřevin, které dělají z tohoto prostoru kouzelné místo. Jak jsem zmínila výše, v celém areálu jsou dominantní historické lípy, je to možná dáno tím, že právě lípa je spojena s Rodem Kinských a má také rovněž silnou vazbu k českému národu.

Mapa č. 7 Architektonická a kompoziční analýza

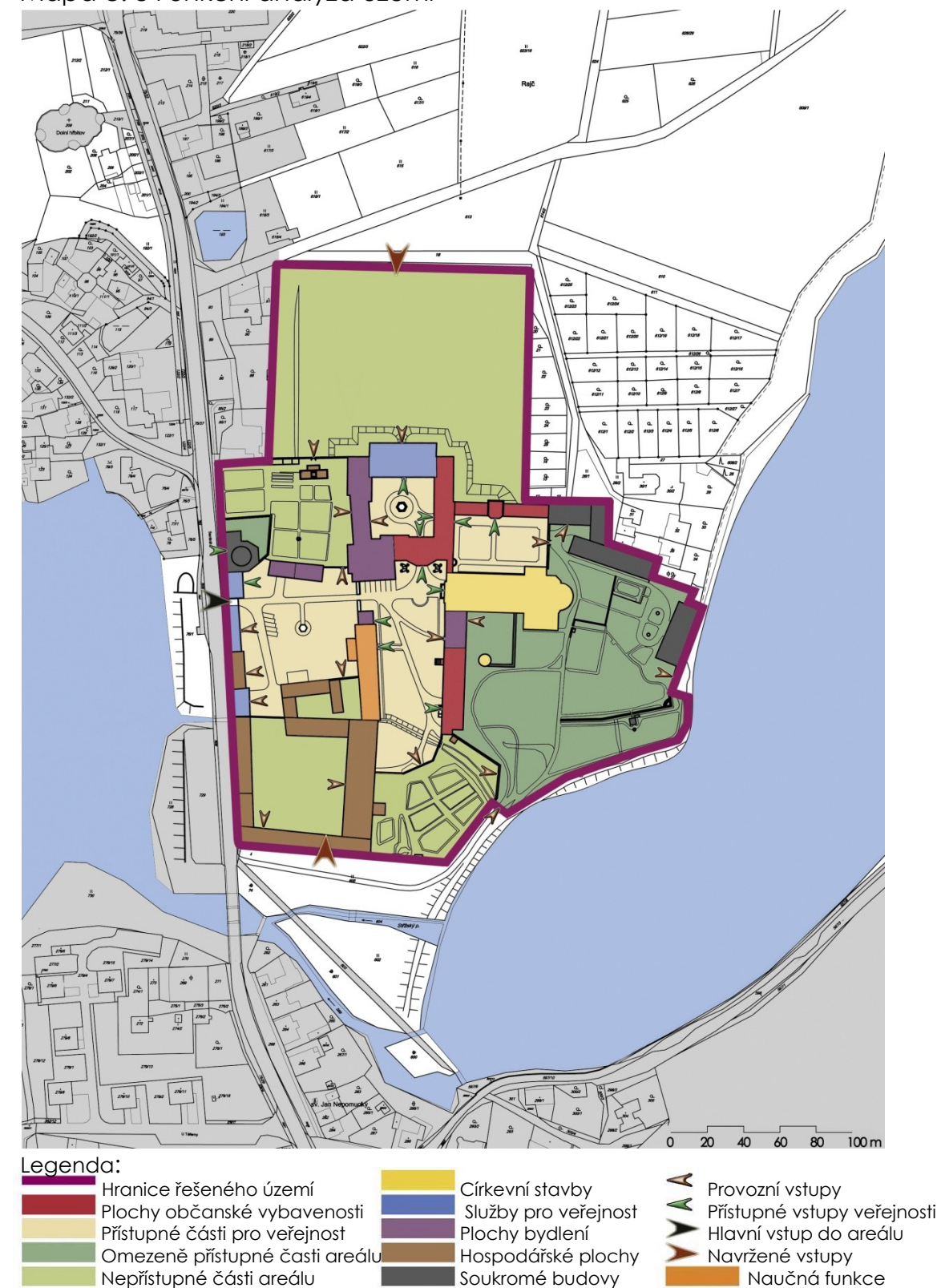
5.12 Funkční analýza

Zámecký areál je otevřený pro veřejnost od března do listopadu v denních hodinách od 9.00 do 17.00 hodin. Prostory přístupné pro veřejnost jsou využívány především jako pobytové a rekreační plochy, na které navazují důležité budovy dřívějšího cisterciáckého kláštera. Jádrem žďárského zámku tvoří konventní budova, která společně s prelaturou a barokními konírny představuje plochu občanské vybavenosti (galerijní prostory, muzeum, obřadní síň). Mezi církevními stavbami jsou dominantní farní kostel Nanebevzetí Panny Marie a Studniční kaple Panny Marie, navazující na budovu konventu. Základní škola plní především naučnou funkci. Větší část zámku je však nepřístupná pro veřejnost, především z důvodu nevyužívaných produkčních a užitkových ploch. V zámecké zahradě se nacházejí budovy, které jsou dnes v soukromém vlastnictví. I Letní prelatura je rodinným domem rodiny Kinských. Dále jsou v areálu budovy využívány především pro bydlení, či příležitostné ubytování hostů či návštěvníků. Hospodářský dvůr v jižní části areálu v době fungování kláštera sloužil jako technické a hospodářské zázemí kláštera, s mlýnem, sklady či pivovarem. Tuto funkci si dvůr zachoval dodnes.

5.12.1 Dílčí závěr

Hlavní budovy jsou plně funkční a dostatečně využívané návštěvníky. V areálu jsou však prostory, které nejsou využity, proto se během několika let uvažuje nad novým, lepším využitím těchto ploch. V budovách hospodářského dvora bude do budoucna vytvořené nové interpretační centrum s kavárnou a celoročními výstavními sály. Také prostory bývalé opatřské zahrady a ovocného sadu mohou být lépe funkčně využity pro veřejnost.

Mapa č. 8 Funkční analýza území

5.13 Analýza současných ploch zeleně

Většinu zeleně v areálu tvoří plochy parkového trávníku, které jsou pravidelně udržovány sekáním. V některých částech nádvoří jsou travnaté plochy nekvalitní a vyšlapané. Na stinných místech je trávník odumřelý, z důvodu nevhodných stanovištních podmínek. Takovéto travnaté plochy označuji jako nestandardní, nedosahují stanovené pokrývnosti a jsou v rozporu s funkcí vegetačního prvku.

V ovocném sadu je použit luční trávník, jehož rozkvetlé květy dotváří přirozené prostředí ovocných stromů. V zámeckém areálu se nachází velké množství vzrostlých listnatých stromů. Nejhodnotnější dřeviny nalezneme na prvním nádvoří podél hlavní kompoziční osy a před kostelem Nanebevzetí Panny Marie (bazilika minor). Nejvíce zanedbanou částí zámku je sad s přestárlými ovocnými dřevinami, které v dnešní době ztrácí plodnost. Extenzivně obhospodařované sady, byly součástí nejen každého stavení, ale i v klášteře měli významnou produkční funkci. Bývalá opatská zahrada byla dříve formálním a reprezentačním prostorem kláštera. Dnes je tato dispozice zcela potlačena užitkovými plochami a neorganizovaně vysazenými skupinami keřů.

Soukromá zámecká zahrada je rozdělena na dvě části písčitou cestou. Právě tu část zahrady, která je v bezprostřední blízkosti budovy letní prelatury lze označit jako formální zahradu s pravidelnými květinovými záhony a volnou travnatou plochou. Druhá část zahrady navazující na kostel Nanebevzetí Panny Marie (povýšen roku 2009 na baziliku minor) a konventní budovu je naopak vytvořena jako přírodně krajinářský park se skupinovými výsadbami vzrostlých listnatých a jehličnatých stromů.

Mapa č. 9 Analýza zeleně

Legenda:

	Hranice řešeného území		Stálezelený živý plot		Extenzivní trávník
	Skupina jehličnatých keřů		Popínavé rostliny		Intenzivní trávník
	Skupina listnatých keřů		Skalka		Kompost
	Jehličnaté stromy		Směšená skupina keřů		Orná půda
	Listnaté stromy		Květnatý trávník, louka		Trvalkový záhon

5.13.1 Vyhodnocení dendrologického potenciálu

Hodnocení DP je velmi hodnotným prostředkem, díky kterému je možné zjistit celou řadu důležitých ukazatelů pro zahradní a krajinářskou tvorbu, vypovídající jak o pěstebním stavu dřevit tak i o jejich estetických vlastnostech a vztahu ke kompozici. Inventarizace byla provedena za účelem zjištění současného stavu DVP (dřevinných vegetačních prvků) na daném území. Díky zjištěným výsledkům bude možné eliminovat vznik škod a nebezpečí hrozící při zanedbání péče o tyto prvky.

Hodnocení probíhalo dle metodiky Šimek, Pejchal 2012, která je součástí příloh. Pro zhodnocení bylo zapotřebí stanovit dle metodiky několik důležitých atributů. Pro hodnocení je velmi důležitá vitalita a zdravotní stav dřevin, díky kterým je následně určena sadovnická hodnota, vyjadřující celkovou hodnotu jedince z pohledu zahradní a krajinářské tvorby. Ze zjištěných hodnot byly vytvořeny grafy znázorňující celkové výsledky DP.

V areálu bylo prostřednictvím DP zjištěno, že mezi nejvíce zastoupené dřeviny patří *Malus sylvestris*, *Tilia cordata* a *Aesculus hippocastanum*. Ve většině případů se jedná o podprůměrně hodnotné dřeviny, které nedostatečnou péčí velmi rychle ztrácí svoji hodnotu. I přesto je zdravotní stav dřevin uspokojivý, plocha je stabilní a nehrozí aktuální rozpad kompozice. Pěstební stav dřevin není zrovna nejlepší. Většina stromů je výrazně poškozena, ale jejich existence není bezprostředně ohrožena.

Při samotném vyhodnocení bylo porovnáno zastoupení věkových stádií a sadovnických hodnot jedinců. V areálu je nejvíce zřejmá převaha dospělých jedinců věkového stádia 4. U sadovnické hodnoty je zastoupeno nejvíce jedinců na úrovni 3 a 4, což jsou průměrně až podprůměrně hodnotné stromy. Nadprůměrně hodnotných stromů je zde velmi málo. Dřeviny se SH 5 jsou na tomto území zastoupeny jen minimálně.

Z hlediska posouzení aktuálního stavu dřevin byl zjištěn nízký dendrologický potenciál s nedostatky v pěstební péči.

Za předpokladu zlepšení odpovídající péče lze očekávat, zlepšení stavu objektu. Zároveň je nutná výsadba nových dřevin věkového stádia 1 a 2, které zvýší dendrologický potenciál i hodnotu celého areálu. Objekt se tak stane aktuálně i dlouhodobě stabilní.

5.13.2 Dílčí závěr

Areál zámku vyžaduje lepší funkčnost a ucelenost koncepčního řešení jednotlivých částí. Dále je vhodné vnést do objektu nové aktivity a program, kterými lze přilákat nové návštěvníky. Rovněž lze lépe využít *genia loci*, rekreačního a historického potenciálu celého areálu. Snaha o posílení osvěty obyvatelstva a širší veřejnosti o funkčnosti a poslání kláštera. Zkvalitnit údržbu jednotlivých ploch.

5.14 Analýza technických prvků

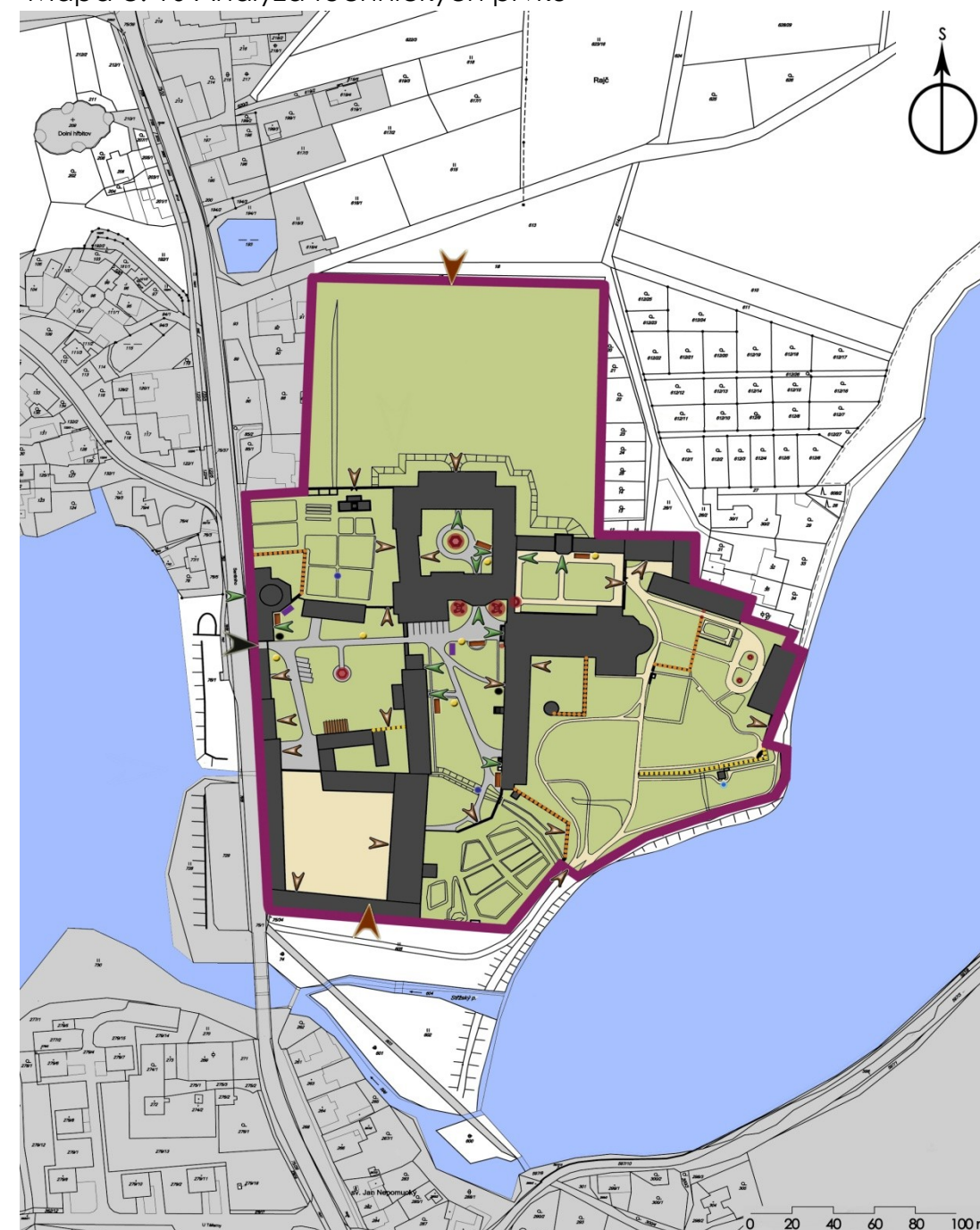
Řešený prostor zámku je protkán zpevněnými plochami kamenných (žulové kostky) či písčitých cest. V současné době zcela vyhovují podmínkám provozu. V některých místech však rozdělují plochy nádvoří na drobné segmenty zeleně. Parkoviště v areálu jsou vydlážděny štípanými žulovými kostkami.

Většina ploch je tvořena pokryvem parkového trávníku. V celém areálu jsou rozmístěny odpadkové koše, stojany na kola a dřevěné lavičky. Na prvním nádvoří je postaveno dřevěné podium, kde se konají venkovní kulturní akce. V prostorách prvního a druhého nádvoří jsou umístěny veřejné informační tabule. Prostor areálu zámku není osvětlen veřejným osvětlením, což je zásadní problém v organizaci provozu ve večerních hodinách.

V modelovém území se nachází několik hodnotných historických prvků, které zdobí jednotlivá nádvoří. Hlavní vstupní brána do celého areálu je zachována z dob budování cisterciáckého kláštera. Od počátku byla situována v prostoru nástupní části a směřovala přímo k bráně vnitřní části kláštera. Mezi lipami na prvním nádvoří je skryt Mariánský sloup od M. V. Jackla. Vstup do budovy prelatury střeží dvě sochy jelenů, kteří byli znázorněni v zlatočerném poli erbu rodu Dietrichstejnů. Ve středu třetího nádvoří je umístěna kašna, která dříve sloužila jako vodojem, do něhož se vedla voda z rybníku Jordánek. Součástí této kašny byl mariánský sloup (socha Panny Marie) z prvního nádvoří (11)

Čtvrté nádvoří zdobí pískovcová kašna s koňmi. Lze se domnívat, že v době fungování jízďaren sloužila jako napajedlo pro koně. V zámecké zahradě se objevují drobné umělecké prvky, jako jsou ozdobné kamenné sloupky a schody. Dřevěný altán v letních měsících využívá rodina Kin-ských.

Mapa č. 10 Analýza technických prvků

Legenda:

	Hranice řešeného území		Kamenní zdi		Provozní vstupy
	Odpadkové koše		Prorostlé kamenné zdi		Přístupné vstupy veřejnosti
	Funkční studna		Sochařské, architek. prvky		Hlavní vstup do areálu
	Nefunkční studna		Dřevěné podium		Navržené vstupy
	Stojan na kola				Dřevěné lavičky

5.14.1 Dílčí závěr

Historickým prvkům pozvednout jejich významnost a působení v kompozici. Dále je třeba lépe uspořádat lavičky a sedací prvky v prostoru, rozmístit v areálu více informačních tabulí, které by napomohly návštěvníkům k lepší orientaci, a zároveň jim objasnili některé zákonitosti z období fungování cisterciáckého kláštera.

5.15 Analýza technické infrastruktury

Technická infrastruktura lidských sídel prochází neustále dynamickým vývojem. Zabezpečuje všechny základní činnosti urbanizovaného prostředí člověka. Plní nezastupitelnou funkci složení celého města či sídla. Technická infrastruktura přispívá k zajištění dobrého fungování a obslužnosti urbanizovaného území prostřednictvím technických systémů (např.: zásobování vodou, odvodnění, zásobení elektrickou energií, plynem, teplem, veřejnou komunikační sítí, odpadní hospodářství, vodovod atd.) (49)

5.15.1 Vodovodní síť

Město Žďár nad Sázavou má vybudovaný veřejný vodovod. Provozovatelem veřejného vodovodu je Vodárenská akciová společnost, a. s., divize Žďár nad Sázavou. Město je zásobováno ze tří zdrojů pitné vody (prameniště Lhotka, přivaděč DN 300 Mostiště a přivaděč DN 300 Vír). (40)

5.15.2 Kanalizační síť

Jednotlivé části města Žďáru mají vybudovanou převážně jednotnou kanalizační síť, která je zakončena čističkou odpadních vod (ČOV). Provozovatelem kanalizace a ČOV je Vodárenská akciová společnost, a. s., divize Žďár nad Sázavou. Kal z ČOV je dále odebírán ke kompostování. (40)

5.15.3 Elektrická energie

Rozvod elektrickou energií města Žďár nad Sázavou a všech jeho městských částí je realizováno z regionální distribuční soustavy ve správě společnosti E. ON Distribuce, a.s. Rozvodnou elektrickou síť lze hodnotit jako dostačující, avšak není dimenzována na zvyšující se spotřebu elektrické energie a elektrické vytápění.(40)

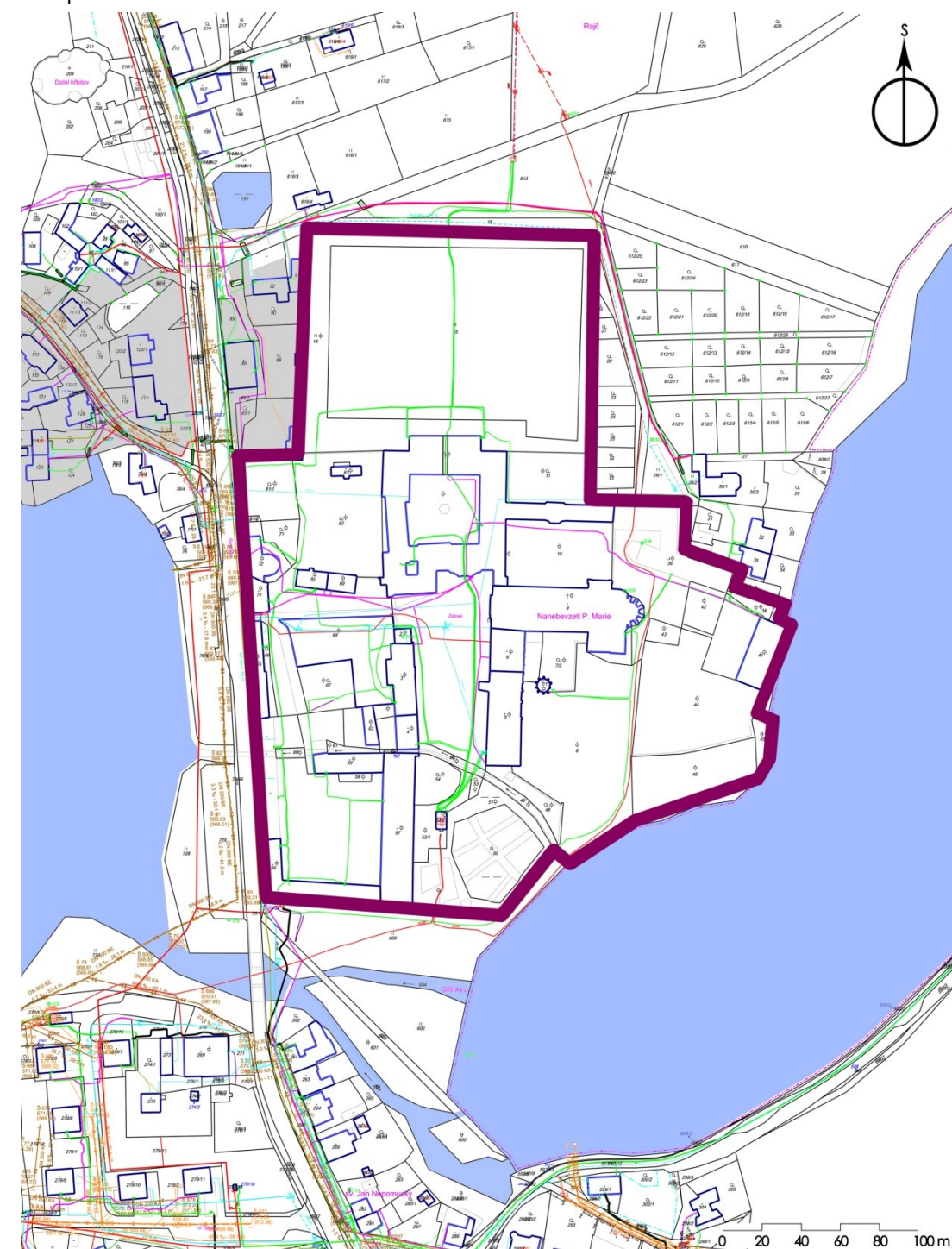
5.15.4 Zásobování plynem

Zásobování města zemním plynem zajišťuje společnost Jihomoravská plynárenská, a. s. Brno. Město bylo plynofikováno již v roce 1976. (40)

5.15.5 Tepelná energie

Ve Žďáře nad Sázavou vyrábí teplo do horkovodní soustavy CZT teplárna Žďas a.s. a společnost SATT a.s. Hlavním dodavatelem tepla je však teplárna Žďas a.s. (40)

Mapa č. 11 Technická infrastruktura

Legenda:

	Hranice řešeného území		Telefonica O2
	Elektrická energie		Vodovodní síť
	Zásobování plynem		Kanalizační síť

5.16 Limity a hodnoty území

Centrum Žďárského kláštera je zasazeno do malebné krajiny CHKO Žďárské vrchy. Území má velmi příhodné podmínky pro rozvoj rekreace a cestovního ruchu. Vysoký potenciál území je dán jak přírodními podmínkami, tak i hodnotnými kulturními památkami.

5.16.1 Hodnoty území

Urbanisticky hodnotné území se nachází v severní části města Žďár nad Sázavou. Dominantou městské krajiny Žďáru je areál bývalého cisterciáckého kláštera a poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Tento Poutní kostel je důležitým vyhlídkovým bodem v krajině a zároveň Národní kulturní památkou, která byla v roce 1994 zapsána do seznamu světového dědictví UNESCO. Umění architekta J. B. Santiniho je patrné i v dalších památkově chráněných stavbách v okolí řešeného území. (40)

Vysokou estetickou hodnotu krajiny dotváří místní lesy, drobné fragmenty luk a polí. Na území Žďáru nad Sázavou se také nachází velké množství vodních toků, které jsou významným ekologickým prvkem v krajině. V okolí rybníků jsou částečně vyvinuta a zachována cenná přírodní společenstva podmáčených luk. V údolní nivě Konventského rybníka můžeme najít významnou přírodní památku Louky u Černého lesa, která je zachovalým biotopem zrašeliněných luk, olšin a mokřadů, kde se vyskytuje celá řada chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. (40)

Zvlněná a kopcovitá krajina s vysokým historickým potenciálem nabízí návštěvníkům vhodné podmínky pro rekreační a sportovní aktivity. Město během roku pořádá celou řadu kulturních, společenských a sportovních akcí, kterými se udržují sociální vztahy mezi občany. Rovněž je zde široká škála sportovišť, kulturních zařízení, která nabízí obyvatelům, ale i návštěvníkům široké využití. (40)

Historicky nejstaršími budovami jsou Konvent (mnišská klauzura) a kostel Nanebevzetí Panny Marie, které se nachází v centrální části dříve zaniklého klášterního areálu. Původní urbanistická struktura Žďáru je narušena architektonicky nevhodnými objekty, jako jsou panelová sídliště, řadové domy, tovární a průmyslové komplexy, které se rozšiřují na úkor ploch veřejné zeleně. Tyto prostory představují jen malé procento z celkové plochy města. Spíše se objevují až na jeho okraji. V okolí zámeckého areálu se objevují volné travnaté plochy, které mohou svojí jedinečností přispět ke zlepšení celkového charakteru města a sloužily by dalšímu využití. (40)

5.16.2 Limity území

Historické jádro je narušeno nevhodnou výstavbou řadových rodinných domů, které nerespektují dřívější charakter a strukturu zástavby města. Jsou zde vidět i důsledky nevhodných přestaveb domů z padesátých let minulého století. Také okrajové části města jsou zastavěny velkými průmyslovými a výrobními areály, které znečišťují ovzduší, a zároveň narušují obraz města a pohledové horizonty. Dopravní osu města tvoří státní silnice I. třídy/ 37, která prochází celým městem Žďár. Tato komunikace je nebezpečná především v blízkosti areálu kláštera, kde přechází silnici velké mnoho dětí ze zámecké základní školy. (40)

V posledních letech byl zjištěn zvýšený podíl zemědělské půdy na úkor lesních ploch a trvalých travních porostů, které zvyšují retenční schopnost půdy. Intenzivně využívané zemědělské plochy pak nerespektují měřítko krajiny. V častých případech se setkáváme s využitím orné půdy až k samotnému okraji lesa či břehové hranici vodních toků.

Na území města je vodoprávně stanoveno záplavové území a aktivní zóna záplavového území řeky Sázavy. Proto je zapotřebí dodržovat stanovené podmínky výstavby, podél toků ponechat manipulační pruh min. šířce 6 m, u významných toků (Sázava, Staviště a Stržský potok) je to 8 m. V blízkosti břehů (do 15 m) neumísťovat trvalé stavby. (40)

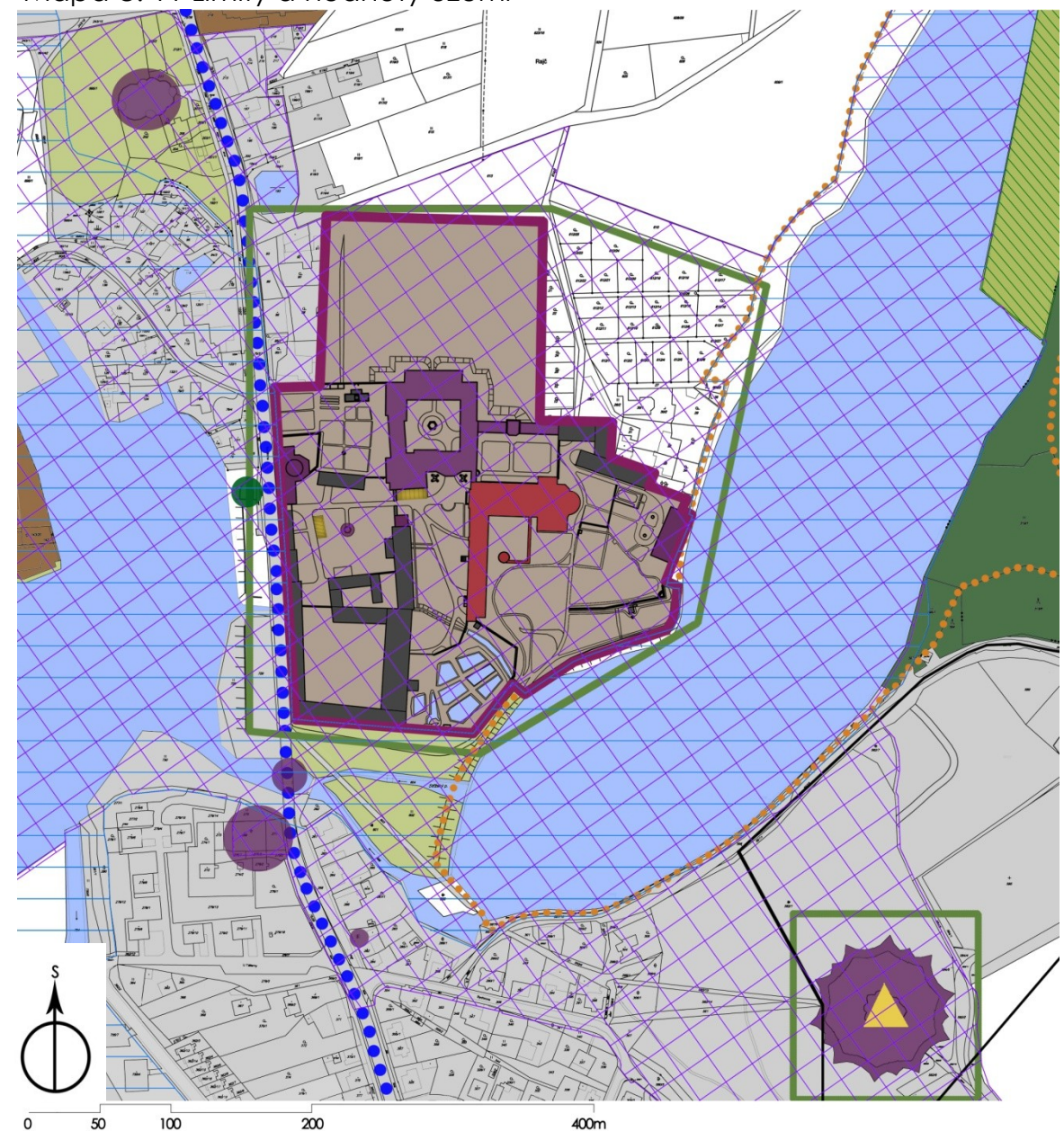
Město Ždár má velmi dobrý přírodní i kulturní potenciál, který nabízí návštěvníkům bohaté možnosti sportovních, kulturních a rekreačních aktivit. Přesto zde návštěvníkům chybí ucelené informace o turistické nabídce, službách, tipech na výlety do okolí apod.

5.16.3 Dílčí závěr

Území je charakteristické svojí pestrostí a rozmanitostí přírodních podmínek. Zahrnuje celou řadu hodnotných ekologicky významných společenstev s výskytem chráněných druhů. Výjimečné kulturní a přírodní podmínky spolu s polohou města v centru České republiky poskytují velmi dobré možnosti k rozvoji turismu. Je jen třeba zlepšit informovanost a osvětu obyvatelstva.

Město je agresivním kontrastem malebné zemědělské krajiny s lesními komplexy, drobnými loukami a pastvinami. Je nutné respektovat stávající drobné vodní toky či rybníky, které mají nejen krajino tvornou, estetickou a rekreační funkci, ale jsou zároveň hodnotnými biotopy pro různé druhy rostlin a živočichů. Omezení stavebních aktivit ve volné krajině může být přínosem pro ochranu a pestrost krajiny CHKO Ždárské vrchy.

Mapa č. 11 Limity a hodnoty území

Legenda:

	Hranice řešeného území		Hospodářské lesy		Významný vyhlídkový bod
	Komunikace I. třídy/37		Plochy výroby, hospodářství		Místo významné události
	Území archeolog. nálezů		Aktivní zóna záplav. území		Veřejná zeleň
	Ochranné pásmo MZCHÚ		Urbanisticky hodnotné území		
	Ochranné pásmo hřbitova		Architektonicky cenné stavby		
	PP Louky u Čemého		Historicky významné stavby		

5.18 SWOT analýza

Na základě všech provedených a vyhodnocených analýz byla sestaveny SWOT analýza. Právě z té byly vyvozeny závěry, které budou východiskem pro koncepční návrh. Nejdůležitější je odstranění hrozeb a podpoření silných stránek daného objektu.

Zásadním problémem areálu je nedostatečná funkčnost prostoru. Je proto potřeba dodat každému kousku zahrady určitou funkci, která by přilákala návštěvníky k prozkoumání jednotlivých částí celého komplexu. Dalším problémem je nedostatek vody v zahradě. Je důležité obohatit alespoň některé části kláštera o vodní prvky. V současné době je na prvním nádvoří problematicky situováno parkoviště. Právě v tomto místě dochází ke křížení pěší dopravy s vozidly hasičské techniky. Z těchto důvodů navrhuji toto parkovací stání zrušit. Z analýzy vyplynulo, že je potřeba zvýšit funkčnost a atraktivnost celého prostoru, čímž by se zlepšila i návštěvnost areálu. Bylo by tedy vhodné vytvořit různé programy či akce pro veřejnost, které by přilákaly větší počet návštěvníků. V zahradě by měl být zachován historický potenciál a to proto, aby si návštěvníci klášterního areálu mohli připomenout život mnichů, kteří zde pobývali. Dále je také potřeba obnovit a architektonicky ošetřit veškerou vegetaci. Zároveň je zapotřebí při obnově vegetačních prvků brát v úvahu zachování genius loci a jedinečnosti tohoto prostoru. V areálu je ZŠ, poskytující nové možnosti pro využití přilehlých prostor. Rovněž by mohla tato část zahrady sloužit jako venkovní učebna a pracovna, kde děti mohou rozvíjet svůj talent a zručnost.

STRENGTHS	WEAKNESSES
<ul style="list-style-type: none"> - genius loci - historická část města - jedinečnost - významné budovy (UNESCO) - turistický cíl 	<ul style="list-style-type: none"> - finanční náročnost - nedostatečná program. infrastruktura - nedostatek funkčnosti - neucelený koncept - absence vody v zahradě - nedostatek mobiliáře - nevhodně umístěné parkoviště
OPPORTUNITIES	THREATS
<ul style="list-style-type: none"> - zlepšení údržby - navýšení funkčnosti prostoru - zvýšení návštěvnosti - edukační funkce v zahradě - připomínka klášterního života 	<ul style="list-style-type: none"> - špatný zdravotní stav dřevin - nedostatek financí

VÝCHODISKA PRO NOVÝ PLÁN ZAHRADY

- Sjednotit jednotlivých částí areálu
- Zachovat hodnotu celého prostoru
- Dodržet dispoziční řešení ploch zeleně
- Zlepšit atraktivitu a funkčnost areálu
- Vytvořit oázu klidu a relaxace v centru městské krajiny
- Vytvořit venkovní učebnu pro žáky ZŠ
- Obnovit sad
- Využít symboliky rostlin při navrhování tradičních forem vegetace klášterních zahrad

5.19 Referenční objekty

5.19.1 Klášterní zahrady Litomyšl

Lokalizace

Klášterní zahrady leží u bývalého piaristického kláštera, mezi dvěma litomyšlskými chrámy, nedaleko zámku. Nachází se na vyvýšeném místě nad městem, ve strategicky položeném místě v centru městské památkové rezervace.

Historický vývoj

Kláster byl zbudován na návrší v oblasti dnešního kostela Povýšení sv. Kříže, který je jeho jediným pozůstatkem. V místě nynějších klášterních zahrad se tehdy nacházely zahrady patřící augustiniánskému klášteru.

První podrobnější zprávou o podobě litomyšlské klášterní zahrady je plán zobrazující stav zahrady z osmdesátých let sedmnáctého století. V této době sloužila zahrada především k pěstování ovoce a zeleniny. Počátkem 19. století se objevuje snaha o přeměnu zahrady a to v zahradu typicky zelinářskou. Podle podrobného plánu města z roku 1800, byla zahrada v této době rozdělena na čtyři stejné čtverce. Do středu jednoho z čtverců byla umístěna kašna.

Po roce 1838 nejsou dochovány žádné další zprávy o případných úpravách. Z dochovaných záznamů z dvacátého století se dozvídáme podrobnější informace o tom, jaké druhy rostlin se v zahradě pěstovaly. Najdeme zde především rostliny užitkové a široký sortiment tradičních druhů ovoce. V první polovině čtyřicátých let byla zahrada zanedbána a její provoz byl částečně obnoven až na jaře roku 1946.

Jakmile piaristé opustili v průběhu roku 1948 Litomyšl, došlo k zastavení celé údržby této lokality a zahrady začaly chátrat. Vše se obrátilo v době, kdy město Litomyšl rozhodlo o jejich rekonstrukci.

Architektonická soutěž

V zadání soutěže město vytyčilo několik základních požadavků. Projekty musely obsahovat terénní zahradní úpravy, mobiliář, zavlažovací systém a osvětlení. Město dále požadovalo, aby měla nová podoba prostoru návaznost na historický a architektonický kontext okolního prostředí.

Cílem rekonstrukce bylo vytvořit vhodné reprezentativní místo pro krátkodobou rekreaci obyvatel i návštěvníků města. Myšlenkou bylo navrhnout odpočinkové místo v centru města, které by vhodně doplňovalo historické centrum zámeckého návrší.

Vítězným projektem se nakonec stala práce Václava Babky, Radko Květa a Zdeňka Sendlera. Právě tento návrh vyhověl nejen architektům, ale také památkářům." Hlavním mottem projektu je: „Zahrada - divadlo, divadlo - zahrada.

Rekonstrukce a obnova návrhu

Smysl klášterních zahrad je především v tom, že přináší do historického jádra města závan moderní architektury. Díky své mimořádnosti a neobyčejnosti vytváří z konzervativního historického města město nevšední a zcela nové. Celým projektem nás proto provází motto: zahrada - divadlo, divadlo - zahrada.

V projektu Zdeňka Sendlera se setkáváme s prvky, jako je altán či kašna. Proto je i v těchto klášterních zahradách v centrální části situována fontána, která je zapuštěna pod úroveň terénu s mírně probublávajícím efektem. Atmosféru fontány také umocňuje hudba. Autoři ve svém projektu vychází z posledních dochovaných záznamů z roku 1740, které uvádí, že kašna byla tvořena čtyřmi kamennými plastikami. Proto i tuto fontánu zdobí čtyři ženské plastiky, jejichž autorem se na přání architekta stal akademický sochař Olbram Zoubek. Tematicky k nim náleží ještě pátá socha muže, která byla vysunuta na trávnik opodál. Nad schodiště na zahradní návrší architekt umístil železobetonový altán, ve kterém je uložena plastická

litinová mapa vystihující pohled na město, které se návštěvníkům z tohoto místa otevírá.

Slavnostní otevření nově zrekonstruovaných zahrad se uskutečnilo 2. září 2000, a stalo se tak součástí Národního zahájení dnů evropského dědictví.

Hlavním kompozičním prvkem těchto zahrad jsou travnaté plochy doplněné vzrostlými stromy. Důležitou roli zde hraje také jednoduchost, dispozice a otevřenost prostoru. Již zmínění autoři splnili požadavky Města, a proto se staly klášterní zahrady nejen místem pro společné setkávání občanů i návštěvníků, ale také místem pro konání nejrůznějších kulturních akcí (koncerty, divadelní představení, taneční vystoupení). Zahrady se mohou také pyšnit tím, že se již několikrát staly galerií pod otevřeným nebem.

KLÁŠTERNÍ ZAHRADY LITOMYŠL / ČESKÁ REPUBLIKA					
Hodnocený parametr	stupeň hodnocení				
	1	2	3	4	5
Jedinečnost					
Zachování identity					
Potenciál					
Atraktivita					
Uživatelé					
Morální stáří místa					
Ochrana					
Časové využívání objektu					
Dostupnost					
Zachování původních funkcí					
Technický stav A					
Technický stav B					
Aktuální využití					

INTERPRETACE

Zahrady klášterního komplexu, původně v havarijním stavu, prošly na přelomu století úspěšnou rekonstrukcí. Staly se tak zajímavým a jedinečným parkem v těsné blízkosti městského centra. Místo má částečně zachovanou identitu a navazuje na meditační prostory mnichů. Symbolika zahrada- divadlo, divadlo – zahrada dává prostoru nový rozměr. Atraktivita objektu a jeho okolí, ale i genius loci, přitahují na místo tisíce návštěvníků. Jsou zde rovněž vyobrazeny repliky, které vhodně doplňují celý prostor. Jedná se o plnohodnotná architektonická díla. V rámci města se celý komplex stal neobyčejným relaxačním a odpočinkovým místem pro široký okruh návštěvníků. Do prostoru byly díky obnově klášterních zahrad vneseny nové funkce, které celý komplex zefektivňují a zatraktivňují. Proto se zde koná celá řada kulturních a společenských událostí.

Obr. 7 a, b, c, d) Klášterní zahrady Litomyšl

5.19.2 Velehradský klášterní areál

Lokalizace

Tento klášterní areál nalezneme ve Zlínském kraji, 6 km od Uherského Hradiště. Velehradský klášter se nachází v olomoucké diecézi ve farnosti Velehrad.

Historický vývoj

Velehrad patří k nejznámějším poutním místům na Moravě a jeho historie je spojena se stěhováním národů. Právě v tu dobu se klášter stal centrem kultury a vzdělanosti. Vznik zahradní kultury na Velehradě je spojen s opatem Janem Greifenfelsem z Pilsberka.

Z historie se dozvídáme, že byly zahrady situovány na slunné straně kláštera, a to proto, aby zde mohli mniši pěstovat teplomilné rostliny. Na jih od klášterních budov byla situována samotná zahrada s kvetoucí štepnicí. Východně se nacházela zahrada s geometricky řešenými záhony, čtyřmi altány, či dvěma fontánami umístěnými uprostřed. Rovněž se zde nacházelo zámecké sídlo opata. V rozích zahrady byly zbudovány dva objekty s věžemi. Zahrada osově navazuje na rajský dvůr, který byl postaven v jádru klášterních zahrad, obklopen křížovou chodbou. Rovněž byl upraven jako okrasná zahrada pro modlitbu a rozjímání mnichů. Klášter se tak měl stát na základě dokonalejšího způsobu života mnichů „bránou nebe“.

V roce 1681 zachvátil klášterní areál požár, který se stal významným mezníkem v jeho stavebním vývoji. V tomto okamžiku se přestavba klášterního komplexu měnila v raně barokním stylu.

Architektonická soutěž

S myšlenkou obnovy klášterního areálu se začalo roku 1990. Celá přestavba byla inspirována návštěvou papeže Jana Pavla II. Až v roce 1992 Ministerstvo životního prostředí, olomoucké Arcibiskupství a Obecní úřad na Ve-

lehradě vypsali Veřejnou anonymní soutěž na urbanisticko-architektonické řešení Velehradu jako místa setkání západních a východních evropských duchovních tradic.

Vítězným projektem se stal návrh Ing. arch Miloše Klementa, Ing. arch Petra Todorova a Ing. arch Růženy Doubkové. Celý návrh byl spojen s důkladným studiem historických duchovních plánů a map. V této souvislosti autoři rozvíjí vzpomínky na formální stránku klášterní zahrady. Bohužel však z celého projektu sešlo. Nová šance na obnovu historických zahrad kláštera se vyskytla až po dvaceti letech a to díky prostředkům z EU.

Rekonstrukce a obnova areálu

Základní myšlenkou obnovy bylo odstranit betonové cesty a místo nich vytvořit chodníky v mlatové úpravě a to proto, že právě tyto chodníky vycházejí z původních barokních zahrad. Rovněž byly odborně a floristicky ošetřeny všechny zachovalé rostliny. Dále došlo k vysázení okrasných záhonů a k zrenovování zahradního altánu.

V rámci rozsáhlého projektu *Velehrad, centrum kulturního dialogu západní a výchovní Evropy* byla rekonstrukce klášterních zahrad spojena s přestavbou poutního nádvoří. Plocha nádvoří před bazilikou byla vydlážděna tak, aby zde bylo možné realizovat setkání poutníků. Podél baziliky je vytvořen travnatý prostor sloužící k relaxaci či modlitbě. Dozděním objevených hradebních zdí je připomenuta středověká fortifikace kláštera. Tato zeď tvoří dlouhou lavici vyzívající návštěvníky k odpočinku a rozjímání. Severovýchodně od baziliky je postaven nový objekt hygienických zařízení. Naproti tomu v severozápadní části si můžeme všimnout poutního místa. Jedná se o multifunkční Velehradský dům svatých Cyrila a Metoděje, ve kterém se dále nachází informační centrum, výstavní prostory, cukrárna a poutní prodejna. Součástí obnovy se stala také budova fary.

Velehrad byl v roce 2008 prohlášen národní kulturní památkou. V letech 2011 – 2012 došlo k rehabilitaci dochovaných západních a jižních částí klášterní zahrady, která byla kompromisem mezi návratem do barokní podoby a mladší přírodní parkovou úpravou. (PDF- Věra Homoláčková)

VELEHRADSKÝ KLÁŠTERNÍ AREÁL / ČESKÁ REPUBLIKA					
Hodnocený parametr	stupeň hodnocení				
	1	2	3	4	5
Jedinečnost					
Zachování identity					
Potenciál					
Atraktivita					
Uživatelé					
Morální stáří místa					
Ochrana					
Časové využívání objektu					
Dostupnost					
Zachování původních funkcí					
Technický stav A					
Technický stav B					
Aktuální využití					

INTERPRETACE

Velehradské klášterní zahrady si od svého založení prošly řadou proměn, na kterých se bohužel podílely i živelní pohromy a změny vlastnictví. Tento komplex je obrazem živého svědectví duchovního a kulturního dědictví. Nese jedinečnost posvátného Velehradského „genia loci“ a stopy svatosti našich předků. Obnova klášterních zahrad připomněla barokní minulost daného prostoru. Stala se kompromisem mezi návratem do barokní podoby a mladší přírodní parkovou úpravou. Zahrada tak získala důstojnou at-

mosféru soudobé architektury a stala se pro návštěvníky velmi atraktivním a vyhledávaným turistickým cílem.

Obr. 8 a, b, c) Velehradský klášterní areál

5.19.3 Abbaye de Fontenay

Lokalizace

V opatství Fontenay je cisterciácký klášter nacházející se v blízkosti Montbardu severozápadně od Dijonu. Abbaye de Fontenay se vyskytuje v zalesněných svazích v Burgundském regionu u obce Marmagne.

Historický vývoj

Tento klášter založil v roce 1118 sv. Bernad z Clairvaux. Brzy po svém založení se komplex kláštera osamostatnil. Z kopců Abbaye de Fontenay je vidět celé uspořádání budov, která jsou původní. I dnes zde žijí mniši, kteří obhospodařují zahrady, pracují a modlí se podle svého motto „vůně levandule a okolní lesy tvoří harmonickou kombinaci.“

Největší rozmach zažilo zdejší opatství v 12. a 13. století kdy si mniši svými rukama navrhli, postavili i zařídily budovy. Mniši se při navrhování a výstavbě řídili cisterciáckými pravidly, takže okolí i budovy kláštera byly bez výzdob, prosté a účelné. Následně čekaly zdejší mnichy kruté časy. V roce 1790 tento klášter opustilo posledních osm mnichů. Od té doby se opatství Fontenay změnilo na soukromou papírnu rodiny Mongolfier, která zde byla až do roku 1902.

Na počátku dvacátého století se o celý komplex kláštera zajímá milovník umění Edouard Aynard, který chce celý objekt rekonstruovat.

Rekonstrukce a obnova areálu

O rekonstrukci tohoto slavného místa se zasloužil Edouard Aynard, který v roce 1906 koupil celý komplex. Jeho myšlenkou bylo navrátit objektu jeho středověkou podobu. Jak sám řekl: „*byl jsem chycen neodolatelnou přitažlivostí uměleckého díla k jeho oživení a obnovení.*“ Na přelomu tisíciletí se pod vedením architekta Petera Holmese změnil koncept zahrad, vtiskl prostoru novou strukturu a tvář. Krása obnovené zahrady zvyšuje kouzlo a neodolatelnost celého cisterciáckého kláštera.

Uprostřed komplexu nalezneme Rajský dvůr symbolizující pozemský ráj na zemi. Prostor obklopuje křížová chodba tzv. ambit. Kde můžeme potkat mnichy kráčející na modlitbu. Zahradní úpravy v okolí cisterciáckého kláštera tvoří nízké zastřižené trávníky, lemována zimostřezovými plůtky. Dále zde můžeme spatřit bylinkové skalky. V prostoru jsou použity vodní prvky a velice důležitá je i osovost. Aynard se svými potomky pokračují i nadále v práci na opatství, které dodnes zůstalo v péči jejich rodiny.

CISTERCIÁCKÝ KLÁŠTER VE FONTENAY ABBEY / FRANCIE					
Hodnocený parametr	stupeň hodnocení				
	1	2	3	4	5
Jedinečnost					
Zachování identity					
Potenciál					
Atraktivita					
Uživatelé					
Morální stáří místa					
Ochrana					
Časové využívání objektu					
Dostupnost					
Zachování původních funkcí					
Technický stav A					
Technický stav B					
Aktuální využití					

INTERPRETACE

Cisterciácký klášter Fontenay Abbey je areál, který byl obnoven podle historických plánů do původní podoby. Díky citlivé rekonstrukci z počátku 20. století se podařilo zachovat ducha místa, charakter klášterních budov i rozlehlý areál zahrad. Klášter tak mohl obnovit mnoho ze svých původních funkcí. Z těchto důvodů byly v tomto areálu pro turisty zavedeny prohlídkové okruhy. Dále se zde konají různé kulturní akce jako ochutnávka vín, církevní slavnosti či výstavy uměleckých děl. Můžeme zde najít také kostel ze 13. století, klášter, ubytovnu, knihkupectví, malou kavárnu, obchůdek se suvenýry a parkoviště. Díky zařazení Cisterciáckého opatství do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO nemá tento areál o návštěvníky nouzi.

Obr. 9 a, b, c, d, e) Abbaye de Fontenay

5.20 Interpretace výsledků analýz

Cílem zpracování analýz bylo správně porozumět a vyhodnotit současný stav celého areálu. Posoudit zároveň hodnoty i problémy v území, ale také jasně určit jeho silné a slabé stránky. Při samotném vyhodnocení analýz byly srovnávány tři referenční objekty jak v České republice, tak i v zahraničí. Sloužily nejen k inspiraci jednotlivých prvků zeleně, ale i jako vodítko ke správné obnově a vývoji areálu. Byla použita metoda SIA 112, přepracována pro potřeby této práce (dle Makovské). Odhalila nejdůležitější kritéria k posouzení trvale udržitelného rozvoje prostoru.

5.20.1 Provozní analýza

Klášterní areál se nachází v samotném srdci historického centra města, které je odsunuté až na samotný okraj města. Ze západní strany území lemuje hlavní dopravní tah (silnice I/37). Celý klášterní areál je od okolního světa oddělen vysokou ohradní zdí. Z hlediska městské hromadné dopravy je řešené území velmi dobře přístupné. Procházkové trasy a stezky jsou vedeny tak, aby přilákaly návštěvníky z každého koutu města a okolí. V budoucnu vznikne nový vycházkový okruh, který povede od kostela svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře, přes klášterní areál a dále po významných historických zajímavostech města. Problematické je nevhodné parkování v areálu kláštera. Vznikají zde kolizní místa mezi návštěvníky, automobily a vozidly SDH.

5.20.2 Současné využití území

Tato analýza je velmi důležitá pro přesnější rozdělení jednotlivých ploch s rozdílným režimem přístupnosti. Současné využití klášterního areálu je podstatné pro následující koncept obnovy. Z analýzy vyplývá další provozní a funkční náplň, která dává prostoru nový rozměr. Snahou autora je co nejvíce zpřístupnit ty části kláštera, které jsou dosud uzavřeny. Veřejné části

areálu tak budou celoročně přístupné v hodinách určeným provozním řádem.

5.20.3 Výtvarná a kompoziční analýza

Klášternímu areálu byla vtisknuta nová podoba barokní kompozice. Uspořádání řešeného území vychází především z os klášterních budov, které jsou vázány na důležité vstupy či historické aspekty zjištěné z historických map a fotografií.

5.20.4 Analýza zeleně

Uvnitř kláštera se nacházejí cenné dřeviny a umělecká díla, které zůstanou zachovány. Koncept obnovy byl pojat v duchu symetrie a jednoduchosti jednotlivých ploch zeleně. Z historických map nebyla zjištěna žádná trvalá a jednotná zahradně architektonická kompozice, která by mohla být do budoucna nově zrealizována. Klášterní areál je vhodné obnovit především jako veřejný prostor s novými funkcemi a obsahem. Vytvořit místo připomínající návštěvníkům život cisterciáckých mnichů.

5.20.5 Pozitiva klášterního areálu

- dřívější historické centrum města
- genius loci
- vysoký potenciál místa
- velmi dobrá obslužnost MHD
- historické vazby na okolní budovy města
- jedinečnost, atraktivita
- malebná okolní krajina CHKO Žďárské vrchy

5.20.6 **Negativa klášterního areálu**

- nevhodně situované parkoviště uvnitř kláštera
- nepřístupné části areálu skryté pro veřejnost
- špatný stav technických a vegetačních prvků v areálu kláštera

5.21 **Východiska pro návrh**

Klášterní areál se nachází v samotném srdci historické části města Žďáru. Podstatnou roli zde hraje historie samotného kláštera, ale i okolních budov, které byly nedílnou součástí pro jeho samostatnost.

Z provedených analýz a průzkumů vyplynulo zachování historických stop v areálu. V návrhu je důležitá podpora jedinečnosti a potenciálu celého kláštera. Také dodržet dispoziční řešení ploch zeleně v celém objektu. Kromě toho je zapotřebí respektovat genia loci a požadavky majitele areálu. Autorka by ráda uzavřené prostory, které nejsou aktivně využívány, znovu otevřela pro veřejnost. Tak by došlo k zlepšení atraktivity a funkčního využití areálu. Jejím záměrem je podpořit vysoký potenciál a hodnotu celého objektu. Využit symboliky rostlin při navrhování tradičních forem vegetace klášterních zahrad.

5.22 **Koncepční řešení nového funkčního uspořádání**

Snahou je vytvořit atraktivní veřejný prostor vycházející z historického členění jednotlivých částí kláštera. Rovněž se stane klidovou a relaxační oázu v centru městské krajiny. Celý areál je proto důležité obohatit o nové aktivity a funkce. Ovšem rozdílná charakteristika jednotlivých nádvoří vyžaduje specifický přístup a náplň. Díky proměnlivosti a různorodosti celého areálu se návštěvníci i během celého roku mohou těšit neustále na něco nového. Dalším cílem je vytvořit přirozené hranice mezi typově odlišnými částmi, které propojí zahrady v jeden celek.

5.22.1 **Nástupní prostor**

Tento prostor je důležitou vstupní částí do celého areálu kláštera. Je to především provozní a funkční prostor obklopen bývalými hospodářskými budovami kláštera. Plocha slouží zejména jako pobytový travnatý parter pro různé volnočasové aktivity i příležitostné akce. Důstojnou atmosféru dotváří historická jírovcová alej, která v pozadí ukrývá kostel Nanebevzetí Panny Marie.

5.22.2 **Reprezentační prostor u muzea, galerie**

Prostranství před kostelem je pro návštěvníky odrazem jednoduchosti a čistoty cisterciáckého řádu. Prostor tvoří pouze travnaté plochy vymezeny provozním uspořádáním této části kláštera. Místo pro venkovní instalaci výstavních exemplářů či vernisáž dětských prací. Prostředí dotváří vzrostlé dřeviny poskytující stín.

5.22.3 **Bylinkový dvůr**

Uzavřený prostor mezi klášterními budovami je pojat jako intimní bylinková zahrada s pravidelným uspořádáním záhonů. Použity jsou léčivé a aromatické rostliny, které bezpochyby patří k tradici klášterních zahrad. Záhony lemují nízké zimostřezové plůtky inspirované středověkými zahradami. Tematické záhony jsou doplněny aromatickými trvalkami a cibulovinami

5.22.4 **Dvůr ticha**

Uzavřený, klidný dvůr navazující na kostel Nanebevzetí Panny Marie, proto je navržen jako travnatá pobytová plocha k odpočinku, četbě a relaxaci. Člověk zde může nasát atmosféru klášterního ticha.

5.22.5 **Odpočinková zahrada (Dvůr života)**

Prostor je koncipován jako užitková a kuchyňská zahrada, která zároveň slouží jako venkovní učebna pro žáky ze základní školy Zámek. Děti se bu-

dou postupně seznamovat s životem cisterciáckých mnichů „pod heslem modli se a pracuj“. Samy si pak budou moci vyzkoušet hospodaření a práci na pozemku, která byla součástí každodenního života konvršů. Zahrada svojí funkcí přispívá k rozvoji tvůrčí činnosti dětí a lepšího vztahu k přírodě. Travnatá plocha s pravidelným rastrem ovocných dřevin slouží nejen jako venkovní učebna, ale je i místem k odpočinku a hrám. Užitkové plochy a vyvýšené záhony budou osázeny typickými rostlinami používanými v klášterních areálech.

5.22.6 **Ovocný sad**

Sad je navržen jako pobytová travnatá plocha s pravidelným rastrem ovocných stromů, které vnáší do prostoru nové funkce. Jsou to především ekologická, estetická, kulturně společenská či produkční. Koruny stromů připomínají amfiteátr sloužící k odpočinku, relaxaci či dalším kulturním a společenským akcím. Mohou být rovněž spojené se sklizní a zpracováním ovoce. Plody budou sloužit především k výrobě moštu, sušeného ovoce, pečení a ochutnávce moučnicků. Zahrada je doplněna volně rozmístěnými sedátky a lehátky pro návštěvníky areálu. Květnatá louka v podrostu ovocných stromů dotváří přírodní charakter celého prostoru. Proměnlivosti během roku je docíleno v počtu sečí.

5.22.7 **Rajský dvůr**

Tradičním prostorem klášterů byl rajský dvůr, který měl jasnou kompozici a symboliku. Dvůr je koncipován tak, aby návštěvníkům připomněl jeho důležitost, funkci a tvarosloví. Je tedy navržen jako travnatá plocha, rozdělená pěšími cestami na čtyři pravidelné části, doplnění záhonovými výsadbami typických léčivých a aromatických rostlin. Akcent celého prostoru tvoří studniční kaple Panny Marie s venkovním oltářem. Rajský dvůr je

příležitostně využíván farníky pro konání nejrůznějších společenských akcí (svatby, křty).

5.22.8 **Zámecká zahrada**

Zahrada je veřejnosti nepřístupná, slouží jako soukromá zahrada rodině Kinských. Ti si nepřejí jakoukoli změnu prostoru zámecké zahrady. Autor tuto skutečnost plně respektuje a dále s obnovou kompozice zahrady nepracuje.

5.22.9 **Interpretační centrum**

Tato část kláštera je zpracována od francouzské architektonické firmy INCA (Innovation, Création & Architecture) jako interpretační centrum, plné života. Pro místní obyvatele i návštěvníky nabízí rozmanitou škálu služeb, informací, prohlídek a dalších akcí. Centrum přispěje k lepšímu poznání areálu kláštera a jeho památek, přírodního a krajinného bohatství tohoto území i celého kraje. Interpretační centrum se nachází ve strategické poloze celého areálu, viditelné již od barokního mostu a cesty ke kostelu svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Je tedy místem křížení všech prohlídkových a turistických cest v okolí kláštera. Díky této skutečnosti bylo přistoupeno k otevření nového bočního vstupu do celého areálu.

5.22.10 **Dílčí závěr**

Neobyčejný prostor klášterního areálu s vysokým historickým potenciálem nedosahuje vhodného funkčního řešení. Cílem tedy bylo rozvinout výjimečnost a celkový potenciál tohoto místa a dále vytvořit zajímavý veřejný prostor nabízející návštěvníkům všech věkových kategorií mnoho aktivit k prožití volného času. Areál má být místem klidu, odpočinku a relaxace od všedních starostí moderního člověka. Tato idea koresponduje s geniem

loci kláštera, kam se mniši uchýlovali před okolním světem k rozjímání a meditaci.

Jednotlivé prostory klášterního areálu jsou navrženy individuálně. Jejich náplň však respektuje historické souvislosti, symboliku i různé formy zeleně použité v novodobé kompozici. Tímto je docíleno k proměnlivosti a variabilitě celého klášterního areálu. Vzájemně jsou tyto prostory provozně a funkčně propojeny v jednotný a harmonický celek. Zároveň se autor snažil připomenout návštěvníkům život cisterciáckých mnichů, který byl naplněn tichými modlitbami a rozjímáním. Je to současně prostor nabízející návštěvníkům možnost porozumět principům hospodaření a péči o typické rostliny používané v kláštorech pod heslem „modli se a pracuj.“

5.23 Situace

Legenda:

- A Nástupní prostor
- B Reprezenční prostor
- C Bylinkový dvůr
- D Dvůr ticha
- E Odpočinková zahrada
- F Rajský dvůr
- G Zámecká zahrada
- H Interpretační centrum
- I Ovocný sad

- Trvalkový záhon
- Zámecké sádky
- Bludiště (živý plot)
- Mlatový povrch
- Zpevněná plocha, žulová kostka
- Vodní prvek, studna
- Sochařské dílo
- Dřevěná terasa
- Vyvýšené trvalkové záhony
- Ovocné dřeviny
- Jehličnaté dřeviny
- Listnaté dřeviny
- Travnatá plocha
- Luční travník

0 15 30 60 90 120

5.24 Řezopohledy

5.25 Rozdělení areálu na jednotlivé části

5.25.1 Nástupní prostor

Historie:

Vstupní část do areálu tvořila v historii důležitý provozní a funkční prostor ovlivněn hospodářskou činností kláštera. Z historických fotografií je patrné zachování stávající jírovcové aleje lemující hlavní kompoziční osu ke kostelu Nanebevzeří Panny Marie (Bazilika minor).

Stávající stav:

Nyní slouží tento prostor jako nástupní část do klášterního areálu. Je tvořen travnatými plochami s volně rozmístěnými listnatými stromy. Hlavní kompoziční osu lemuje jírovcová alej, kterou je zapotřebí ošetřit a doplnit o chybějící stromy. Přibližně uprostřed celého nádvoří se nachází socha Panny Marie s Ježíškem od pražského sochaře M. V. Jackla, který ji zhotovil před rokem 1705. (48)

Kolizním místem se stává malé parkoviště, umístěné v blízkosti vstupní brány do kláštera, kudy chodí velké množství návštěvníků a zároveň odtud vyjíždí automobily SDH Žďár. Toto místo je nepřehledné a velmi nebezpečné, proto navrhuji parkovací stání zrušit, celou část rozšířit a vyčistit od nevhledných (přestálých) keřových dřevin bránící ve výhledu.

Koncepce řešení:

Navržená plocha se má stát jednoduchým, přehledným nástupním prostorem do celého areálu kláštera. Je proto rozdělena na několik částí, které logicky vycházejí z provozních a funkčních vztahů území. Prostor je koncipován jako travnatá pobytová plocha sloužící k nejrůznějším volnočasovým aktivitám návštěvníků či příležitostným akcím. Hlavní osu zvýrazňuje nově obnovená historická alej dotvářející důstojnou atmosféru celého prostoru. V budově, kde poskytovala rodina Kinských ubytování svým hostům, je nově navržena klášterní restaurace s venkovní terasou. Tato část je záro-

veň určena jako provozní místo, kde se návštěvník příliš dlouho nezdrží, a pokračují v prohlídce dalších zajímavých míst kláštera.

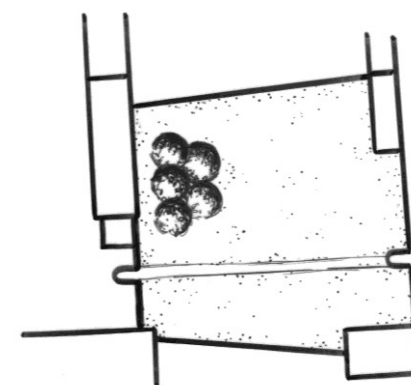

Schéma z dob fungování kláštera

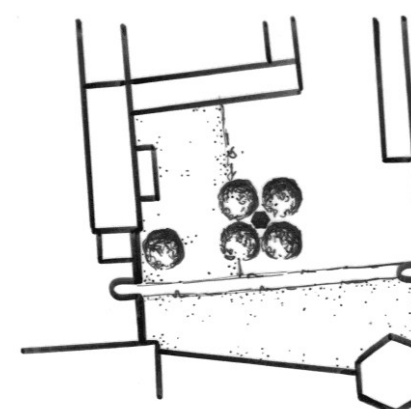

Schéma z období 1750 – 1850

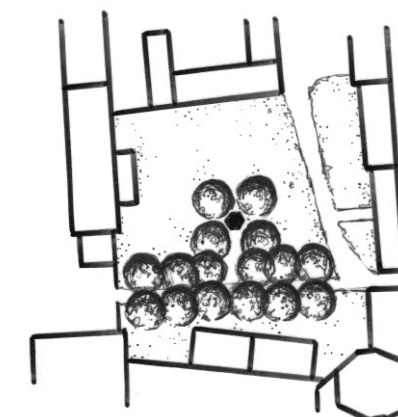

Schéma z období 1850 - 1950

5.25.2 Reprezentační prostor

Historie:

Prostor tvořil v historii pomyslné komunikační místo kláštera, kde docházelo k vzájemnému propojení uměleckého a duchovního směru. Současně to byl reprezentační prostor před vstupem do mnišské klauzury a kostela Nanebevzetí Panny Marie.

Současný stav:

V budově, která dříve sloužila umělcům k jejich tvorbě, se dnes nachází základní škola Zámek (1. - 5. třída). Tento prostor pokrývá volná travnatá plocha, kterou využívají děti ze ZŠ ke hrám. Celý prostor dotváří vzrostlé dřeviny poskytující stín. Nepravidelné linie vychází z provozního uspořádání prostoru. Je také reprezentačním místem, a to díky Bazilice minor. Právě tato Bazilika tvoří nástupní část do klauzury kláštera.

Koncepce řešení:

Volný (přehledný) prostor je pro návštěvníky odrazem jednoduchosti, čistoty řádu a askeze. Proto bych volnou travnatou plochu využila jako venkovní výstavní prostor galerie, zároveň se zde mohou prezentovat i výtvarné práce dětí ze ZŠ. Vhodné je také doplnit linii stromu před budovu ZŠ. V zadní části pod rastroem ovocných stromů navrhuji vytvořit odpočinkové klidné místo s plochou květnatého trávníku. Chtěla bych také využít zdi kláštera, které podle mého názoru mohou sloužit jako interaktivní plocha, která připomene návštěvníkům život cisterciáckých mnichů. Cílem je rovněž zachovat všechny hodnotné dřeviny, které budou tvořit kostrou nové kompozice, doplněnou o nové dřeviny.

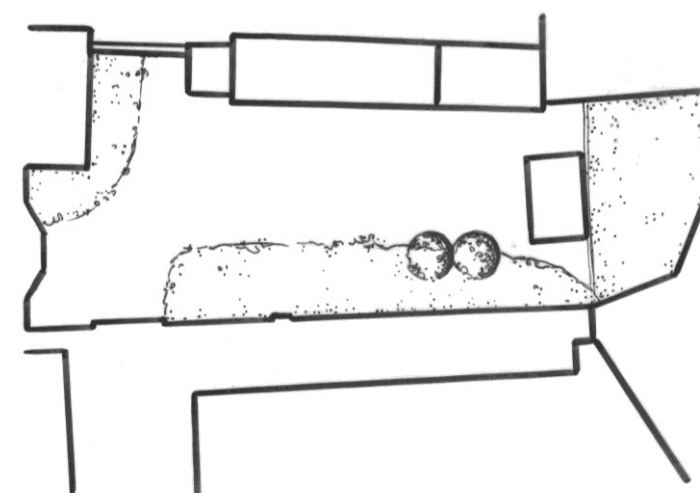

Schéma z období 1750 - 1850

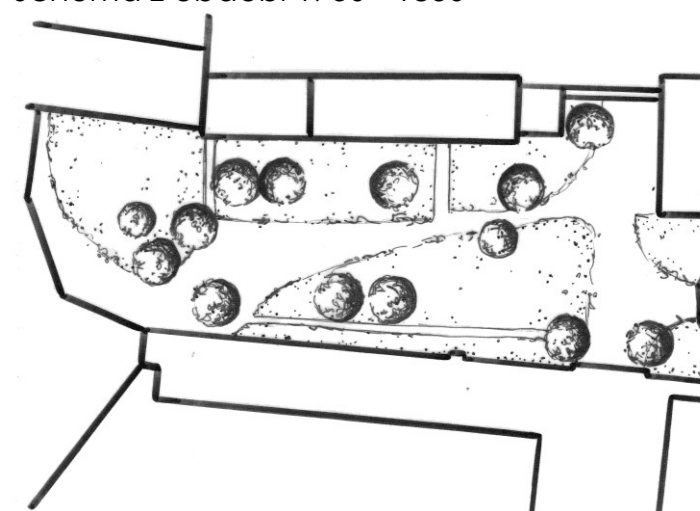

Schéma z období 1850 - 1950

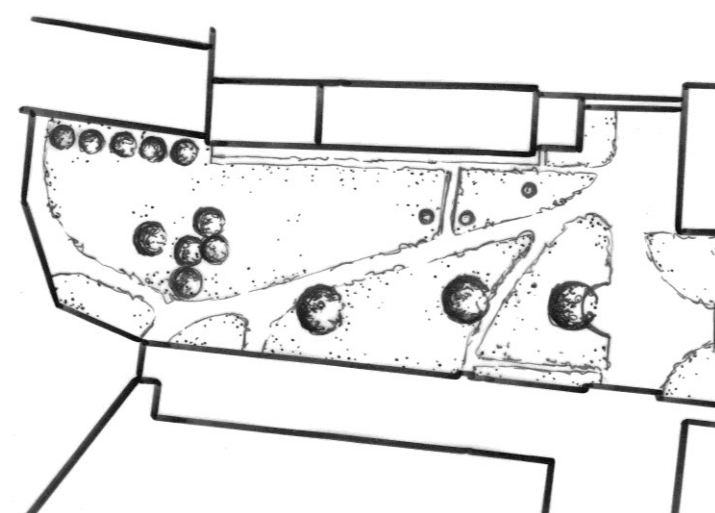

Schéma ze současnosti

5.25.3 Bylinkový dvůr

Historie:

V historii byl prostor obklopen budovami starého opatství. Postupem času byly v této části dostavěny i další budovy kláštera, které vytvořily intimní, uzavřený dvůr. V 18. století byla vnitřní dispozice budov upravena dle vzoru architekta J. B. Santiniho. Hlavním kompozičním prvkem je dodnes dochovaná kašna, jež byla symbolem čistoty a nového života.

Současný stav:

V současnosti se do tohoto prostoru dá vstoupit pouze průchodem přes budovu prelatury. Naskytne se nám tak krásný pohled do intimního dvora, obklopeného ze všech stran klášterními budovami. Jedná se o otevřený prostor „bez stromů“, kde se nachází pouze volné travnaté plochy přizpůsobené především provozní funkci. Centrálním prvkem kompozice je kašna, která byla důležitým prvkem při utváření klášterních zahrad cisterciáků. Vodní prvky byly zdrojem pitné vody a zároveň symbolizovaly tryskající pramen Panny Marie. Celý prostor postrádá jakoukoli náplň a funkci.

Koncepce řešení:

Inspirací pro vytvoření tohoto návrhu byla bylinková zahrada ve Valticích. Prostor je tedy navržen jako bylinkový dvůr s vyvýšenými záhony, které jsou umístěny v pravidelném rastru. Záhony jsou částečně skryty za zdmi klášterních budov. Teprve až při vstupu do dvora návštěvníka čeká překvapení v podobě tematických záhonů osázených aromatickými a léčivými rostlinami, které byly nedílnou součástí klášterních zahrad. Dvůr zároveň slouží jako odpočinkový či pobytový prostor, kde mohou návštěvníci plně vnímat proměnlivost a rozmanité vůně bylinkových záhonů. Centrálním prvkem je stávající kašna symbolizující pramen osvěžující živé vody. Dvůr je nově doplněn o další vodní prvky v podobě pítek. Tento dosud nevyužívaný prostor uvnitř klášterních budov se tak může stát odpočinkovou zónou, především

ke krátkodobé relaxaci nejen návštěvníkům kláštera, ale i pracovníků přilehlých kanceláří správy Kinský a. s. Kompozice je navržena tak, aby byl prostor zajímavý i pro pohled shora.

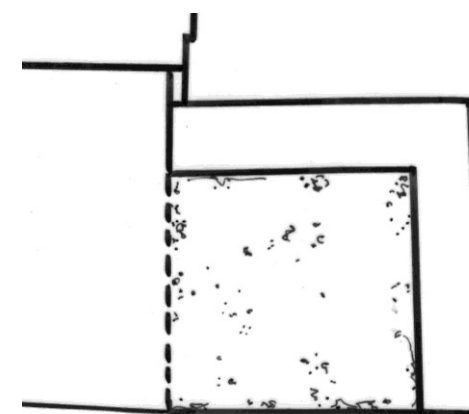

Schéma z dob fungování kláštera

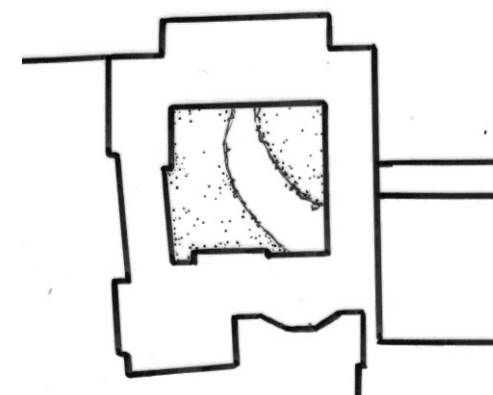

Schéma z období 1750 - 1850

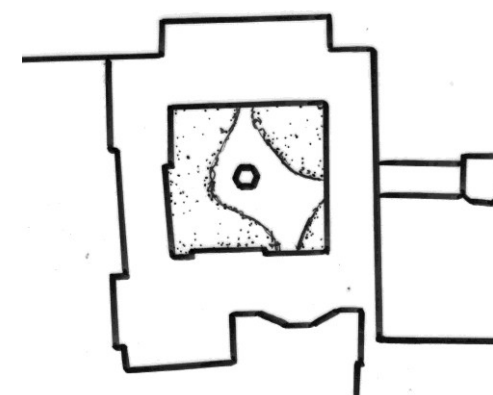

Schéma z období 1850 - 1950

5.25.4 Dvůr ticha

Historie:

Toto místo bylo v historii určeno hlavně k provozním účelům. V roce 1724 byla založena šlechtická akademie a prostor byl přizpůsoben k pravidelnému výcviku jezdeckví. Po zrušení této akademie se začíná v prostoru nádvoří formovat centrální travnatá plocha.

Současný stav:

Dnes je čtvrté zámecké nádvoří koncipováno jako pobytová travnatá plocha s volně rozmístěnými listnatými stromy, které poskytují příjemný stín. Barokní konírny šlechtické akademie slouží jako obřadní síň a galerie rodiny Kinských. Prostor je příležitostně určen ke konání nejrůznějších společenských akcí (svatby či rauty). V současnosti prostor postrádá jakoukoli náplň a funkci.

Koncepce řešení:

Prostor je uzavřený mezi klášterními budovami barokních koníren a kostelem Nanebevzeří Panny Marie. Snahou je vytvořit uzavřený klidný prostor sloužící k meditaci, četbě a rozjímání. Nasát atmosféru klášterního ticha, odpoutat se od každodenních problémů, stresu a vnímat pouze vůně a zvuky kolem sebe. Před budovou kostela je navržen stinný trvalkový záhon, který dodá prostoru barevnost a proměnlivost během celého roku.

schéma z dob fungování kláštera

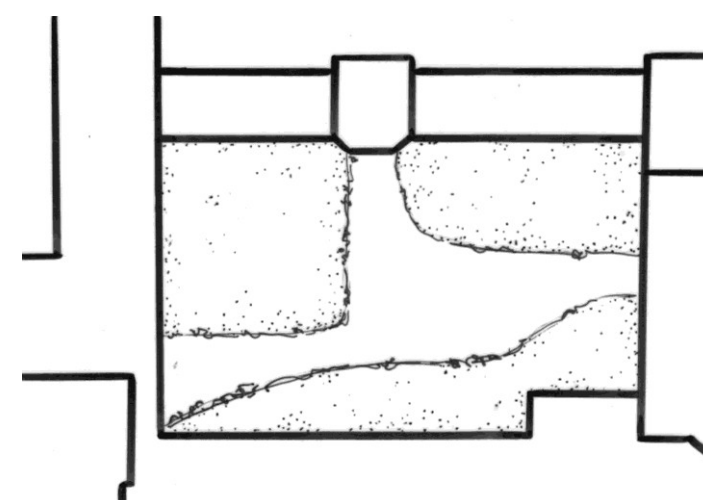

Schéma z období 1750 – 1850

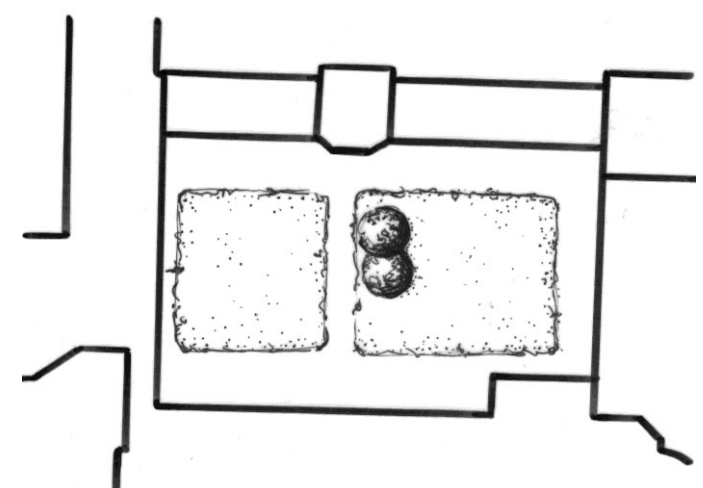

Schéma z období 1850 -1950

5.25.5 Dvůr života

Historie:

Zahrada navazující na budovu starého opatství sloužila jako soukromá opatská zahrada. Byl to především reprezentační prostor doplněný květinovými či užitkovými rostlinami. Objevují se zde i ovocné dřeviny. O tom, jak tato zahrada vypadala za dob fungování kláštera, se můžeme pouze domnívat. V 18. století byl prostor ztvárněn jako jednoduchá, pravidelná zahrada. V této době byla opatská zahrada spojena s dnešním ovocným sadem a tvořila tak jednotný harmonický celek.

Současnost:

Dnes je stále tento prostor pro veřejnost uzavřen, a to díky špatnému a zanedbanému stavu. Ve dvoře jsou dodnes zachovány pozůstatky květinových a užitkových záhonů, o které se starala manželka Radoslava Kinského Tamara. Dřeviny dnes tvoří neuspořádaně rozmístěné skupiny, které nemají žádné kompoziční ani funkční využití. Prostor postrádá jednotnost a vhodnou funkčnost.

Koncepce řešení:

Prostor je navržen jako venkovní učebna pro žáky ZŠ Zámek, kteří zde budou blíže seznámeni s životem cisterciáckých mnichů. Dvůr života naplňuje heslo „modli se a pracuj.“ Prostor je tvořen rastrem ovocných dřevin, pod kterými je volná travnatá plocha určena pro odpočinek či hry dětí. Zároveň může toto místo sloužit jako venkovní učebna. Ovocný sad je doplněn pravidelnými vyvýšenými záhony. Děti si na těchto záhonech mohou samy vyzkoušet hospodaření a péči o typické rostliny pěstované v klášteře. Z plodů z vypěstovaných dřevin lze pak vytvářet různé pokrmy či ochutnávky a prodej vypěstovaných plodin. V zahradě je také vytvořen důmyslný labyrint jako herní prvek. Dvůr je opravdu plný života, protože v sobě

ukrývá mnoho aktivit, práce, barev a zvuků, které dodávají prostoru určitou jedinečnost a krásu.

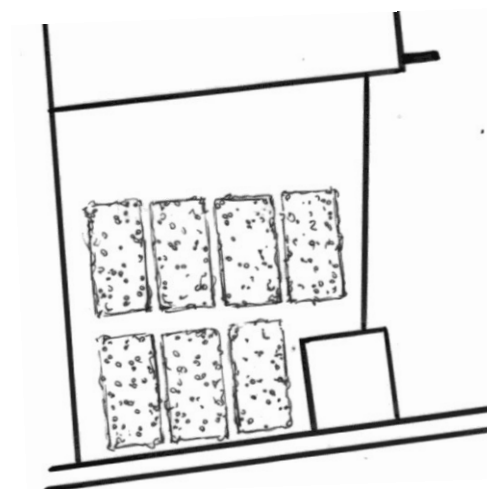

Schéma z dob fungování kláštera

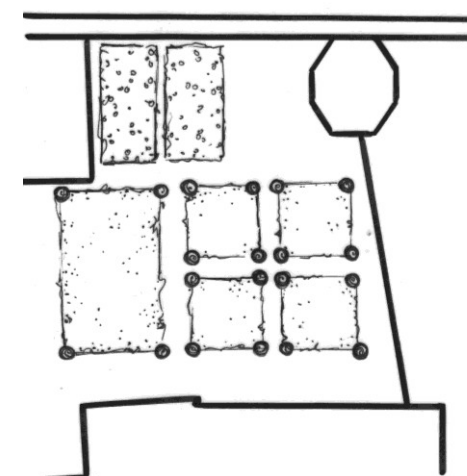

Schéma z období 1750 – 1850

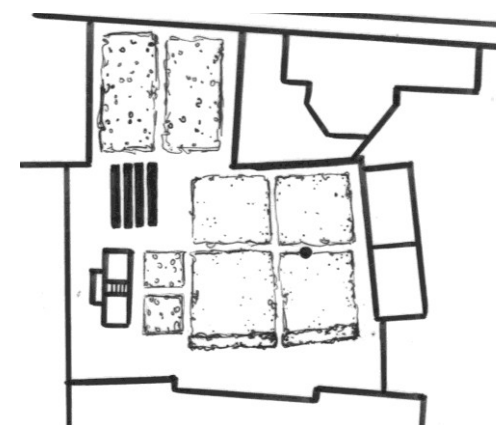

Schéma z období 1850 - 1950

5.25.6 Ovocný sad

Historie:

Na místě dnešní štěpnice se původně nacházela barokní pravidelná zahrada s broderiemi a kašnou uprostřed. Tento vodní prvek byl situován v místě křížení hlavních kompozičních os. V těchto zahradách se často objevuje typický prvek pravidelně stříhaných dřevin do tvaru kužele tzv. topiára). Prostor je rovněž doplněn obohaten o zdobné broderiové záhony stříhaných buxusových plůtků. Z historických dokumentů lze usuzovat, že tato formální a reprezentativní zahrada zde fungovala pouze v době šlechtické akademie. Dříve se zde nacházel ovocný sad, který měl praktickou a užitkovou funkci proto i při tvorbě koncepce došlo k navrácení původních funkcí tohoto prostoru.

Současnost:

V současné době se na tomto místě nachází ovocný sad, který je však ve velmi špatném stavu. Nachází se zde také pravidelně udržované plochy trávníku, dnes přeměněny v květnatou louku. Tato část je soukromým majetkem rodiny Kinských, proto je tento prostor veřejnosti nepřístupný. Lze nahlédnout pouze přes zámeckou bránu v Severní části areálu. Do budoucna je možné pomýšlet o otevření (zpřístupnění) prostoru a současnou revitalizaci celé plochy.

Koncepce řešení:

Pravidelný rastr zachovává odkaz původní štěpnice a vnáší do prostoru řád, klid, čistotu a jednoduchost. Pravidelně vysázené stromy ve volné ploše trávníku dávají tomuto místu neodolatelnost a proměnlivost v čase. Výsadba ovocných stromů připomíná amfiteátr určen ke konání nejrůznějších kulturních a společenských akcí nebo k zapojení veřejnosti ve sběru plodů, výrobě moštů, pečiva či moučnicků. V sadu jsou pěstovány jabloně, hrušně a slivoně. Pro vytvoření jarního efektu bude tvárník obohacen o výsadbu

drobných cibulovin. Rovněž budou v trávníku volně umístěny lavičky či sedátka. Je tak vytvořena klidová zóna zvoucí k odpočinku a relaxaci. Cílem je také vytvořit vzdušný prostor s historickou vazbou na původní ovocnou zahradu. Navrhované úpravy jsou současně i připomínkou bývalé kompozice a charakteru tohoto místa.

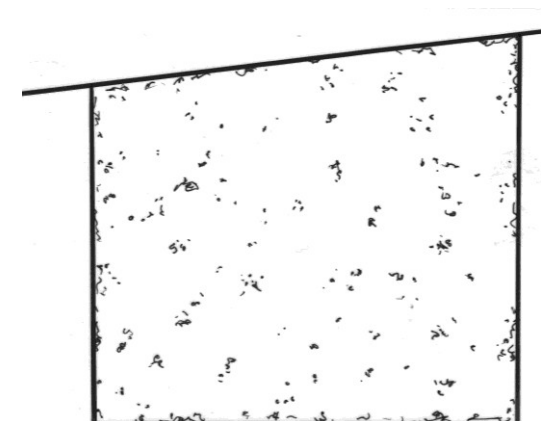

Schéma z dob fungování kláštera

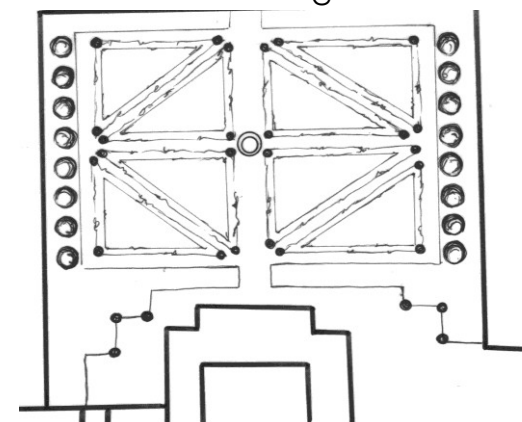

Schéma z období 1750 -1850

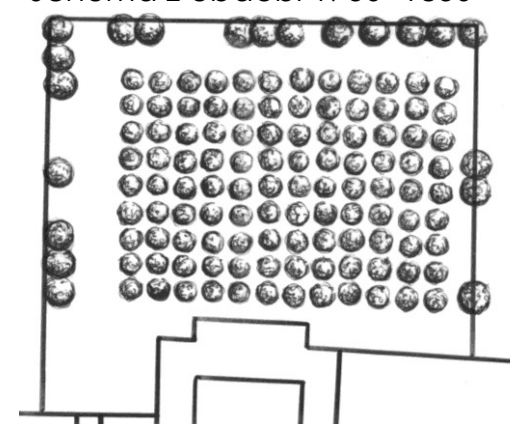

Schéma z období 1850 - 1950

5.25.7 Rajský dvůr

Historie:

Dvůr je umístěn v jižní části konventních budov. Dříve jej ze všech stran obklopovaly budovy mnišské klauzury. V minulosti zde nenajdeme žádné ornamentální úpravy, spíše jen rajský dvůr sestaven z travnaté plochy a solitérního stromu uprostřed. Dominantou této části je Studniční kaple Panny Marie, jejímž autorem je J. B. Santiny. Snažil se touto stavbou připomenout kostel na Zelené hoře.

Současnost:

Dnešní podobu dostal rajský dvůr až před čtyřmi roky díky laickému návrhu zdejšího kněze, který vytvořil jednoduchou koncepci založenou na travnatých plochách rozdělených pěšími cestami do tvaru „M“ neboli Morimound. Prostor slouží k různým soukromým akcím a společenským událostem, svatbě či křtu. Návštěvník může krásu Rajského dvůr poznat díky komentovanému prohlídkovému okruhu.

Koncepce řešení:

Návrh Rajského dvora vychází z klasických kompozičních pravidel, používaných již v minulosti v celé řadě klášterů v České republice. Dle principů je rozdělen na čtyři pravidelné čtvercové plochy připomínající středověké zahrady. Byl vždy místem odpočinku a rozjímání mnichů. Mezi typické prvky, které se zde objevují, jsou záhony s léčivými a aromatickými rostlinami, patřící k dlouholeté tradici klášterních zahrad. V kláštorech se nejčastěji používaly nenáročná, základní druhy bylin, které připomenou návštěvníkům významnost léčivých a aromatických rostlin v klášterních areálech. Kamenné zdi jsou porostlé pnoucími růžemi. Dále je charakteristická nejen pravidelnost ale i maximální funkčnost. Již zmíněný dvůr je flexibilním a velmi proměnlivým místem celého areálu. Obnova dle typické podoby

Rajského dvora zde není možné z hlediska aktuální funkce a kvůli zachování historické kompozice.

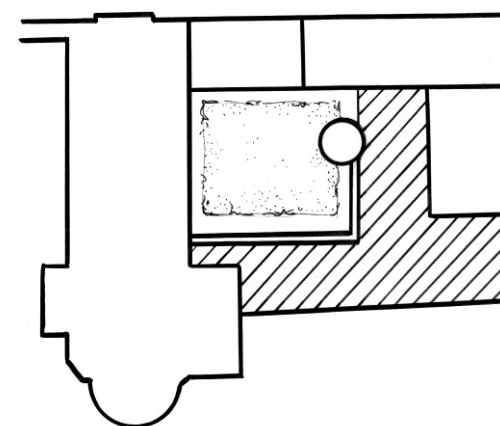

Schéma z dob fungování kláštera

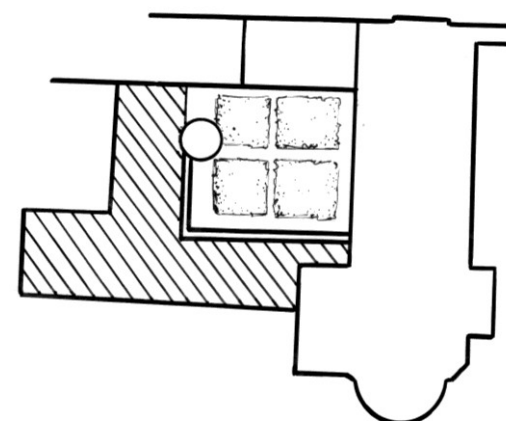

Schéma z období 1750 – 1850

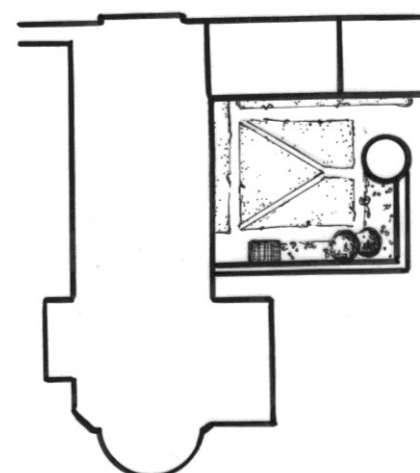

Schéma z období 1850 - 1950

5.25.8 Detailní koncepce jednotlivých částí areálu

Klášteří areál v sobě skrývá velmi vysokým historickým potenciál s barokním tvaroslovím. Při tvorbě koncepční studie se autorka nezabývala pouze rozčleněním areálu na jednotlivé funkční prostory, ale pracovala zároveň s rostlinným sortimentem vnášející do prostoru pestrost a proměnlivost v detailu. V této kapitole je nastíněn stručný seznam vhodného sortimentu, který může být vodítkem pro následnou obnovu celého klášterního areálu.

Dvůr života – použití světlomilných trvalek

Achillea millefolium

Rudbeckia fulgida 'Goldsturm'

Alchemilla mollis

Artemisia ludoviciana 'Silver queen'

Origanum vulgare

Salvia officinalis

Digitalis grandiflora

Melissa officinalis

Ruta graveolens

Nepeta racemosa

Centranthus ruber

Campanula persicifolia

Helianthus decapetalus

Papaver orientale

Hyssopus officinalis

Helleborus foetidus /čemeřice smrdutá

Pulsatilla vulgaris /koniklec obecný

Bylinkový dvůr - stínomilný trvalkový záhon obohacen zatahujícími rostlinami

Hosta plantaginea

Bergenia cordifolia

Tiarella cordifolia

Tellima grandiflora

Astilbe japonica

Astrantia major

Epimedium pinatum

Heuchera 'Electra'

Helleborus x sternii

Corydalis cava

Scilla bifoliata

Bylinkový dvůr - pokryvný, stínomilný trvalkový záhon

Epimedium alpinum

Epimedium pinnatum

Geranium cantabrigiense

Pachysandra terminalis

Omphalodes verna

Brunnera macrophylla

Pulmonaria angustifolia

Heuchera x brizoides

Dvůr ticha - odstupňovaný trvalkový záhon lemující kostel Nanebevzetí

Panny Marie

Delphinium x cultorum 'Blue White'

Doronicum orientale

Epimedium grandiflorum

Geranium x magnificum

Helenium x hybrid 'Kupferzwerg'

Hosta lancifolia

Ligularia stenocephala 'Gold torch'

Polystichum polyblepharum

Helleborus purpurascens

Helleborus niger

Primula elatior

Eranthis hyemalis

Ovocný sad

Pod koruny ovocných dřevin doporučuji výsev květnatého trávníku, který bude pro lepší a rychlý nástup maximálního efektu kombinován s výsadbou trvalek, např. *Thymus vulgaris*, *Salvia pratensis*, *Geranium sanguineum*. Jde zde navržena jedna z mnoha variant výsevní směsi květnatého trávníku. Travnatá plocha se seče 1-3x ročně plošně. Sezónně zde budou vysečeny cesty či místa k odpočinku a relaxaci v rozkvetlé zahradě plné vůní.

Složení výsevní směsi trávníku:

Trávy představují celkem 80 %:

Agrostis capillaris, *Bromus erectus*, *Festuca brevipila*, *Festuca rubra commutata*, *Festuca rubra trichophylla*, *Koeleria macrantha*, *Poa pratensis*.

Byliny tvoří celkem 15%:

Agrimonia eupatoria, *Achillea millefolium*, *Centaurea jacea*, *Cichorium intybus*, *Dianthus armeria*, *Hypericum perforatum*, *Dianthus carthusianorum*, *Leontodon hispidus*, *Plantago lanceolata*, *Salvia pratensis*, *Salvia verticillata*, *Potentilla argentea*, *Silene vulgaris*, *Stachys recta*.

V trávníku nesmějí, chybět ani jeteloviny (celkem 5%):

Anthyllis vulneraria, *Lotus corniculatus*, *Medicago lupulina*, *Onobrychis viciifolia*, *Securigera varia*, *Trifolium repens*

6 DISKUSE

Zpracování tématu obnovy klášterních areálů je spojeno jak s vyjádřením odborné literatury a obrazovými podklady, tak i s vlastními závěry a analýzami provedenými na základě výzkumu. Diskuse má být podnětem k zamyšlení nad zkoumanou problematikou, poukázat na to jak by mohl být v budoucnu daný prostor formován a následně utvářen. Snahou je tedy shrnout důležité aspekty, které se mohou stát podkladem pro budoucí či zcela novou podobu klášterních zahrad.

Nová, výrazně moderní a možná také strohá podoba zahrad je někým přijímána jako příjemné oživení historické lokality a nositelka moderní atmosféry města, jinými je vnímána spíše jako nevhodné narušení původní historické atmosféry.

Zdeněk Novák však ve své recenzi zastává názor, že v klášterních zahradách Litomyšl vzniklo soudobé umělecké dílo respektující své historické okolí, proto píše, že „Zahrada se stala důstojným partnerem okolním, v čase osvědčeným a uznaným hodnotám, obecně označovaným jako památky, aniž by je ve jménu nových hodnot ničila. Také Dvořáček ve své recenzi ocenil, že autoři projektu respektovali historický kontext svého okolí, když zvolili cestu „začlenění historických prvků do nového kontextu.“

K těmto autorům se přiklání i autorka práce, která při tvorbě svého návrhu respektuje historický potenciál a *genua loci*. Snaží se o zachování historických stop v areálu a vkládá do něj nové funkce.

Obnova klášterních zahrad na Velehradě připomněla barokní minulost daného prostoru. Stala se kompromisem mezi návratem do barokní podoby a mladší přírodní parkovou úpravou. Získal tak nejen důstojnou atmosféru, ale stal se i významným a vyhledávaným turistickým cílem.

Klášterní areál ve Žďáru nad Sázavou v sobě skrývá nejen stopy bývalého kláštera, ale i barokní tvarosloví. Rastr ovocných dřevin je rovněž připomínkou baroka, které vnáší do prostoru jednoduchost a pravidelnost.

Sendler při obnově klášterních zahrad vycházel z historických pramenů. Snažil se obohatit prostor o nové funkce, aby se zahrady stali místem plným života a aktivit. Výstižným mottem, kterým se při svém návrhu řídil je „divadlo – zahrada, zahrada- divadlo.“ Tento princip lze uplatnit i ve Žďárském klášterním areálu, který postrádá jakoukoliv funkčnost a náplň. Je proto důležité obohatit prostor o nové funkce, které jsou veřejností vyžadovány, ale přitom respektovat historickou hodnotu. Význam klášterních zahrad tkví bezesporu v tom, že vnáší do historického jádra města závan moderní soudobé architektury.

Dalším výrazným prvkem Sendlerova projektu, jenž se významně odkazuje k minulosti, je pravidelné členění ploch do geometrických obrazců, jež vyplývá ze všech dochovaných dobových plánů zahrad. Tyto geometrické prvky představují jeden ze stěžejních prvků vyvolávající historickou podobu zahrad. Autorka vytváří jednoduchý, funkční a atraktivní prostor, který vnese do areálu nové funkce.

Hlavním kompozičním prvkem jsou v klášterních zahradách travnaté plochy doplněné vzrostlými stromy. Proto bylo mým záměrem vytvořit jednoduchou dispozici a otevřenost prostoru, která umožní jeho využití pro nejrůznější kulturní akce. Lze zde tedy najít i spojitost s Velehradským klášterním areálem, který je nejen poutním místem ale i shromaždištěm kde se koná spousta kulturních a společenských událostí.

Současným Trendem je otevírání nepřístupných částí zahrad pro veřejnost. Proto i já jsem při koncepčním řešení obnovy navrhla znovu otevřít uzavřené části areálu. Toto téma je stále aktuální a proto si myslím, že zpřístupnění areálu by pomohlo zlepšit atraktivitu a návštěvnost celého objektu.

7 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce si kladla za cíl vytvořit koncept obnovy zahrad klášterního areálu ve Žďáru nad Sázavou. Zahrady byly uspořádány dle principů a požadavků cisterciáckého řádů. Je tedy nutné sledovat nejen funkční principy, ale i život mnichů, neboť uspořádání jednotlivých částí kláštera odpovídalo především potřebám jejich každodenního života.

Provedené analýzy potvrdily jedinečnost a význam objektu. Návrh, který z těchto analýz vychází, pracuje s myšlenkou rozvoje atraktivnosti, harmonie a funkčnosti prostoru. Záměrem je také vystihnout problémy získané na základě provedených analýz a přirozeně je zakomponovat do koncepční úpravy areálu. Dále byl vypracován dendrologický průzkum, jenž je výchozím podkladem pro obnovu a revitalizaci jednotlivých částí.

Prostor nese vysoký potenciál, který se autorka snaží ve svém návrhu rozvíjet a pozdvihnout. Přitom respektuje historické a kompoziční prvky. Vznikne tak veřejná pobytová zahrada, která se stane zrcadlem odrážejícím původní funkci kláštera i událostí, které se mezi jeho zdmi a na jeho půdě odehrály. Bude tak vytvořeno místo plné meditace, ticha a relaxace, které dozajista návštěvníci v dnešní době plné stresu určitě ocení. Myslím si, že v těchto zahradách si každý najde své místo k odpočinku či nejrůznějším aktivitám.

8 ABSTRAKT

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na koncepční řešení obnovy památky zahradní architektury. Modelovým objektem je klášterní areál ve Žďáru nad Sázavou.

V teoretické části budou pro lepší pochopení dané problematiky shrnuta specifika klášterních areálů a jejich typy zahrad. Na základě studia odborné literatury a legislativy byly zjištěny důležité zásady obnovy historických areálů.

Analytická část je zaměřena na vlastní terénní průzkumy a jejich následné zhodnocení. Dalším cílem bylo správně pochopit a vyhodnotit současný stav celého areálu. Na základě jednotlivých rozborů byla stanovena východiska důležitá pro samotný koncept řešení klášterního areálu.

Poslední návrhová část se snaží reagovat na současné problémy v území. Proto jsou navržena taková opatření, která zkvalitní prostor historické části města a zároveň zvýší jeho estetické a funkční hodnoty. Návrh řešení má danému místu navrátit původní charakter a historickou hodnotu, kterou ztratil v minulých dobách. Základní myšlenkou je vytvořit soudobý prostor, který bude odpovídat charakteru, hodnotě místa a stane se nedílnou součástí každodenního života lidí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Klášter, zahrada, obnova, cisterciácký řád

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on an overall solution of a garden architecture sight renewal. The model object is the monastery area in Žďár nad Sázavou.

There are going to be monastery particularities and types of their gardens summarized in the theoretical part. Based on studying expert literature and laws and regulations, important historical object reconstruction principles have been found out.

The analytical part is focused on the particular field explorations and their consequent evaluation. Another target was to understand properly and interpret well the current state of the whole area. Based on particular analyses solutions for the monastery area, concept solutions were suggested.

The last suggestion part is trying to reflect some of the contemporary problems in the area. Therefore such solutions are offered that will improve the historical area of the town and increase its aesthetic and practical properties at the same time. The solution suggestion is supposed to restore the original character and historic value of the place which got lost over the years. The basic idea is to create an up-to-date area which would correspond to the character and value of the place and will become an inseparable part of everyday life of the locals.

KEY WORDS

Monastery, the garden, restoration, cistercian order

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

9.1 Literatura

1. BLAŽÍČEK, Oldřich J. Slovník památkové péče: Terminologie, morfologie, organizace. Vyd.1. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1962.
2. BUBEN, Milan, Marie-Thérèse QUINSON a Véronique SOT. Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny; jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana. Vyd.1. Praha: Libri, 2004, 399 s. ISBN 978-807-2770-878.
3. CULEK, Martin. Biogeografické členění České republiky. ISBN 80-860-6482-4.
4. DVOŘÁKOVÁ, L. Prostorový vývoj města Žďár nad Sázavou. Olomouc, 2007. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.
5. FILKA, Ivo a Jaroslav ŠVOMA. Stručné dějiny města Žďáru nad Sázavou. Vyd. 1. Ostrov nad Oslavou: Tiskárna Impreso s.r.o., 1998, 162 s.
6. FOLTÝN, Dušan. Encyklopedie moravských a slezských klášterů. 1. vyd. Praha: Libri, 2005, 878 s. ISBN 80-727-7026-8.
7. HENDRYCH, Jan, Marie-Thérèse QUINSON a Véronique SOT. Tvorba krajiny a zahrad: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny; jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana. Vyd. 2. přeprac. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2005, 199 s., [80] l. obr. příl. ISBN 80-010-3163-2.
8. HILLIER, Malcolm. Květiny: umění aranžování. Praha: Slovart, 2002, 516 s. ISBN 80-720-9401-7.
9. HOBHOUSE, Penelope, The Story of Gardening, Dorling Kindersley Limited, London, 2004, paperback edition. ISBN 1 4053 0714 5
10. CHARVATOVA, Kateřina. Dějiny cisterciáckého řádu v Čechách, 1142-1420. Vyd. 1. Praha: Karolinum, v. <1-2 >. ISBN 80-718-4617-1
11. KINSKÝ, Radoslav. Kinský – Patnáct let od návratu, 1992-2007. Vyd.1. Čáslav: Studio Press, 2007. ISBN 10.1515/9783110966701.7.
12. KORBELÁŘ, Jaroslav, Marie-Thérèse QUINSON a Veronique SOT. Naše rostliny v lékařství: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny; jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana. Vyd. 5., přeprac. Praha: Avicenum, Zdravotnické nakl., 1981, 501 p.: ill. ISBN 978-807-2770-878.
13. KRÜGER, Kristina. Řády a kláštery: 2000 let křesťanského umění a kultury. Editor Rolf Toman. V Praze: Slovart, 2008, 431 s. ISBN 978-80-7391-121-8.
14. KUNDERA, Ludvík. Sedm a půl století: stati o historii, kultuře a umění žďárského kláštera. Žďár nad Sázavou: Město Žďár nad Sázavou, 2002, 191 s. ISBN 80-239-3709-X.
15. KUPKA, Jiří. Zeleň v historii města. Vyd.1. Praha: Nakladatelství ČVUT, 2006, 146 s. ISBN 80-010-3443-7.
16. KUTHAN J: Počátky a rozmach gotické architektury v Čechách. K problematice cisterciácké stavební formy. Praha 1983, s. 23 – 24.)
17. LEMAITRE, Nicole, Marie-Thérèse QUINSON a Véronique SOT. Slovník křesťanské kultury: Dictionnaire culturel du christianisme. Překlad do češtiny. Vyd.1. překlad. Praha: Garamond, 2002, s. 194 ISBN 20-918-0081-3.
18. OTRUBA, Ivar, Zahradní architektonická tvorba - významné zahradní a parkové celky, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, skriptum, 2002. ISBN 80-7157-461-9.
19. PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 1. vyd. Praha: Libri, 1999, 521 s. ISBN 80-85983-55-9.
20. PEJCHAL, M. Specifika rostlinných prvků v péči o památky zahradního umění. In: Trendy a tradice. Vyd.1. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2008, s. 77-84. ISBN 978-80-7399-510-2.
21. PETRŮ, J., Mocná síla Florentské charty. In: Zahrada - park - krajina: odborný časopis oboru zahradní a krajinářská tvorba. Praha: Koršach, 2003, roč. 13, s. 4-5. ISSN 1211-1678.

22. REŠ, Bohumil. *Obnova historických zahrad a parků*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2009, 12 s. ISBN 978-80-87051-66-5
23. ROLSHOEN L., Wiegrün im Garten Wirkt, *Gartenpraxis*. 2002, č. 2. ISSN 0341-2105. s. 43-44)
24. SEDLÁK, Jan a kolektiv: *Významné památky okresu Žďár n. S. Žďár nad Sázavou*, 1982.
25. SMRŽ Oskar. *Dějiny růží a květin*. Chrudim: Zahradnické Bursy, 1923. s. 224)
26. STRABO, Walahfrid. *De cultura hortorum*. Překlad Jakub Šimek. Uherský Brod: Florart, 2005, 130 s. *Fontes hortorum*, 1. ISBN 80-239-5861-5)

9.2 Internetové zdroje

27. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky – přírodní podmínky [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: www.ochranaprirody.cz/zdarske-vrchy/o-sprave-chko
28. Cisterciácký řád 1098 - 1998 [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Cisterciacky-rad-strucny-popis.pdf
29. Cisterciácký řád. In *Wipédie otevřená encyklopedie* [online]. 2008 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Cisterciácký_řád
30. Cisterciácký řád. Klášter Zlatá Koruna [online]. 2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.klaster-zlatakoruna.eu/historie/historie-cisterciackeho-radu/>
31. Česká geologická služba – Geologická mapa [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: http://mapy.geology.cz/geocr_50/
32. Česká geologická služba – Půdní mapa [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://mapy.geology.cz/pudy/>
33. Geo portal – Mapa potencionální vegetace [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>
34. Květomluva. *La florista* [online]. 2010 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.online-kvetiny.cz/kvetomluva-symbolika-kvetin/>
35. Mezinárodní dokumenty: ICOMOS. Národní památkový ústav [online]. 2008 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/icomos/>
36. *Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezska: II. Vojenské mapování - Františkovo*. Oldmaps - Staré mapy [online]. 2001 - 2010 [cit. 2014-5-2]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=70&lang=cs&z_width=0&z_newwin=0&map_root=2vm
37. *Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezska: Vojenské mapování - Františko - Josefské*. Oldmaps - Staré mapy [online]. 2001 - 2010 [cit. 2014-5-2]. Dostupné z: http://oldmaps.Geolab.cz/map_root.pl?z_height=70&lang=cs&z_width=0&z_newwin=0&map_root=3vm
38. Řehole sv. Benedikta. Cisterciácký klášter Vyšší Brod [online]. 2009 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Rehole-Benediktova.pdf
39. *Smysl cisterciáckého života dnes*. Cisterciácký klášter Vyšší Brod [online]. 2009 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.klastervyssibrod.cz/Stat-se-mnichem/Smysl-cisterciackeho-zivota-dnes>
40. *Strategický plán rozvoje města Žďár nad Sázavou - Profil města* [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/media/files/strategicky-plan-a-profil.pdf>
41. *Vznik cisterciáckého hnutí*. Cisterciácký klášter Vyšší Brod [online]. 2009 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.klastervyssibrod.cz/Stat-se-mnichem/Vznik-cisterciackeho-hnuti>
42. *Žďár nad Sázavou: Nezávislé internetové stránky o městě Žďár a okolí – Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře* [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.zdarns.estranky.cz/clanky/poutni-kostel-sv-jana-nepomuckeho.html>
43. *Žďár nad Sázavou: Nezávislé internetové stránky o městě Žďár a okolí – Zámek Kinských Žďár* [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.zdarns.estranky.cz/clanky/zamek-kinskych-zdar.html>
44. *Žďár nad Sázavou: Nezávislé internetové stránky o městě Žďár a okolí – Dolní hřbitov* [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.zdarns.estranky.cz/clanky/dolni-hrbitov.html>

45. Žďár nad Sázavou: Nezávislé internetové stránky o městě Žďár a okolí – Barokní kamenný most [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.zdarns.estranky.cz/clanky/barokni-kamenny-most.html>
46. Žďár nad Sázavou: Oficiální stránky města s památkou UNECSO – Naučná stezka kolem Zelené hory [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/cestovni-ruch/naucna-stezka-kolem-zelene-hory>
47. Žďár nad Sázavou: Oficiální stránky města s památkou UNECSO – Základní informace o Žďáru nad Sázavou [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/mesto-zdar/zakladni-informace>
48. Žďár nad Sázavou: Oficiální stránky města s památkou UNECSO – Zámek Žďár nad Sázavou [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/cestovni-ruch/zamek-zdar-nad-sazavou>
49. doc. Ing. F. Medek, CSc.: Technická infrastruktura měst a sídel, skriptum ČVUT, Praha, říjen 2005

10 FOTODOKUMENTACE, MAPY, OBRÁZKY

10.1 Obrázky

- Obr. 1 a) Vstupní brána do areálu zámku (1930) **zdroj:** ČERNÝ, Karel, Jaroslav LÍBAL a Milan ŠUSTR. *Město Žďár na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2014, 117 s. ISBN 978-80-905495-6-2. / současnost /**zdroj:** DVOŘÁKOVÁ, Vlastní fotografie, 2014.
b) Prelatura žďárského zámku na 2. nádvoří (1915) **zdroj:** ČERNÝ, Karel, Jaroslav LÍBAL a Milan ŠUSTR. *Město Žďár na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2014, 117 s. ISBN 978-80-905495-6-2. Současnost **zdroj:** DVOŘÁKOVÁ, Vlastní fotografie, 2014..... 32
- Obr. 2 a) Historická alej na 1. nádvoří (1905) **zdroj:** ČERNÝ, Karel, Jaroslav LÍBAL a Milan ŠUSTR. *Město Žďár na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2014, 117 s. ISBN 978-80-905495-6-2 / současnost **zdroj:** DVOŘÁKOVÁ, Vlastní fotografie, 2014
b) Konventní kostel a budova prelatury (1920) **zdroj:** ČERNÝ, Karel, Jaroslav LÍBAL a Milan ŠUSTR. *Město Žďár na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2014, 117 s. ISBN 978-80-905495-6-2 / současnost **zdroj:** DVOŘÁKOVÁ, Vlastní fotografie, 2014
c) Škola se zvonící na 2. nádvoří (1940) **zdroj:** ČERNÝ, Karel, Jaroslav LÍBAL a Milan ŠUSTR. *Město Žďár na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2014, 117 s. ISBN 978-80-905495-6-2 / současnost **zdroj:** DVOŘÁKOVÁ, Vlastní fotografie, 2014 32
- Obr. 3 a) Konventní budova bývalého Kláštera (1900) **zdroj:** ČERNÝ, Karel, Jaroslav LÍBAL a Milan ŠUSTR. *Město Žďár na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2014, 117 s. ISBN 978-80-905495-6-2. / současnost **zdroj:** DVOŘÁKOVÁ, Vlastní fotografie, 201432
b) Správní budova Kinský s.r.o. na 3. nádvoří (1930) **zdroj:** ČERNÝ, Karel, Jaroslav LÍBAL a Milan ŠUSTR. *Město Žďár na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2014, 117 s. ISBN 978-80-905495-6-2 současnost **zdroj:** DVOŘÁKOVÁ, Vlastní fotografie, 201432
- Obr. 4 Vymezení řešeného území v rámci České republiky **zdroj:** <http://www.osf-mvcr.cz/urady-ve-zdaru-nad-sazavou-ziskaly-na-vysocine-nejvice-penez> 35
- Obr. 5 Vymezení řešeného území v rámci města **zdroj:** <http://mapy.cz/letecka?x=15.9397273&y=49.5813761&z=14&pano=1&q=obce%20Žďár%20nad%20Sázavou> 35
- Obr. 6 Letecký pohled na areál zámku (Trojan, 2009- autorská fotografie..39
- Obr. 7 a) Klášterní zahrady Litomyšl **zdroj:** <http://www.penzion-litomysl.cz/index.php?page=naseokoli>
b) Klášterní zahrady Litomyšl **zdroj:** <http://www.penzion-merkur.cz/litomysl/klasterni-zahrady.html>
c) Klášterní zahrady Litomyšl zdroj: <http://rozvedena.blokuje.cz/704594-na-litomysl-php>
d) Klášterní zahrady Litomyšl **zdroj:** <http://www.hotelaplous.cz/cs/m-5-klasterni-zahrady/>.....59
- Obr. 8 a) Velehradský klášterní areál **zdroj:** http://cs.wikipedia.org/wiki/Bazilika_Nanebevzet%C3%AD_Panny_Marie_a_svat%C3%A9ho_Cyrila_a_Metod%C4%Bje
b) Velehradský klášterní areál **zdroj:** Metoděje (<http://www.farnostvelehrad.cz/>)
c) Velehradský klášterní areál **zdroj:** (<http://ado.cz/poutni/velehrad/velehrad.htm>).....61
- Obr. 9 a) Abbaye de Fontenay **zdroj:** <http://www.panoramio.com/user/1445365/tags/Abbaye%20de%20Fontenay>
b) Abbaye de Fontenay **zdroj:** <http://www.panoramio.com/user/1445365/tags/Abbaye%20de%20Fontenay>
c) Abbaye de Fontenay **zdroj:** <http://en.tourisme-semur.fr/spip.php?article118>
d) Abbaye de Fontenay **zdroj:** <http://francie.svetadily.cz/clanky/Abbaye-de-Fontenay-nejstarsi-dochovany-cisterciacky-klaster-ve-Francii>
e) Abbaye de Fontenay **zdroj:** http://www.angelique.cz/mista_nataceni.php63

10.2 Mapy

- Mapa č. 1: Mapa z roku 1252, KUNDERA, Ludvík. Sedm a půl století: stati o historii, kultuře a umění žďárského kláštera. Žďár nad Sázavou: Město Žďár nad Sázavou, 2002, 191 s. ISBN 80-239-3709-X.
- Mapa č. 2: Mapa z roku 1252-1262, KUNDERA, Ludvík. Sedm a půl století: stati o historii, kultuře a umění žďárského kláštera. Žďár nad Sázavou: Město Žďár nad Sázavou, 2002, 191 s. ISBN 80-239-3709-X.
- Mapa č. 3: Mapa z roku 1262-1276, KUNDERA, Ludvík. Sedm a půl století: stati o historii, kultuře a umění žďárského kláštera. Žďár nad Sázavou: Město Žďár nad Sázavou, 2002, 191 s. ISBN 80-239-3709-X.
- Mapa č. 4: Klášter po roce 1294, KUNDERA, Ludvík. Sedm a půl století: stati o historii, kultuře a umění žďárského kláštera. Žďár nad Sázavou: Město Žďár nad Sázavou, 2002, 191 s. ISBN 80-239-3709-X.
- Mapa č. 5: Rytina od Karla Zemena z roku 1678, Autor fotografie Rudolf Žofka, 2007
- Mapa č. 6: Mapa z počátku 18. století, Zámek Žďár nad Sázavou. [online]. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.zamekzdar.cz/129-historie-klastera.aspx>
- Mapa č. 7: II. vojenské mapování - Františkovo, Geoportál-Mapy [online]. 2001 - 2010 [cit. 2015-5-2]. Dostupné z: <http://geoportál.gov.cz/web/guest/map>
- Mapa č. 8: Mapa z počátku 19. století, Archiv Brno, sbírka map a plánů-D22, e. č. M 12/1, i. č. 392, sg. 488, inventární č. 742
- Mapa č. 9: III. vojenského mapování – Františkovo-Josefské, Mapový portál - Virtuální mapová sbírka [online]. 2008 [cit. 2015-5-2]. Dostupné z: <http://www.chartae-antiquae.cz/cs/mapsets/0/>
- Mapa č. 10: Topografická mapa S 1953, Cenia – Historická ortofotomapa [online]. 2010 [cit. 2015-5-2]. Dostupné z: <http://kontaminace.cenia.cz>
- Mapa č. 11: Ortofotomapa 1950. Mapy.cz [online]. 2011 [cit. 2014-5-2]. Dostupné z: <http://mapy.cz/letecka?x=15.9397273&y=49.5813761&z=14&pano=1&q=obce%20Žďár%20nad%20Sázavou>
- Mapa č. 12: Ortofotomapa 2011 - současnost. Mapy.cz [online]. 2011 [cit. 2014-5-2]. Dostupné z: <http://mapy.cz/letecka?x=15.9397273&y=49.5813761&z=14&pano=1&q=obce%20Žďár%20nad%20Sázavou>

PŘÍLOHY

A Metodika vyhodnocení dendrologického potenciálu

Po získání mapových podkladů bylo nutné vymezit hranice řešeného území a zakreslit je do mapy. Poté jsem musela přesně vyznačit stávající stromy a keře.

Naměřená data z terénu jsem vyhodnocovala podle učebních textů pro předmět Ateliéry a praktika I., jejichž autorem je Doc. Ing. Pavel Šimek, Ph.D. Dle těchto materiálů, tabulek a terénních zákresů jsme vyhotovila mapu v Auto CADU, která je grafickou částí této práce.

Jednotlivě hodnocené parametry jsou zaneseny orientovány do přehledných tabulek.

Základní údaje

Zkratka VP: SO – soliterní strom

SOK – soliterní keř

SS – skupina stromů

SK – skupina keřů

ŽP – živý plot

Pořadové číslo VP:

Je vždy uvedeno u příslušné zkratky primárního vegetačního prvku.

Pořadové číslo jedince:

Je uvedeno u každého jedince

Taxon:

Zahrnuje rod, druh, popř. kultivar – latinské názvy jsou určovány podle knihy Václav Hurych Okrasné dřeviny pro zahrady a parky.

Pěstební tvar:

Pro označení pěstební tvaru jedince jsem použila následující zkratky:

NT – netvarovaný, volně rostlý

T – tvarovaný jedinec

P – převislý kultivar

Taxační údaje

Výška:

Uvedena v metrech. Zjišťována optickým výškoměrem.

Báze koruny:

Za bázi koruny je považována zemi nejbližší se nacházející živá část koruny (výhony, listy, pupeny), nebo místo nasazení nejbližší postavené větve na kmeni.

Šířka koruny:

Zjišťována kolmým průmětem koruny k zemi. Celková šířka (průměr) koruny měřena v metrech.

Výčetní tloušťka kmene:

Tloušťka kmene měřena v 1,3 m nad patou kmene. Je uvedena v centimetrech. U více kmenných jedinců je uvedena tloušťka v poznámce – jednotlivé hodnoty kmenů.

Popisné údaje

Věkové stádium:

Pro každé stádium je charakteristický soubor znaků. Je to jedna ze základních charakteristik objektu. Pro toto hodnocení byla použita následující klasifikace:

Tab. 1 Věkové stádium

Věkové stádium	Označení	Charakteristické znaky
1	Nová výsadba	Převládající znaky taxonu
2	Odrostlá výsadba	Ujatá výsadba dosud nestabilní, znaky intenzivní péče nebo její absence, zakládání architektury koruny
3	Dospívající jedinec	Dotváření typických charakteristik pro daný taxon (habitus, borka), výrazný prodlužovací růst, začátek plodnosti
4	Dospělý jedinec	Vyvinutý jedinec s charakteristickými znaky taxonu
5	Veterán	Rozpad struktury jedince s doprovodnými projevy (úbytek kosterních větví, nástup přirozených patogenů)

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Období založení:

Doplňující charakteristika, která zařazuje prvek do určitého období založení.

Kvalitativní údaje

Vitalita:

Životaschopnost je jedním z velmi cenných hodnocených atributů, kterým posuzuje určitou vývojovou tendenci jedince. Hodnocení se opírá o posouzení olistění a tvarových změn větví. Pro bodové hodnocení vitality byla použita tato stupnice:

Tab. 2 Vitalita

1	Strom plně vitální
2	Stromy s mírně sníženou vitalitou, projevy snížené vitality mohou být dočasné
3	Stromy se středně sníženou vitalitou, při omezení vnějších negativních vlivů lze očekávat dílčí zlepšení
4	Stromy se silně sníženou vitalitou, nelze očekávat dílčí zlepšení
5	Stromy bez projevu fyziologické vitality

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Zdravotní stav:

Zdravotní stav vyjadřuje aktuální odchylku (stupeň poškození), od normálu. Celkové hodnocení vychází z posouzení závažného poškození hodnoceného dílčími charakteristikami. Zdravotní stav není posuzován pouze podle „dílčích charakteristik“, ale rovněž i vliv výskytu poškození.

Tab. 3 Zdravotní stav

1	Stromy bez poškození nebo mírně poškozené, předpoklad dlouhodobé existence
2	Stromy výrazně poškozené, existence není bezprostředně ohrožena
3	Stromy velmi silně poškozené, existence bezprostředně (během poměrně krátkého období) ohrožena

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Poškození kmene:

Mechanické poškození kmene. Poškození často představuje vstupní bránu pro infikování dřevokaznými houbami, popřípadě může bezprostředně souviset s ohrožením statiky stromu. Použitá tabulka bodového hodnocení:

Tab. 4 Poškození kmene

1	Oděrky, drobné již zahojené poškození, nezahojené jizvy po odstraněných větvích
2	Větší poranění, pravděpodobně se zahojí nebo větší množství menších ran
3	Poškození velkého rozsahu, včetně velkých ran např. po odstraněném dvojáku, terminálu apod.

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Poškození koruny

Mechanické poškození koruny, K poškození dochází nejčastěji nevhodným, neodborným zásahem. Použitá tabulka bodového hodnocení:

Tab. 5 Poškození koruny

1	Nepodstatné zlomy nebo pahýly v koruně, velké množství starých, částečně zahojených ran
2	Ojedinelé poškození většího rozsahu, popř. podstatná část kosterních větví slabě poškozena
3	Poškození kosterních větví velkého rozsahu, ohrožující jedince

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Výskyt hnilob a dutin:

Při posuzování zvažujeme především rozsah, závažnost a lokalizaci:

Tab. 6 Výskyt hnilob a dutin

1	Počáteční stadia tvorby dutin, mokvání
2	Kmenné dutiny (tvrdá hniloba) neohrožující jedince, četné dutiny v koruně, velmi četný výskyt drobných dutin, mokvání ve vidlicích
3	Kmenové dutiny (měkká hniloba) ohrožující jedince, velké dutiny v koruně nebo při větvení v náběhu, mokvání ve vidlicích

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Výskyt suchých větví, prosychání koruny:

Hodnocení výskytu suchých větví v koruně je často dokladem zanedbané péče. Příčiny výskytu mohou být i v souladu s principy růstu v koruně, odstraňováním suchých větví, opožděné odstraňování suchých větví může být zdrojem infekce

Tab. 7 Výskyt suchých větví, prosychání koruny

1	Četné slabší větve, zanedbaná péče
2	Část kosterních větví nebo odumírající terminál
3	Výpadek kosterních větví nad 50 %, suchý terminál

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Snížení statické stability, chybné větvení:

Jako problémové, ohrožující statiku stromu, jsou především tzv. tlakové vidlice, přeslenité větvení kosterních větví u listnáčů a chomáčovitě uspořádání větví výmladkového původu, vyvolané silnou redukcí nadzemní části stromu z různých příčin (zlomy, řez).

Tab. 8 Chybné větvení

1	Problémové větvení představující jak vzhledem ke svému charakteru, vzhledem k velikosti větrné zátěže (výška jedince, úplnost koruny, vlastnosti stanoviště) potenciální ohrožení stromu až z dlouhodobé perspektivy. V některých případech může být vhodným pěstebním opatřením zcela odstraněno
2	Problémové větvení, představující jak vzhledem ke svému charakteru, lokalizaci a případné kombinaci z dalších negativními faktory, tak vzhledem k velikosti větrné zátěže, výrazné potencionální ohrožení stromu ve středně době, případně i krátkodobé perspektivě, selhání je však málo pravděpodobné
3	Problémové větvení, představující jak vzhledem ke svému charakteru, lokalizaci a případné kombinaci s dalšími negativními faktory, tak vzhledem k velikosti větrné zátěže, výrazné bezprostřední ohrožení stromu

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Nepříznivé těžiště a problémová geometrie kmenu:

Ohrožení statiky stromu představuje posunutí těžiště mimo bázi kmenu (naklonění jedince, asymetričnost koruny) nebo jeho umístění vysoko nad zemí. Nebezpečí selhání vzrůstá obzvláště při uvolnění jedince ze zápoje.

Tab. 9 Nepříznivé těžiště a problémová geometrie kmenu

1	Odchytky od optima, v případné kombinaci s dalšími negativními odchytkami, větrné zátěži, předpokládaná schopnost stromu odstranit své nedostatky během dalšího růstu a vývoje, potencionální ohrožení až z dlouhodobé perspektivy
2	Odchytky od optima, představující vzhledem k jejich rozpadu, případné kombinaci s dalšími negativními odchytkami, větrné zátěži, předpokládanému stavu stanoviště v budoucnosti a předpokládané schopnosti odstranit své nedostatky během dalšího růstu a vývoje, ohrožení stromu ve střednědobé, relativně krátkodobé perspektivě
3	Odchytky od optima, představující k jejich rozsahu, případné kombinaci s dalšími negativními odchytkami, větrné zátěži, předpokládanému stavu stanoviště v budoucnosti a předpokládané schopnosti stromů odstranit své nedostatky během dalšího růstu a vývoje, výrazné bezprostřední ohrožení stromu

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Sadovnická hodnota:

Sadovnická hodnota vyjadřuje celkovou hodnotu jedince z pohledu zahradní a krajinářské tvorby a vyjadřuje v podstatě biologický aspekt dendrologického potenciálu jedince. Pro toto hodnocení je zohledněn taxon, vývojové stádium, vitalita a zdravotní stav. Hodnota byla určena dle charakteristik následujícími barvami (1 – červená, 2 – modrá, 3 – zelená, 4 – hnědá, 5 – žlutá).

Tab. 10 Sadovnická hodnota

1	Velmi hodnotný strom, zcela zdravý, plně vitální, typický habitus, charakteristické znaky taxonu, pěstebně hodnotný
2	Nadprůměrně hodnotný strom, plně odpovídající pěstebním a kompozičním potřebám, převládají charakteristické znaky taxonu, vitální, zdravý, případné nedostatky významně nesnižují jeho hodnotu
3	Průměrně hodnotný strom s předpokladem střední až dlouhodobé existence, případně se sníženou vitalitou a zdravotním stavem, pěstebně využitelný, všechny stromy 1 a 2 (3) věkového stádia – plně vitální, zdravé a typickými znaky taxonu
4	Podprůměrně hodnotný strom obvykle s předpokladem krátkodobé existence, pěstebně neperspektivní jedinec
5	Velmi málo hodnotný strom, jedinec odumírající nebo odumřelý, chybí předpoklady i pro krátkodobou existenci

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Celkový potenciál složeného vegetačního prvku:

Je určen potenciálem jednotlivých exemplářů a jejich významem a lokalizací v tomto prvku. Vyjadřuje především míru stability, perspektivnost s distribucí jednotlivých věkových kategorií, nebo vývojových stádií jedinců.

Tab. 11 Celkový potenciál složeného vegetačního prvku

1	Vysoký – složený vegetační prvek je dlouhodobě stabilní
2	Snížený – složený vegetační prvek v částečném rozpadu, popř. rozpad je aktuálně možný
3	Nízký – složený vegetační prvek v rozpadu

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Kategorie vyhodnocované pouze pro keře

Označení:

Jednotlivé keře jsem označila zkratkou SK s číslem. Keře jsem označila šrafou.

Plocha:

Určení rozlohy keřového vegetačního prvku. Jediný možný kvantifikační údaj u keřů (počítat jednotlivé rostliny jednoduše nejde. Bohužel nejde o naprosto přesný a do jisté míry odhadovaný údaj). Udávána v m².

Délka:

Hodnocena pouze v případě živého plotu. Je to celková délka lineového vegetačního prvku. Udávána v m.

Střední výška:

Průměrná výška keřů v skupině. Udávána v m.

Šířka:

Další atribut hodnocený pouze v případě živého plotu. Logicky jde o příčný rozměr plotu. Udávána v m.

Horizontální zápoj:

Míra zapojení (hustota, míra rozvětvení a propojení jedinců) uvnitř jednotlivého vegetačního prvku. Zápoj je buď plný, nebo rozvolněný.

Pěstební tvar:

Způsob udržování a druh pěstební péče. Může být volně rostlý (netvarovaný) nebo stříhaný (tvarovaný).

Vhodnost druhového složení:

Zhodnocení vhodnosti využití konkrétního druhu v konkrétním případě:

Tab. 12 Vhodnost druhového složení

1	druh je v dané situaci naprosto vhodný
2	druh není zcela vhodný, stanoviště je pro něj omezující, nehodí se vzhledem k ostatním druhům, nebo naopak druh limituje stanoviště.
3	druh je použit zcela nevhodně

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Využitelnost:

Využitelnost vegetačního prvku pro stávající nebo plánovanou kompozici.

Tab. 13 Využitelnost

1	vegetační prvek plně využitelný bez radikálních změn
2	vegetační prvek relativně využitelný, ne však bez prostorové či taxonomické změny
3	vegetační prvek naprosto nevyužitelný, do budoucna by se měl odstranit, má na kompozici negativní vliv

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Celkový potenciál:

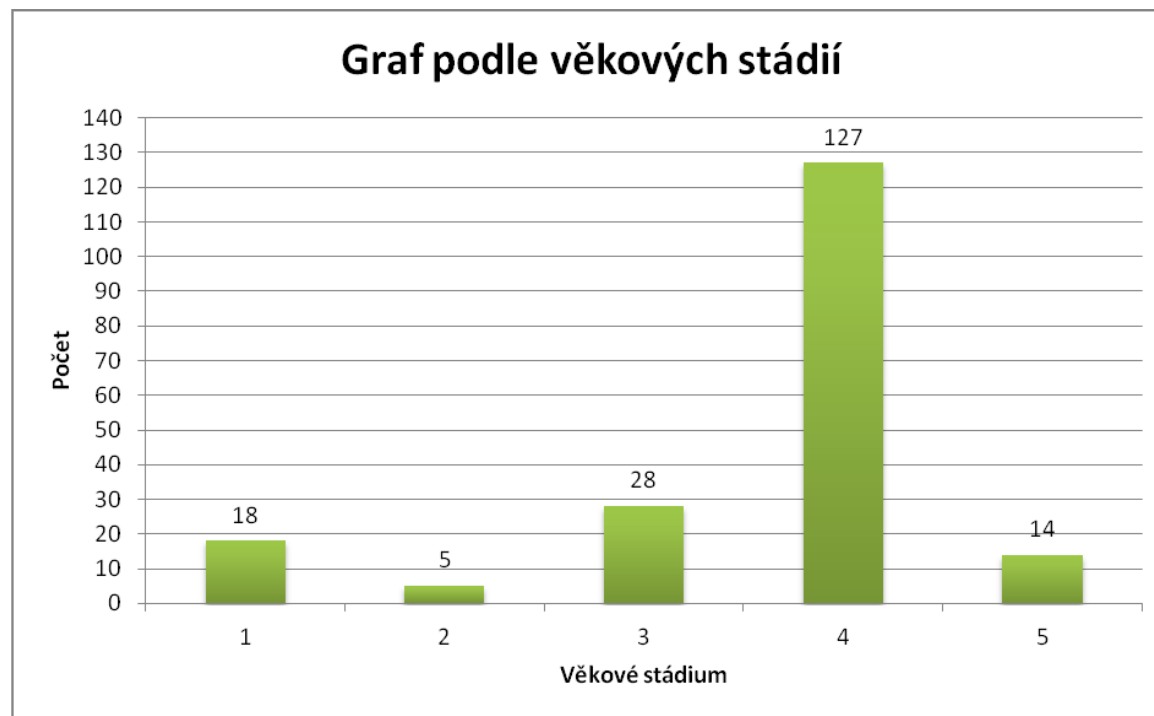
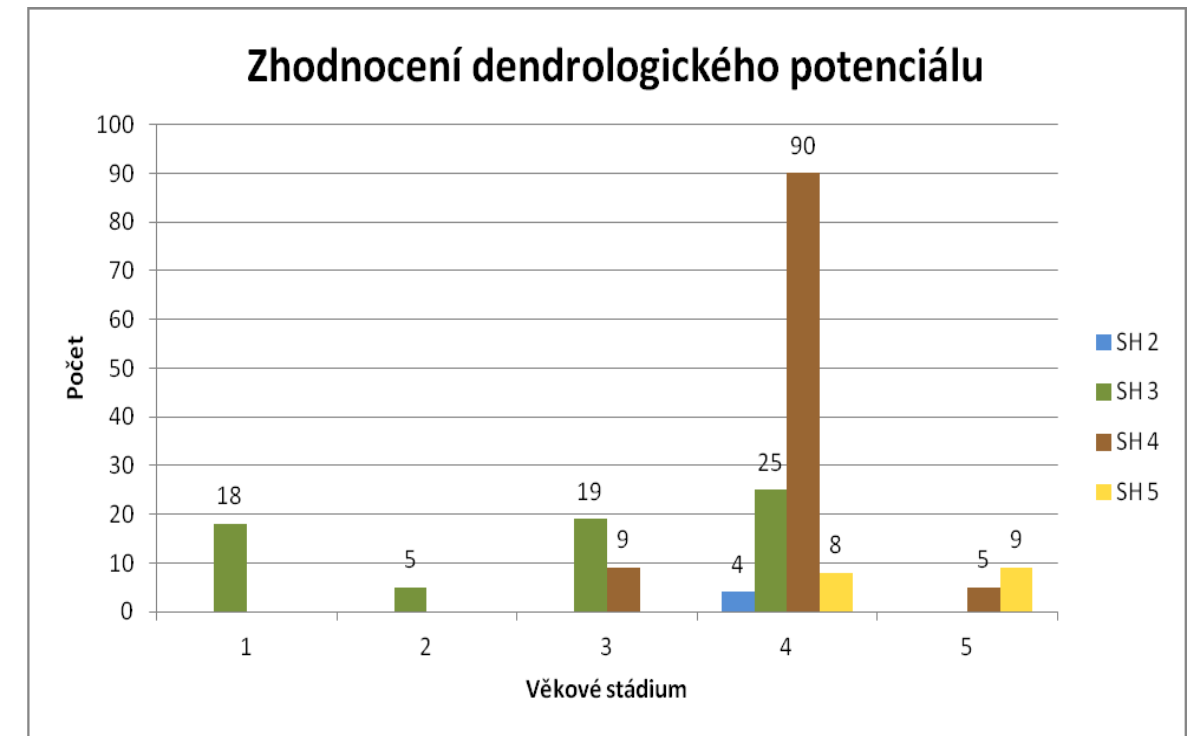
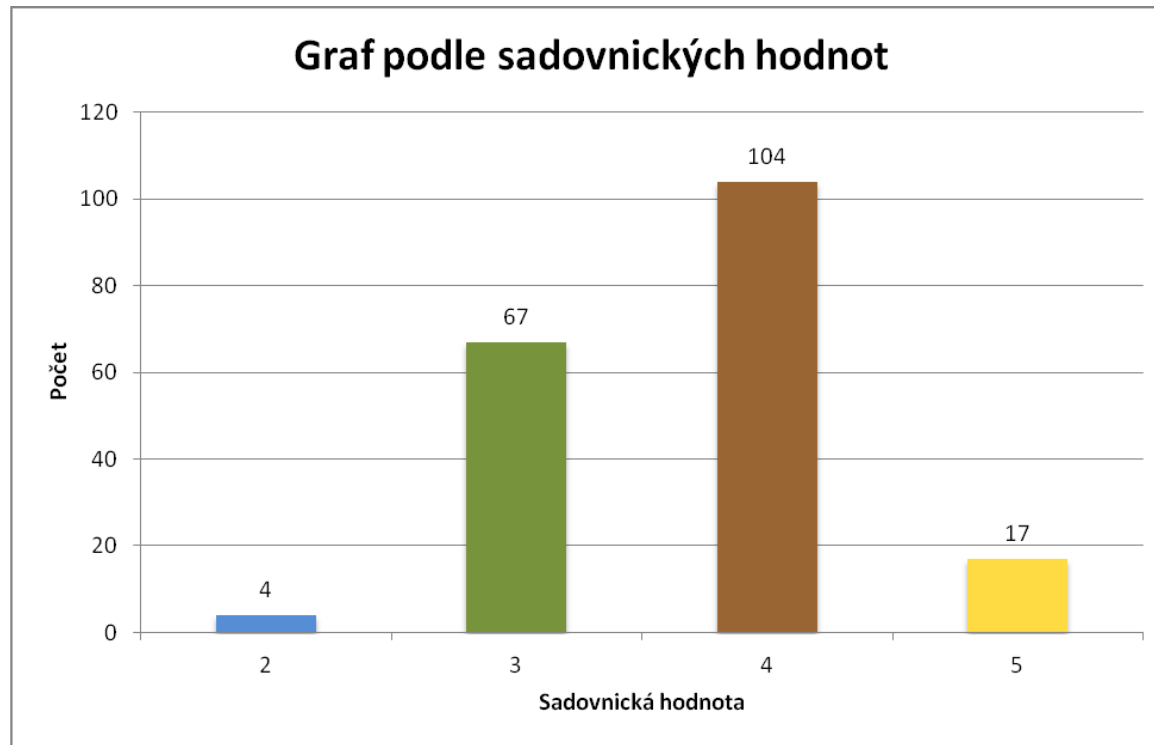
Hodnota vegetačního prvku pro kompozici, zároveň zohledňuje i pěstební a zdravotní stav keřů v dané skupině.

Tab. 14 Celkový potenciál

1	vysoký, VP má předpoklad dlouhodobé existence, působí pozitivně na kompozici
2	snížený, VP je buď narušen, nebo kompozičně narušuje primární VP
3	nízký, VP je silně poškozen nebo je naprosto nevhodný pro kompozici, popř. obojí

Zdroj: PEJCHAL, M., ŠIMEK, P. Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče. Lednice: Tribun EU, 2012, 60 s.

Zastoupení věkových stádií a sadovnických hodnot

Tabulky hodnot dendrologického potenciálu – HODNOCENÍ STROMŮ

1. NÁDVOŘÍ																						
SO		1	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	18,5	2,5	5,6	60	4	3	2	2	1	1		2	3				
SO		2	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	23,7	6,0	5,0	80	4	3	1	1	1			3	2				
SO		3	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	23,7	6,1	6,0	85	4	3	2	2	1	1	2	4					
SO		4	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	15,0	1,7	5,0	60	4	3	2	1	2	1	2	1	3				
SO		5	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	19,8	4,5	4,1	60	4	3	2	2	2	1	3	2	4				
SO		6	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	18,8	3,0	4,1	46	4	2	1	2	1	1		3					
SO		7	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	20,9	3,0	5,2	58	4	2	1	1	1	1		2	4		vidlice U		
SO		8	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	18,2	3,4	4,7	49	4	3	2	2	1	1	3	2	4				
SO		9	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	22,2	2,3	5,9	86	4	2	2	1	2	1		2	3				
SO		10	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	26,2	6,9	5,3	80	4	2	2	2	1			2	3				
SO		11	<i>Quercus robur</i>	NT	1	23,7	3,7	4,8	74	4	2	2	1		1		3			jednostranná koruna		
SO		12	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	30,6	3,0	5,8	83	4	3	2	2	2	1		2	4		mrazová trhlina na kmeni, ošetření		
2. NÁDVOŘÍ																						
SO		1	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	21,5	3,3	8,1	71	4	4	3	2	2	1	1	3					
SO		2	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	19,4	2,3	6,3	65	4	4	2	2	2	2	2	4			mech, lišejník		
SO		3	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	25,3	4,7	8,3	92	4	3	2	1	1	2		2	4		lišejník		
SS	1	4	<i>Aesculus hippocastanum</i>	NT	1	19,5	1,7	5,5	97	4	4	3	3	2	1	2	3	4	68,6	2	dutina zabetonovaná, dutina ve vidlici	
		5	<i>Acer negundo</i>	NT	1	24,5	5,0	3,5	67	4	3	3	2	2	1		2	4	2			
		6	<i>Alnus glutinosa</i>	NT	1	34,0	4,3	7,2	91	4	2	1	2	1	1		2	4				
		7	<i>Acer negundo</i>	NT	1	29,0	3,7	5,8	77	4	2	2	2	1	2		2	4	2		poškození kořenových náběhů	
SO		8	<i>Alnus glutinosa</i>	NT	1	24,5	2,7	4,0	74	4	3	1	1	2	1		2	4				
SO		9	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,7	1,0	4,1	13	4	2	2	1	1	1		3					
SO		10	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,6	2,6	3,3	10	3	2	1	1	1			3					
SO		11	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,4	2,9	3,8	21	4	4	2	2	2			1	4				
SO		12	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,2	1,2	3,0	7	3	2	2	1	3	2		4					
SO		13	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,5	3,3	4,2	25	4	3	2	2	2	1		1	4	1			
4. NÁDVOŘÍ																						
SO		1	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	19,4	3,7	5,2	97	4	3	2	2	1			2					
SO		2	<i>Fagus sylvatica</i>	NT	1	1,5	0,7	0,8	5	1	1	1					3					
SO		3	<i>Fagus sylvatica</i>	NT	1	1,5	0,7	0,8	5	1	1	1					3					
SO		4	<i>Betula pendula</i>	NT	1	2,5	1,2	1,8	6	1	1	1					3					
SO		5	<i>Betula pendula</i>	NT	1	2,0	1,0	1,5	6	1	1	1					3					
SO		6	<i>Quercus petraea</i>	NT	1	27,0	2,6	5,5	78	4	2	1	1		1		3					
SO		7	<i>Quercus petraea</i>	NT	1	22,9	1,5	5,4	80	4	3	2	1	1	1	1	4					
5. NÁDVOŘÍ																						
SO		1	<i>Quercus robur</i>	NT	1	15,0	1,5	17,0	247	4	3	2	1	1			1	2				
SO		2	<i>Malus sp.</i>	NT	1	3,0	1,0	5,0	20	3	2	1	1	1			4				lišejník	
SO		3	<i>Malus sp.</i>	NT	1	7,0	1,5	9,0	30	4	4	2	2	1	1	2	4				rez na kmeni	
SS	2	4	<i>Thuja occidentalis</i> 'Malonyana'	NT	1	10,0	3,0	5,0	20	4	3	3		1	1		1	4	1	35,8	3	hustý zápoj, jednostranná koruna
		5	<i>Thuja occidentalis</i> 'Malonyana'	NT	1	12,0	1,5	5,0	40	5	4	3	1		2		2	4				hustý zápoj, jednostranná koruna
		6	<i>Thuja occidentalis</i> 'Malonyana'	NT	1	10,0	2,0	4,5	30	5	4	3	1	1	1		1	4				hustý zápoj, jednostranná koruna

SS	3	7	<i>Picea glauca</i> 'Conica'	NT	1	2,5	0	1,5	12	4	1	1			1		3		13,5	2	
		8	<i>Picea glauca</i> 'Conica'	NT	1	3,0	0	1,8	15	4	1	1			2		3				
		9	<i>Picea glauca</i> 'Conica'	NT	1	2,8	0	1,5	14	4	1	1			2		3				
SS	4	10	<i>Betula pendula</i>	NT	1	15,0	3,0	5,8	60	5	4	2	2	1	2		2	4	140	2	nádory, boule v koruně
		11	<i>Pinus sylvestris</i>	NT	1	10,0	1,8	5,0	30	4	2	1	1	1	1		3	1			
		12	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	NT	1	15,0	1,0	7,0	35	4	2	1		1	1		2				
		13	<i>Acer pseudoplatanus</i>	NT	1	20,0	4,0	13,0	225	5	4	3	1	3	2	2	3	5			tlakové vidlice
SO		14	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	NT	1	8,0	1,2	4,0	30	4	3	1	1	1		1	4	1			
SS	5	15	<i>Fagus sylvatica</i>	NT	1	7,0	0,5	5,0	45	3	2	1		1		1	3	44	1	dvojkmen (25, 20)	
SO		16	<i>Fagus sylvatica</i>	NT	1	4,5	0,5	2,0	15	3	3	2	1	1	3		4				
SO		17	<i>Fagus sylvatica</i>	NT	1	7,0	0,5	5,0	20	3	2	1	1		2		3	1			
SO		18	<i>Tilia platyphyllos</i>	NT	1	20,0	1,5	7,5	78	4	3	2	1	3	1		1	4	1		
SO		19	<i>Tilia platyphyllos</i>	NT	1	25,0	2,7	9,0	150	4	4	2	3	3	1		1	4	2		
SS	6	20	<i>Alnus glutinosa</i>	NT	1	15,0	2,0	7,0	53	4	3	1	1	1	2		4	2	269	3	
		21	<i>Acer pseudoplatanus</i>	NT	1	13,0	3,0	10,0	300	4	3	2	2	3	2	1	1	3			vidličnaté větvení
		22	<i>Aesculus hippocastanum</i> 'Pendula'	NT	1	20,0	3,0	8,0	75	4	3	2		1	1		1	4	1		
		23	<i>Acer pseudoplatanus</i>	NT	1	23,0	7,0	8,0	82	5	4	2	3	2	1	1	2	4			
		24	<i>Larix decidua</i>	NT	1	27,0	9,0	6,5	100	4	4	2	1	2	2		1	4			úzké, vysoko nasazené koruny
		25	<i>Larix decidua</i>	NT	1	27,0	7,5	7,0	85	4	4	2	1	1	3		4	2			
		26	<i>Larix decidua</i>	NT	1	26,0	5,0	6,0	90	4	4	1	1	1	2		4				
		27	<i>Larix decidua</i>	NT	1	26,0	6,0	10,0	100	4	4	1	1	1	1		4				
		28	<i>Larix decidua</i>	NT	1	27,0	5,8	5,0	73	4	4	2	1	2	3		4	1			
		29	<i>Larix decidua</i>	NT	1	28,0	11,0	8,0	156	4	4	2	1	2	3		4	1			
		30	<i>Picea abies</i>	NT	1	22,0	10,0	6,5	65	4	4	3	2	1	2	2	4				
		31	<i>Picea abies</i>	NT	1	23,0	11,0	8,0	80	4	4	3	2	1	2	2	4				
SS	7	32	<i>Larix decidua</i>	NT	1	29,0	2,8	10,0	100	4	3	1	1	1	1		4	2	224	2	
		33	<i>Larix decidua</i>	NT	1	29,0	2,5	8,0	100	4	3	2	1	2	2		4	1			jednostranný
		34	<i>Acer pseudoplatanus</i>	NT	1	25,0	3,5	16,0	145	5	4	3	3	3	2	2	2	5	2		
		35	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	1	25,0	3,0	8,5	152	4	3	2	2	1	1	2	2	4			vidličnaté větvení ve 3m
		36	<i>Tilia platyphyllos</i>	NT	1	23,0	3,0	7,0	70	5	4	3	3	3	2	2	5	1			
		37	<i>Tilia platyphyllos</i>	NT	1	24,0	1,5	9,0	80	4	3	2	2	2	2		4	1			
		38	<i>Picea abies</i>	NT	1	24,0	6,0	10,0	170	4	3	2	3	1	1	3	5				velká dutina po odstranění terminálu
SO		39	<i>Abies grandis</i>	NT	1	8,0	0	3,5	12	3	2	1		1	1		3				rozvětvená od země
SO		40	<i>Thuja occidentalis</i>	NT	1	9,5	0	3,0	14	4	3	2	3	1	1		4				dva terminály - jedna z nich zlomený
SO		41	<i>Betula pendula</i>	NT	1	16,0	3,0	8,0	40	4	2	1		1	1		4	1			
SO		42	<i>Betula pendula</i>	NT	1	15,0	4,0	6,0	47	4	3	2	1	1	1	3	4	1			trhlina, lišejník, dvojkmen (27, 20)
SO		43	<i>Thuja occidentalis</i>	NT	1	16,0	0	5,0	22	4	3	2	1	3	2		4				
SS		44	<i>Acer pseudoplatanus</i>	NT	1	26,0	3,0	13,0	130	4	3	2	1	1	1		3	1	397	3	
		45	<i>Alnus glutinosa</i>	NT	1	27,0	8,0	8,0	122	4	4	3	2	2	3	2	1	4	1		dvojkmen ve výšce 0,8 m (55, 67)
		46	<i>Acer pseudoplatanus</i>	NT	1	20,0	6,0	10,0	40	4	2	1	1	1	1		3				
		47	<i>Alnus glutinosa</i>	NT	1	26,5	9,5	8,0	100	4	3	2	2	3	1		4	1			
		48	<i>Alnus glutinosa</i>	NT	1	25,0	7,5	14,0	95	4	3	2	2	1	1		4	1			
		49	<i>Alnus glutinosa</i>	NT	1	20,0	7,0	6,0	70	4	4	3	2	2	3	2	5				
		50	<i>Alnus glutinosa</i>	NT	1	24,0	6,0	6,0	56	4	4	2	1	3	2		4				
SO		51	<i>Tilia platyphyllos</i>	NT	1	26,0	7,5	10,0	116	4	4	2	1	1	2		4	1			

SO	52	<i>Thuja occidentalis</i> 'Malonyana'	NT	1	10,0	0,0	6,0		4	2	1		1	1			3				
SO	53	<i>Malus</i> sp.	NT	1	6,0	1,8	8,0	25	4	4	2	2	1	1			4	1			rez, lišejník
SO	54	<i>Picea pungens</i>	NT	1	13,0	0,0	8,0		4	2	1		1	1			2				
SO	55	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	NT	1	13,0	0,0	10,0		4	3	1		1	1			3	1			
SO	56	<i>Prunus avium</i>	NT	1	4,8	1,3	1,5	23	4	3	3	3	2	1	1	1	4				
SO	57	<i>Prunus avium</i>	NT	1	2,5	1,0	1,5	17	3	2	1	1	1				3				
ŠTĚPNICE - OVOCNÝ SAD																					
ST	1	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,3	2,3	3,5	19	4	3	2	2	2	1			4	1			
ST	2	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	2,0	1,5	0,5	5	1	1	1						3				
ST	3	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,7	1,0	4,1	13	4	2	2	1	1	1			3				lišejník
ST	4	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	7,3	1,8	7,4	30	4	4	2	2	1	2		1	4				
ST	5	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,9	0,7	3,8	14	3	2	2	2	1	1	1		3				průměr kmene měřen v 0,5 m
ST	6	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,7	1,5	3,2	11	3	2	2	3	1	1	2		4	1			
ST	7	<i>Prunus domestica</i>	NT	1	3,7	1,2	2,9	9	3	2	1	1	1	1			3				
ST	8	<i>Pyrus communis</i>	NT	1	2,1	1,4	2,5	10	2	1	1	1					3				
ST	9	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,0	1,0	3,0	7	3	2	2	2	1	1	2		3				
ST	10	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	2,3	1,6	0,5	3	2	1	1			1			3				
ST	11	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	2,6	1,7	1,3	6	3	3	2	2	1		2		4	1			lišejník
ST	12	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,6	2,6	3,3	10	3	2	1	1	1				3				lišejník
ST	13	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,5	4,0	4,2	25	4	4	3	3	1	1	2		4	1			
ST	14	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,7	4,2	5,4	31	4	4	2	2	1	1			4	1			spirálovitě zatočený kmen
ST	15	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,4	2,9	3,8	21	4	4	2	2	2			1	4				rez
ST	16	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,8	1,8	4,8	27	4	4	2	2	1	2	1	1	4	1			spirálovitě zatočený kmen
ST	17	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,2	1,8	5,6	24	4	4	3	3	1	2	2	1	5	2			
ST	18	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,5	3,5	4,5	24	4	4	3	3	1	1	2		4	2			
ST	19	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	7,7	2,5	7,0	45	4	4	3	3	2	2	2	2	5				
ST	20	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	2,1	0,7	0,8	3	1	1	1						3				
ST	21	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,7	2,3	3,4	12	3	2	1			1			3				
ST	22	<i>Prunus domestica</i>	NT	1	5,0	3,5	4,0	18	3	2	2	3	1	1	1	1	4				průměr kmene měřen v 0,6 m
ST	23	<i>Pyrus communis</i>	NT	1	3,0	1,3	1,2	5	4	4	3	2	2	2	1	2	4				
ST	24	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	8,3	1,6	6,4	30	4	4	3	1	2	1	3	2	4	1			
ST	25	<i>Prunus domestica</i>	NT	1	5,7	0,9	5,8	20	3	3	2	1	1	2		2	4				mech na větvích a kmeni
ST	26	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,7	1,9	4,8	24	4	4	3	3	2	2	2	2	4	2			
ST	27	<i>Pyrus communis</i>	NT	1	5,2	1,0	4,4	16	3	3	1	2	1	1		1	3				
ST	28	<i>Pyrus communis</i>	NT	1	4,2	1,0	3,3	14	4	3	1	2	1	1		1	4				
ST	29	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,8	1,8	7,0	34	5	4	3	3	3	2	2	2	5	2			
ST	30	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,7	1,2	7,4	32	4	3	2	2	1	1		1	4	1			
ST	31	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	7,2	0,7	5,3	29	4	4	2	2	3	2		2	4	1			
ST	32	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	7,7	1,2	6,9	25	4	4	3	2	2	1	2	2	4				
ST	33	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,0	0,8	5,8	18	5	4	3	3	2	2	3	2	5	1			
ST	34	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,0	1,1	5,8	17	4	4	2	2	1	1		1	4				
ST	35	<i>Pyrus communis</i>	NT	1	3,6	1,2	7,4	8	3	3	1	1	2	2		1	3				
ST	36	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,0	1,3	4,8	20	4	4		3	3	2	2	3	5				
ST	37	<i>Prunus avium</i>	NT	1	2,8	1,0	2,1	7	3	2	1	1	1	1			3				
ST	38	<i>Prunus avium</i>	NT	1	8,5	0,7	6,5	40	5	4	3	3	3	2	3	2	5				

ST	39	<i>Pyrus communis</i>	NT	1	3,2	1,2	3,0	7	3	2	2	1	3	2		4			
ST	40	<i>Prunus domestica</i>	NT	1	3,5	1,2	2,9	8	4	3	2	2	2	2	1	4			
ST	41	<i>Prunus avium</i>	NT	1	3,7	1,0	2,8	10	4	2	1	1	1	1		3			
ST	42	<i>Prunus domestica</i>	NT	1	2,6	0,8	2,2	7	4	3	1	1	2	1		3			
ST	43	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,9	1,1	5,5	16	4	4	3	3	2	3	2	4	2		
ST	44	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	2,6	1,0	0,7	2,5	3	1	1					3			
ST	45	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,6	0,6	5,4	17	5	4	3	3	3	2	2	3	5		
ST	46	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	7,0	1,5	6,7	33	4	4	2	2	2	2		2	4	1	mech, rez na kmeni
ST	47	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,5	0,9	5,6	18	4	4	2	1	2	2	2		4	2	mech, rez na kmeni
ST	48	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	7,0	1,4	6,8	37	4	3	3	3	3	3		2	4		
ST	49	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,8	0,5	5,9	25	4	4	3	3	3	3	2	2	4		
ST	50	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,6	1,1	5,1	23	4	3	2	2	3	2	2	1	4	2	mech, rez na kmeni
ST	51	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,1	1,0	6	14	4	4	2	1	2	2	2	2	4		vidličnaté větvení
ST	52	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,8	1,1	7,6	35	4	4		1	2	1	2	2	4		
ST	53	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,9	2,1	4,9	26	4	4	2	2	1	1	2	2	4	1	
ST	54	<i>Prunus domestica</i>	NT	1	5,1	1,1	6	20	4	3	2	2	1	1	1	1	4		
ST	55	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,6	1,6	4,2	10	4	3	2	1	1	1		2	4		
ST	56	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,5	3,7	5,0	28	4	2	2	1	2	2	2		4	1	
ST	57	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,1	1,2	6,4	20	4	4	2	2	2	1	2	3	4		
ST	58	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,6	1,0	4,9	20	3	3	1	1	1	1		3	1		
ST	59	<i>Prunus avium</i>	NT	1	5,7	1,8	7,0	19	4	3	2	1	2	1	1	2	4	1	
ST	60	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,6	1,0	4,1	12	4	2	2	3	2	1	3		4	1	mech, rez
ST	61	<i>Prunus avium</i>	NT	1	7,4	0,9	4,8	32	4	3	3	3	1	2	3	3	4		
ST	62	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,8	1,5	5,2	20	4	4	2	1	1	1	3	3	5	2	
ST	63	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,8	1,5	6,7	20	4	3	2	2	2	2	2		4	2	
ST	64	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	6,0	2,5	5,7	30	4	4	3	2	3	2	2	3	5		
ST	65	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,9	1,4	4,9	16	4	4	3	3	3	2	3	3	5		
ST	66	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,8	1,3	6,2	27	5	4	3	2	2	2	2	2	4	1	
ST	67	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,3	1,4	5,3	18	4	3	2	2	2	2	2		4	3	
ST	68	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,5	0,9	6,7	25	4	4	2	1	1	1	2	2	4	1	rez
ST	69	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	4,8	1,3	4,6	17	4	3	2	1	2	1	3	2	4		dutina v místě nasazení koruny
ST	70	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	7,2	1,1	6,9	22	4	3	3	2	2	1	2	2	4	2	mech, rez
ST	71	<i>Prunus avium</i>	NT	1	5,3	1,0	5,0	15	4	3	1	1	1	1		1	3		
ST	72	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,6	0,7	4,4	18	4	4	2	2	3	2	2	1	4		
ST	73	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	5,5	3,3	4,2	25	4	3	2	2	2	1		1	4	1	
ST	74	<i>Malus sylvestris</i>	NT	1	3,0	1,7	3,6	17	4	4	2	1	2	1		2	4	1	náklon
ST	75	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	4,6	1,0	2,4	7	1	2	1	1				1	3	1	
ST	76	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	4,1	1,3	2,2	6	1	1	1						3		
ST	77	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	19,4	14,1	13,2	160	5	4	3	3	3	3	3	2	5		
ST	78	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	4,3	1,0	2,6	7	1	1	1						3		
ST	79	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	29,3	20,0	9,5	142	4	4	2	2	2	1	1		3		
ST	80	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	4,0	1,4	2,7	5	1	1	1						3		
ST	81	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	4,3	1,0	2,6	6	1	1	1						3	1	
ST	82	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	3,0	1,0	1,6	4	1	1	1						3		
ST	83	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	33,5	30,0	14,0	160	4	4	3	2	2	2	2	2	4		

ST	84	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	5,0	1,4	3,6	9	2	1	1					1	3	1				
ST	85	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	4,6	1,4	3,2	7	1	1	1						3					
ST	86	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	4,6	1,3	3,2	7	1	1	1						3					
ST	87	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	17,6	12,0	8,6	50	4	3	2	2	1	1	1		3					
ST	88	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	5,5	1,4	3,4	9	2	1	1						3					
ST	89	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	3,5	1,8	1,6	8	3	2	1						4					strom je náletem
ST	90	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	17,5	12,0	7,3	45	4	3	2	1	1	1		2	4					
ST	91	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	22,3	17,2	12,0	170	5	4	3	3	2	2	3		5					
ST	92	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	29,2	21,5	17,7	110	4	4	2	2	2	2	2		4					poškození kořenových náběhů
ST	93	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	2,6	1,2	2,1	3	1	1	1						3	1				
ST	94	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	30,1	26,4	15,5	120	4	4	2	2	2	2		3	4					úvazky kosterních větví
ST	95	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	2,7	1,0	2,3	5	2	1	1	1				1	3					
ST	96	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	18,8	17,6	14,0	80	4	4	3	2	2	2	1	2	4					
ST	97	<i>Fagus sylvatica</i>	NT	1	4,5	2,8	2,5	7	3	2	1	1		1			3					
ST	98	<i>Fagus sylvatica</i>	NT	1	4,3	2,9	2,5	9	3	1	1	1					3					
ST	99	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	3,0	1,4	2,1	6	3	2	1	1		1			3					
ST	100	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	2,8	1,0	2,1	7	3	2	1	1					3	1				
ST	101	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	2,6	1,0	0,8	3	1	1	1						3					
ST	102	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	3,1	1,2	2,5	7	1	1	1						3					
ST	103	<i>Tilia cordata</i>	NT	1	3,3	1,2	2,8	8	1	1	1	1					3					

Tabulky hodnot dendrologického potenciálu – HODNOCENÍ KEŘŮ

Zkratka VP	pořadové číslo VP	Pořadové číslo	Taxon	Pěstební tvar (T, NT)	Zastoupení ve skupině (%)	Výška (m)	Délka (m)	Šířka (m)	Sadovnická hodnota	Sřídňní výška (m)	Plocha VP (m ²)	Horizontální zápoj P, R	Vhodnost druhového složení	Využitelnost	Celkový potenciál skupiny	Poznámka
1. NÁDVOŘÍ																
SOK		13	<i>Cornus alba</i>	NT	100	2,5		2,5	3		11,2		3	2	2	
SOK		14	<i>Thuja orientalis</i>	NT	100	7,0		3,6	3		40		3	3	3	
ŽP		15	<i>Buxus microphylla</i>	T	100	1,3		0,7	3		10,2	P	2	1	1	
ŽP		16	<i>Buxus microphylla</i>	T	100	1,3		0,7	3		30,5	P	2	1	1	
ŽP		17	<i>Buxus microphylla</i>	T	100	1,3		0,7	3		10,5	P	2	1	1	
ŽP		18	<i>Thuja orientalis</i>	T	70	5,0		1,5	4		34,6	P	3	3	3	
ŽP		19	<i>Thuja orientalis</i>	T	70	3,0		1,5	4		12,2	P	3	3	3	
2. NÁDVOŘÍ																
SOK		14	<i>Juniperus communis</i>	NT	100	2,0		0,5	3		0,28		3	2	3	
SOK		15	<i>Juniperus communis</i>	NT	100	1,6		0,5	3		0,14		3	2	3	
SOK		16	<i>Juniperus communis</i>	NT	100	2,1		0,5	3		0,2		3	2	3	
SOK		17	<i>Thuja orientalis</i>	NT	90	2,0		0,8	3		1,15		2	2	2	
SOK		18	<i>Thuja orientalis</i>	NT	90	2,0		0,8	3		1,15		2	2	2	
SOK		19	<i>Potentilla fruticosa</i>	NT	60	1,6		1,0	4		3,14		3	3	3	
5. NÁDVOŘÍ																
SK	1	58	<i>Juniperus media</i> 'Pficeriana'	NT	70	1,5		6,0	4	1,0	31,2	R	3	3	3	
ŽP		59	<i>Symphoricarpus albus</i>	T	85	1,5		0,7	4			P	2	2	3	
SK	2	60	<i>Juniperus media</i>	NT	80	1,5		9,0	4	1,3	53,0	R	3	3	3	
SOK		61	<i>Juniperus communis</i> 'Hibernica'	NT	100	2,3		1,0	4				3	3	3	
SOK		62	<i>Juniperus communis</i> 'Hibernica'	NT	100	2,5		1,5	4				3	3	3	
SK	3	63	<i>Physocarpus opulifolius</i>	NT	70	3,0		4,0	4	2,5	22,6	R	3	3	3	
		63	<i>Symphoricarpos albus</i>	NT	30	2,0		1,5	4				3	3	3	
SOK		64	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	NT	85	0,6		2,0	3				2	2	2	
SOK		65	<i>Ribez alpinum</i>	NT	100	1,0		1,5	3				2	2	2	

SK	4	66	<i>Berberis thunbergii</i>	NT	40	0,8		1,5	3	0,6	52,7	R	2	2	2	polámané, proschlé
		66	<i>Juniperus sabina</i> 'Tamariscifolia'	NT	60	0,6		1,0	3				3	3	3	
SOK		67	<i>Taxus baccata</i> 'Repandens'	NT	70	1,8		3,5	4				3	3	3	
SK	5	68	<i>Syringa vulgaris</i>	NT	40	2,5		7,5	5	2,0	27,9	R	3	3	3	
		68	<i>Juniperus media</i> 'Pfitzeriana aurea'	NT	60	2,0		4,5	4				3	3	3	
SK	6	69	<i>Potentilla fruticosa</i>	NT	80	1,5		3,0	3	1,0	12,5	R	3	3	2	
SK	7	70	<i>Rosa rugosa</i>	NT	70	1,5		1,5	5	1,5	31,4	R	3	3	3	
		70	<i>Symphoricarpos albus</i>	NT	30	2,0		2,0	4				3	3	3	
SK	8	71	<i>Hortenzia arborescens</i>	NT	100	0,7		1,0	3		28,7	R	2	2	2	
SOK		72	<i>Corylus avellana</i>	NT	100	5,0		3,5	3				2	2	2	
SOK		73	<i>Syringa vulgaris</i>	NT	100	5,0		3,0	4				3	3	3	
SOK		74	<i>Syringa vulgaris</i>	NT	100	1,5		1,7	4				2	3	3	
SK	9	75	<i>Prunus laurocerasus</i>	NT	70	1,2		2,8	3	0,8	98,6	R	2	2	2	
		76	<i>Prunus laurocerasus</i>	NT	85	0,8		1,5	3	0,6		R	2	2	2	
		77	<i>Prunus laurocerasus</i>	NT	80	1,0		1,5	3	0,5		R	2	2	2	
SOK		78	<i>Corylus avellana</i>	NT	100	6,0		4,5	3				2	2	1	
SK	10	79	<i>Juniperus media</i> 'Pfitzeriana aurea'	NT	95	1,5		5,0	3	1,0	19,6	P	3	3	3	
SK	11	80	<i>Rhododendron sp.</i>	NT	90	2,0		3,0	3		8,05	R	2	2	2	
SK	12	81	<i>Juniperus sabina</i>	NT	100	1,5		2,0	4	1,0	10,5	R	3	3	3	
SK	13	82	<i>Syringa vulgaris</i>	NT	60	3,5		4,0	4	2,8	75,7	R	3	3	3	
		82	<i>Sambucus nigra</i>	NT	40	3,0		2,0	4				3	3	3	nálet
SOK		83	<i>Phyladelphus coronarius</i>	NT	85	3,0		4,0	4				3	3	3	
SOK		84	<i>Corylus avellana</i>	NT	90	8,5		5,0	4				2	1	2	
SK	14	85	<i>Syringa vulgaris</i>	NT	90	1,6		2,2	4		27,1	R	3	3	3	
SOK		86	<i>Viburnum lantana</i>	NT	100	2,2		1,7	4				3	3	3	
SOK		87	<i>Viburnum lantana</i>	NT	100	2,2		1,7	4				3	3	3	
SK	15	88	<i>Syringa vulgaris</i>	NT	95	3,5		3,0	4		81,9	R	3	3	3	

Mapa dendrologického potenciálu

B Metodika hodnocení referencí

Analýzou není možné přímo dojít k návodu, jak se k dané problematice postavit. Při analytickém rozboru referenčních objektů z hlediska dále uvedených parametrů je možné představit si různé scénáře výsledků rekonstrukce a následného vývoje daného areálu. Autor práce se zde snaží vysledovat nejdůležitější aspekty a faktory dané lokality, na které pak reagují autoři rekonstrukce v konkrétním návrhu.

Podrobným zanalyzováním vzniká velké množství různých variant přístupů k historickým objektům. Po zanalyzování areálu řešeného v rámci této diplomové práce získá autor několik možných variant vývoje při použití různých přístupů obnovy historického areálu. Správnou selekcí by měly být následně vybrány takové faktory a vlastnosti, které povedou ke tvorbě kvalitních podkladů pro tvorbu návrhu.

Výběr parametrů k hodnocení referenčních příkladů

Základní hodnocení vychází ze švýcarské metodiky normy SIA 112, která hodnotí stavby a prostory vzhledem k trvale udržitelnému rozvoji. Budovy a prostory se podle této metodiky hodnotí z řady hledisek ve třech základních kategoriích: sociální, ekonomické a environmentální. Pro účely této diplomové práce byla však metodika značně přepracována a přizpůsobena řešenému tématu. Pro hodnocení přepracovanou metodikou byly vybrány takové parametry, které jsou z pohledu autora klíčové jak z hledis-

Potenciál

Parametr ukazuje možný potenciál objektu při správném přístupu k jeho rekonstrukci. Tento parametr se týká hlavně potenciálu nově vložených funkcí či změny užívání objektu oproti původní funkci.

- 1) žádný až velmi nízký potenciál

ka tvorby samotného návrhu, tak i z hlediska následného budoucího vývoje lokality. Žádný z posuzovaných parametrů nemůže samostatně přinést potřebné informace - vždy je třeba dát parametry do potřebných souvislostí a teprve poté z nich vyvozovat závěry. K hodnocení jednotlivých objektů byly vybrány tyto faktory:

Jedinečnost

Parametr ukazuje jedinečnost a nenahraditelnost lokality a jejího využití v širším kontextu místa, kde se nachází.

- 1) nevýznamná
- 2) málo významná
- 3) středně významná
- 4) významná, ne však nenahraditelná
- 5) nenahraditelná

Zachování identity

Parametr ukazuje míru zachování původní identity objektu a jeho okolí - Genia loci.

- 1) 0 - 20% zachování identity - nezachovaná
- 2) 21 - 40% zachování identity - málo zachovaná
- 3) 41 - 60% zachování identity - středně zachovaná
- 4) 61 - 80% zachování identity - dobře zachovaná
- 5) 81 - 100% zachování identity - velmi dobře zachovaná

- 2) podprůměrný potenciál
- 3) průměrný potenciál
- 4) nadprůměrně vysoký potenciál
- 5) velmi vysoký potenciál

Atraktivita

Parametr ukazuje důležitost objektu ve vztahu k možnostem společenského kontaktu a komunikace mezi lidmi.

- 1) nulový společenský kontakt
- 2) nízký společenský kontakt
- 3) střední společenský kontakt
- 4) vyhledávané místo
- 5) vysoce důležité místo

Uživatelé

Parametr ukazuje škály potenciálních návštěvníků daného objektu.

- 1) nejmenší skupina uživatelů
- 2) pouze určité skupiny uživatelů
- 3) střední průměr
- 4) širší veřejnost
- 5) nejširší veřejnost

Morální stáří místa

Parametr ukazuje hodnotu morálního stáří dané lokality vzhledem k jejímu vnímání širokou veřejností.

- 1) morálně zastaralý | přežitý objekt
- 2) mírně morálně zastaralý objekt
- 3) střední průměr
- 4) poměrně morálně aktuální objekt
- 5) morálně aktuální objekt

Ochrana

Parametr ukazuje stupeň ochrany daného objektu.

- 1) žádný stupeň ochrany
- 2) nejnižší stupeň ochrany
- 3) střední stupeň ochrany
- 4) vysoký stupeň ochrany
- 5) nejvyšší stupeň ochrany

Časové využívání objektu

Parametr ukazuje míru přístupnosti areálu z hlediska jeho uzavřenosti či nastolení režimu otevíracích hodin pro veřejnost.

- 1) nevyužito
- 2) příležitostně
- 3) sezonně
- 4) celodenně jen v určité hodiny
- 5) celodenně | neomezeno

Dostupnost

Parametr ukazuje blízkost městského centra, popř. jiného urbanistického celku.

- 1) úplná izolace | samota
- 2) dostupný venkov
- 3) v dotyku města či vesnice
- 4) dále od městského centra
- 5) v těsné blízkosti městského centra

Zachování původních funkcí

Parametr ukazuje míru zachování původních funkcí areálu vzhledem k účelu, ke kterému byl prvotně budován.

- 1) 0 - 20% minimální shoda s původní funkcí
- 2) 21 - 40% úzká shoda s původní funkcí
- 3) 41 - 60% středně vysoká shoda s původní funkcí
- 4) 61 - 80% významná shoda s původní funkcí
- 5) 81 - 100% vysoká shoda s původní funkcí

Technický stav a

Parametr ukazuje aktuální technický stav stavebních a architektonických objektů v areálu.

- 1) havarijný stav
- 2) částečně zdevastované stavební objekty
- 3) mírně zdevastované stavební objekty
- 4) uspokojivý technický stav stavebních objektů
- 5) výborný technický stav stavebních objektů

Technický stav B

Parametr ukazuje aktuální stav objektů zahradního umění a jednotlivých vegetačních prvků.

- 1) havarijní stav
- 2) částečně zdevastované objekty
- 3) mírně zdevastované objekty
- 4) uspokojivý stav objektů
- 5) výborný stav objektů

Aktuální využití

Parametr ukazuje variabilitu funkcí a různých aktivit v řešeném areálu, které jsou zde připraveny pro potenciálního návštěvníka. Míra je posuzována jako nadstavbová oproti původní funkci areálu.

- 1) minimální až žádné
- 2) malá variabilita možného využití a funkcí
- 3) střední variabilita možného využití a funkcí
- 4) uspokojivá variabilita možného využití a funkcí
- 5) vysoká variabilita možného využití a funkcí